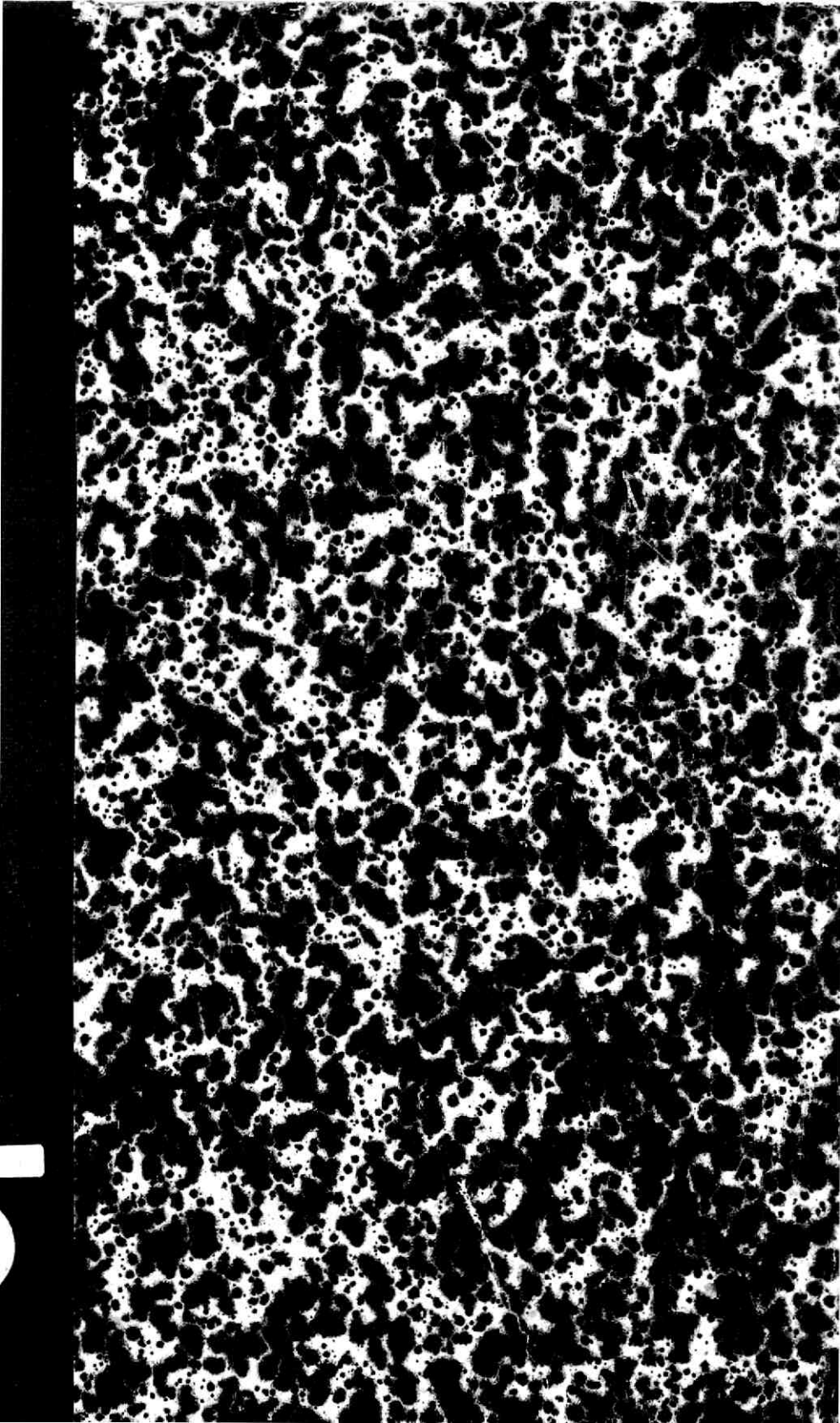

Militaire geneeskundige wetten, enz.

<https://hdl.handle.net/1874/233755>

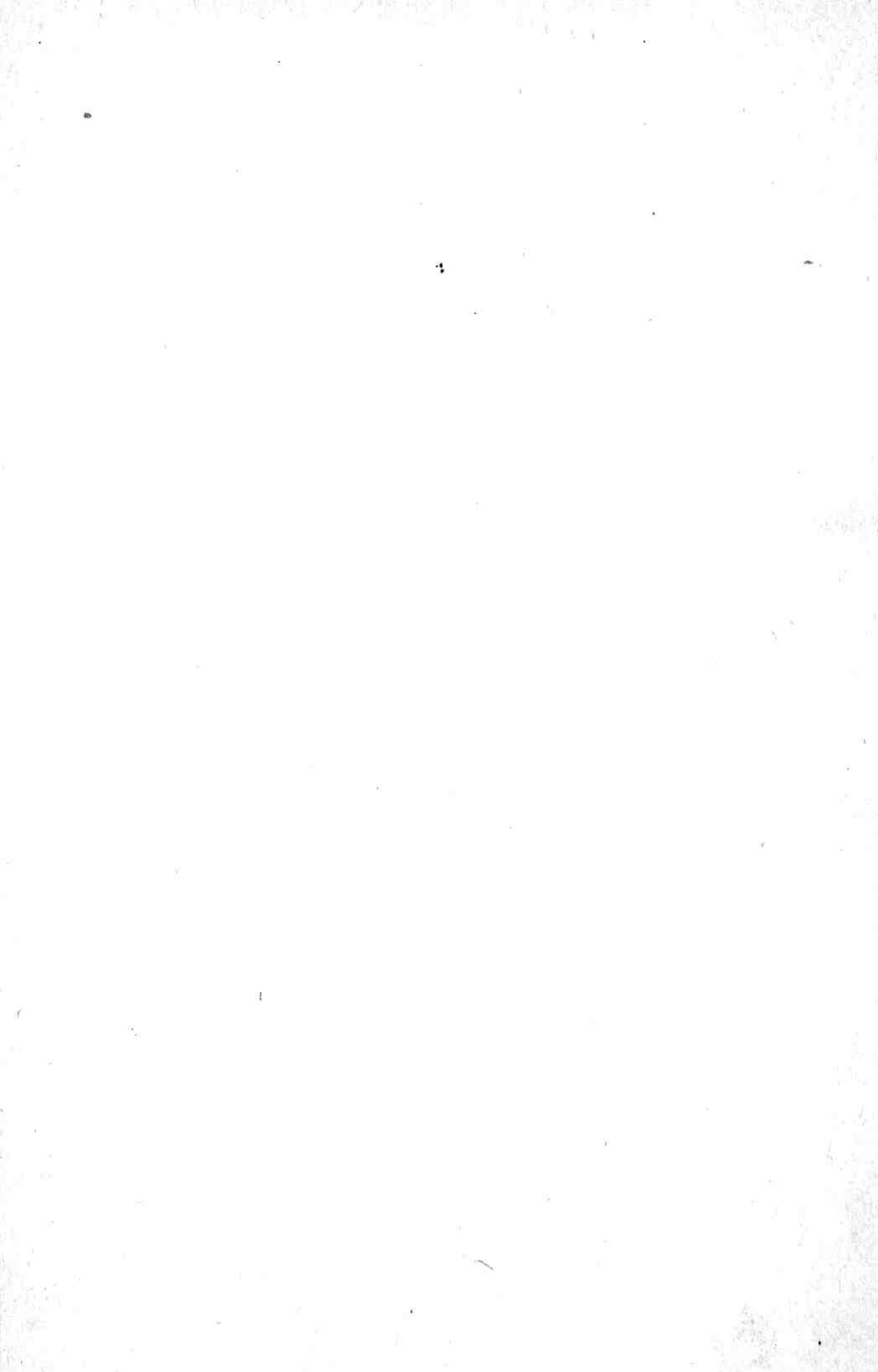

mm 10214

193

F

40

A 129.

Dr. Zwaardemaker

143 F 40

~~12~~ 97
u. b.

MILITAIRE

GENEESKUNDIGE WETTEN, enz.

BEWERKT DOOR

E. VAN GENDT,

Kapitein-Intendant bij het Departement van Oorlog.

's GRAVENHAGE,
DE GEBROEDERS VAN CLEEF.
1881.

Gedurende den laatsten tijd zijn er zoovele hoogst belangrijke wetten en besluiten, betreffende de organisatie, opleiding enz. van het personeel der militaire geneeskundige dienst tot stand gekomen, dat het ons niet onnoodig voorkwam, daarvan een overzicht te geven, vooral om eene gemakkelijke raadpleging, zoowel voor belanghebbende militairen als voor burgers, in de hand te werken.

Een overzicht als hier gegeven wordt, kan welligt ook leiden tot appreciatie van het vele dat tot stand kwam en doet zeker het nog ontbrekende duidelijk uitkomen.

's GRAVENHAGE, Junij 1881.

v. G.

EERSTE HOOFDSTUK.

Wet tot regeling van de betrekkingen en rangen, de opleiding en de bevordering van het personeel der geneeskundige dienst bij de Landmagt.

IIIe AFDEELING.

PERSENEEL.

n°. 78.

's Gravenhage, den 19den Augustus 1880.

DE MINISTER VAN OORLOG,

Gezien de Wet van den 2den Augustus 1880 (*Staatsblad* n°. 145) aldus luidende:

(*Staatsblad*
n°. 145.)

WET van den 2den Augustus 1880, tot regeling van de betrekkingen en rangen, de opleiding en de bevordering van het personeel der geneeskundige dienst bij de landmagt.

Wij WILLEM III, bij de gratie Gods, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is, de betrekkingen en rangen, als ook de opleiding, van het personeel der geneeskundige dienst bij de landmagt bij de wet te regelen, en tevens te wijzigen de bepalingen, voor de

militaire officieren van dat personeel gesteld bij de 1ste afdeling der wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 128) (1);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Iste AFDEELING.

Van de betrekkingen en rangen van het personeel.

Artikel 1.

Het personeel van de geneeskundige dienst der landmagt bestaat uit:

- a. een inspecteur;
- b. officieren van gezondheid, militaire apothekers, militaire apothekers-bedienden en paardenartsen, in werkelijke dienst;
- c. reserve-officieren van gezondheid en reserve-militaire apothekers.

Artikel 2.

De inspecteur heeft den rang van generaal-majoor.

Artikel 3.

De betrekkingen der officieren van gezondheid, militaire apothekers en paardenartsen in werkelijke dienst, en de aan die betrekkingen verbonden militaire rangen, zijn aangewezen op de tabelle, bij deze wet behoorende.

Artikel 4.

De reserve-officieren van gezondheid der 1ste klasse en de reserve-militaire apothekers der 1ste klasse bezitten den rang van kapitein; de reserve-officieren van gezondheid der 2de klasse en de reserve-militaire apothekers der 2de klasse dien van 1sten luitenant.

(1) De gewijzigde wet is onder Hoofdstuk XII aan dit werk toegevoegd.

Artikel 5.

Aan de militaire apothekers-bedienden wordt de graad van adjudant-onderofficier toegekend.

IIde AFDEELING.

*Van de benoeming en de bevordering van het personeel
in werkelijke dienst.*

Artikel 6.

De bevordering der officieren van gezondheid, der militaire apothekers en der paardenartsen geschiedt door Ons met inachtneming van de bepaling dezer wet.

Artikel 7.

De militaire apothekers-bedienden worden door Onzen Minister van Oorlog benoemd en ontslagen.

Zij moeten met goed gevolg het examen hebben afgelegd, bedoeld bij art. 17 der wet van 25 December 1878 (*Staa'sblad* n°. 222) (1). Zij zijn bevoegd om, onder toezigt van een officier van gezondheid of een militairen apotheker, in militaire apotheken recepten gereed te maken.

Artikel 8.

De officieren van gezondheid, militaire apothekers en paardenartsen worden in de ranglijst hunner betrekking vermeld naar orde van de dagteekening van het besluit hunner benoeming in die betrekking, en, bij gelijktijdige benoeming, naar de volgorde, door Ons, voor zooveel noodig met inachtneming van het laatste lid van dit artikel, bij de benoeming te bepalen.

Hun *diensttijd* in elke betrekking rekt van de dagteekening van het besluit hunner benoeming in die betrekking; hun *ouderdom van rang*, in elke betrekking is, behoudens het bepaalde bij art. 11 en het eerste lid van art. 12 der wet van 28 Au-

---

(1) De bepalingen dezer wet zijn onder Hoofdstuk XI aan dit werk toegevoegd.

gustus 1851 (*Staatsblad* n°. 128) (1), gelijk aan hunnen diensttijd en wordt, bij gelijken diensttijd, nader bepaald door hunne plaats in de ranglijst.

Bij gelijktijdige bevordering worden zij in de hoogere betrekking gerangschikt in volgorde van hunnen ouderdom van rang in de vorige betrekking.

Artikel 9.

De aanneming der benoeming tot officier van gezondheid der 2de klasse, en tot militair apotheker der 2de klasse verplicht den benoemde, bij de landmagt te dienen gedurende een tijdvak van *zes* achtereenvolgende jaren.

Zij verplicht tevens den officier van gezondheid en den militairen apotheker, om, na het verlaten van de werkelijke dienst, nog gedurende *vier* achtereenvolgende jaren als reserve-officier van gezondheid en reserve-militaire apotheker te Onze beschikking te blijven.

Wij behouden Ons voor, van de verplichting, bedoeld bij het vorige lid, bij uitzondering, geheel of ten deele ontheffing te verleenen.

Artikel 10.

De officieren van gezondheid der 2de klasse, die als officier van gezondheid gedurende *acht*, en militaire apothekers der 2de klasse die als militair apotheker gedurende *tien* achtereenvolgende jaren hebben gediend, worden door Ons tot officier van gezondheid der 1ste klasse en militair apotheker der 1ste klasse bevorderd, mits zij, bij onberispelijk gedrag, genoegzamen dienstijver bezitten.

Door de benoeming tot officier van gezondheid der 1ste klasse en tot militair apotheker der 1ste klasse worden de bevorderde officieren van gezondheid en militaire apothekers niet ontheven van de verplichting, bedoeld bij de tweede zinsnede van art. 9.

Artikel 11.

Officieren van gezondheid der 1ste klasse en militaire apo-

---

(1) Zie Hoofdstuk XII.

theekers der 1ste klasse komen slechts dan voor bevordering in aanmerking, wanneer zij in die betrekking minstens *vier* jaren hebben gediend.

Artikel 12.

De bevordering tot dirigerend officier van gezondheid der 3de klasse geschiedt bij keuze uit de meest geschikte officieren van gezondheid der 1ste klasse; die tot dirigerend militair apotheker, met den rang van majoor, bij keuze uit de meest geschikte militaire apothekers der 1ste klasse.

Artikel 13.

Dirigerende officieren van gezondheid der 3de en 2de klasse worden bevorderd bij keuze.

Alleen de meest geschikte dirigerende officieren van gezondheid der genoemde klassen komen voor bevordering in aanmerking.

Een dirigerend apotheker met den rang van majoor, die in dien rang gedurende minstens één jaar heeft gediend, kan door Ons worden bevorderd tot dirigerend apotheker met den rang van luitenant-kolonel.

Artikel 14.

De bevordering tot inspecteur geschiedt bij keuze uit de meest geschikte dirigerende officieren van gezondheid van de 1ste klasse.

Artikel 15.

De paardenartsen der 3de en 2de klasse worden bevorderd naar *ouderdom van rang*, met dien verstande evenwel, dat tot bevordering alleen zoodanige paardenartsen in aanmerking komen, die in hunnen laatsten rang gedurende minstens *vier* jaren hebben gediend en, bij een onberispelijk gedrag, genoegzamen dienstijver bezitten.

De bevordering tot dirigerend paardenarts met den rang van majoor geschiedt bij keuze uit de meest geschikte paardenartsen der 1ste klasse, die minstens *vier* jaren in dien rang hebben gediend.

Een dirigerend paardenarts met den rang van majoor, die in dien rang gedurende minstens één jaar heeft gediend, kan door Ons worden bevorderd tot dirigerend paardenarts met den rang van luitenant-kolonel.

Artikel 16.

Tot bevordering in tijd van oorlog wordt ten minste de helft van den diensttijd vereischt, bij het eerste lid van art. 10 en bij de artt. 11, 13 en 15 dezer wet bepaald.

Artikel 17.

De artt. 9, 10, 11, 12 en 13 der wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 128) blijven van toepassing op de officieren, behoorende tot het personeel van de geneeskundige dienst der landmagt (1).

IIIde AFDEELING.

Van de opleiding der officieren van gezondheid.

Artikel 18.

Jaarlijks kunnen eenige studenten in de geneeskunde aan de universiteiten hier te lande worden toegelaten tot de verbindtenis om, na het verkrijgen van den titel van arts, eene benoeming tot officier van gezondheid der 2de klasse bij het personeel van de geneeskundige dienst der landmagt aan te nemen. De verdere regeling dier toelating geschiedt bij algemeenen maatregel van inwendig bestuur.

Het aantal studenten, dat tot zoodanige verbindtenis kan worden toegelaten, wordt telken jare door Onzen Minister van Oorlog bepaald.

Dit aantal wordt in de *Staatscourant* bekend gemaakt.

Artikel 19.

Studenten, die de verbindtenis hebben aangegaan, bij het

(1) Zie Hoofdstuk XII.

voorgaand artikel bedoeld, genieten van Rijkswegen, hetzij eene tegemoetkoming in studiekosten, hetzij premien na voldoende afgelegde examina, hetzij zoodanige tegemoetkoming en premien te zamen, volgens regelen, door Ons bij algemeenen maatregel van inwendig bestuur te stellen.

Artikel 20.

Aan een of meer der militaire zieken-inrigtingen worden cursussen gehouden over:

- a. de militaire chirurgie en de legerziekten;
- b. de militaire gezondheidsleer en de legerverpleging;
- c. de leer van de voorgewende en ontkende ziekten;
- d. de ambulancedienst en het veldhospitaalwezen;
- e. het eerste verband en het transport van gewonden en van zieken.

Het aantal der in dit artikel aangewezen vakken kan door Ons gewijzigd of uitgebreid worden.

De militaire ziekeninrigtingen en de officieren van gezondheid voor het geven der cursussen, worden door Onzen Minister van Oorlog aangewezen.

IVde AFDEELING.

Van de reserve-officieren van gezondheid en reserve-militaire apothekers.

Artikel 21.

De reserve-officieren van gezondheid zijn:

- a. artsen, die, te rekenen van de dagteekening waarop hun het diploma als zoodanig is uitgereikt, gedurende vijf achtereenvolgende jaren als reserve-officier van gezondheid te Onzer beschikking zijn krachtens eene vrijwillige verbindtenis, door hen, als militiepligtigen overeenkomstig art. 9 der militiewet aangegaan naar regelen, met inachtneming van dat wetsartikel door Ons te bepalen bij algemeenen maatregel van inwendig bestuur;

- b. gewezen officieren van gezondheid, die, krachtens de ver-

pligting bedoeld bij de tweede zinsnede van art. 9 dezer wet, als reserve-officier van gezondheid te Onzer beschikking zijn:

c. burger-geneeskundigen, die op hun verzoek tot reserve-officier van gezondheid worden benoemd.

Het getal der laatstbedoelde reserve-officieren van gezondheid wordt door Ons bepaald naar de behoefte.

Artikel 22.

De reserve-militaire apothekers zijn gewezen militaire apothekers, die, krachtens de verplichting bedoeld bij de tweede zinsnede van art. 9 dezer wet, te Onzer beschikking zijn.

Artikel 23.

De reserve-officieren van gezondheid en reserve militaire apothekers worden door Ons benoemd en ontslagen, met inachtneming van de bepalingen dezer wet.

Artikel 24.

Een burger-geneeskundige, als bedoeld sub *c* van art. 21, komt, onverminderd alle andere door Ons te stellen eischen, voor eene benoeming tot reserve-officier van gezondheid alleen dan in aanmerking, wanneer hij blijkens eene door een militair geneeskundige af te geven verklaring, voor de militaire geneeskundige dienst bij het leger lichamelijk geschikt is.

Bij benoeming verbindt hij zich voor een door Ons te bepalen tijd.

Na het eindigen van dat verband kan hij, bij bestaande vacature, op zijn verzoek terstond worden herbenoemd voor een tijdvak, door Ons te bepalen.

Artikel 25.

De reserve-officieren van gezondheid, bedoeld sub *c* van art. 21, genieten *in tijd van vrede* eene bezoldiging, waarvan het bedrag door Ons wordt bepaald.

Artikel 26.

De reserve-officieren van gezondheid en reserve-militaire apothekers zijn verplicht, zoo dikwijls zij van woonplaats veranderen, of zich voor langer dan *drie* maanden naar het buitenland begeben, daarvan schriftelijk opgave te doen aan Onzen Minister van Oorlog.

Artikel 27.

Wanneer de reserve-officieren van gezondheid, waarvan sprake is bij art. 25 dezer wet, niet aan het bepaalde bij het voorgaande artikel voldoen, verliezen zij het genot hunner bezoldiging, zoolang zij hun verzuim niet hebben hersteld.

Het genot der bezoldiging gaat mede verloren voor hen, die zich, zonder Onze vergunning, langer dan *een* jaar in het buitenland ophouden, of wel de uitoefening der geneeskunst hebben gestaakt.

Wij behouden Ons echter voor, om, daartoe termen vindende, hen in laatstbedoeld geval te handhaven in dat genot.

Artikel 28.

Zoodra de geheele militie te land door Ons, krachtens art. 184 der Grondwet, buitengewoon is bijeengeroepen, worden de reserve-officieren van gezondheid en reserve-militaire apothekers, voor zooverre het noodig is van hunne diensten gebruik te maken, door Ons, voor den tijd dat de buitengewoon bijeengeroepen ligtingen onder de wapenen zijn, benoemd: de eerstgenoemden tot tijdelijk officier van gezondheid en de laatstgemelden tot tijdelijk militair apotheker.

Deze tijdelijke officieren van gezondheid en tijdelijke militaire apothekers hebben, zoolang de buitengewoon bijeengeroepen ligtingen nog onder de wapenen zijn, geen regt op het bekomen van eervol ontslag als zoodanig, al ware ook de tijd van duur hunner verplichting, om als reserve-officier van gezondheid en reserve-militair apotheker te Onzer beschikking te blijven, in-middels verstreken.

Artikel 29.

De *tijdelijke* officieren van gezondheid en *tijdelijke* militaire apothekers, bij het voorgaand artikel bedoeld, hebben als zoodanig dezelfde regten en pligten en zijn onderworpen aan dezelfde wetten, besluiten en andere voorschriften, als de overige bij het leger dienende officieren van gezondheid en militaire apothekers.

Hun wordt, voor uitrusting, eene door Ons te bepalen geldelijke tegemoetkoming voor ééns verleend.

De acten van aanstelling of andere bescheiden, welke hun, in verband met de bij dit artikel bedoelde benoeming, van Regeringswege worden uitgereikt, zijn vrijgesteld van zegel- en registratieregten.

Ter zake van die benoeming worden geene legesgelden geheven.

Artikel 30.

De rangen en tractementen der reserve-officieren van gezondheid en reserve-militaire apothekers, bij benoeming tot *tijdelijk* officier van gezondheid en *tijdelijk* militair apotheker volgens art. 28 dezer wet, worden door Ons toegekend.

Artikel 31.

De reserve-officieren van gezondheid en reserve-militaire apothekers, die, volgens art. 28 dezer wet tot tijdelijk officier van gezondheid en tijdelijk militair apotheker benoemd, zonder geldige reden, ter beoordeeling van Onzen Minister van Oorlog, niet voldoen aan de, in verband met die benoeming, hun uit te reiken schriftelijke lastgeving om zich bij de in de lastgeving aangewezen militaire autoriteit aan te melden, worden door Ons ontslagen en worden gestraft met gevangenisstraf van drie maanden tot één jaar.

Art. 463 van het Wetboek van Strafrecht en art. 20 der wet van den 29sten Junij 1854 (*Staatsblad* n°. 102) zijn ten deze toepasselijk (1).

---

(1) *Art. 463 van het Wetboek van Strafrecht luidt als volgt:*

„In alle de gevallen, waarin de straf van gevangenis bij dit Wetboek

Artikel 32.

De reserve-officieren van gezondheid en reserve-militaire apothekers, die, volgens art. 28 dezer wet tot *tijdelijk* officier van gezondheid en *tijdelijk* militair apotheker benoemd zijn, ontvangen als zoodanig hun eervol ontslag, zoodra de ligtingen, die buiten-woon waren opgeroepen, huiswaarts zijn gekeerd.

Is de tijd van duur hunner verpligting om als reserve-officier van gezondheid of reserve-militair apotheker te Onzer beschikking te blijven, nog niet verstreken, dan zal bij dat ontslag de bedoelde verpligting op hen blijven rusten, ten ware door Ons termen zijn gevonden, om hen daarvan geheel of ten deele te ontheffen.

Artikel 33.

De reserve-officieren van gezondheid en reserve-militaire apothekers, die, als *tijdelijk* officier van gezondheid en *tijdelijk* militair apotheker volgens art. 28 dezer wet, in werkelijke dienst zijn of geweest zijn, worden door Ons, volgens de bepalingen op de pensioenen der militaire officieren bij de landmagt, op pensioen gesteld, indien zij, tijdens hun verblijf in militaire dienst, door verwonding, verminking, ziels- en lichaamsgebreken, bij of door bevolen dienstverrigtingen ontstaan, voor de uitoefening van hun beroep als geneeskundige of als apotheker ongeschikt zijn geworden, of wel, binnen één jaar na het ver-

---

„ gesteld wordt, worden de vierscharen gemagtigd om, bijaldien het veroor-
 „ zaakte nadeel geen vijf en twintig franken te boven gaat, en bijaldien de
 „ omstandigheden het wanbedrijf schijnen te verkleinen, de gevangenis zelfs
 „ tot beneden de zes dagen, en de boete zelfs (tot) beneden de zestien franken
 „ te verminderen. Zij zullen ook de eene of andere dezer straffen afzonderlijk
 „ mogen wijzen, zonder dat zij (echter) in eenig geval beneden de bloote
 „ politie-straffen mogen zijn. „

Art. 20 der wet van den 29sten Junij 1854 (Staatsblad n°. 102) luidt als volgt:

„ Het art. 463 van het Wetboek van Strafrecht kan worden toegepast, ook
 „ dan wanneer de toegebragte schade de 25 francs te boven gaat, of tegen
 „ het wanbedrijf in het Strafwetboek slechts enkele geldboete is bedreigd. „

laten van de actieve dienst, te zelfder zake de geschiktheid voor hunne betrekking verliezen.

Artikel 34.

De bepalingen, voorkomende in de artt. 48 en 50—72 der wet van 28 Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 129), zooals die laatstelijk is gewijzigd door de wet van den 29sten Mei 1877 (*Staatsblad* n°. 114) (1), zijn van toepassing op de weduwen en kinderen van reserve-officieren van gezondheid en reserve-militaire apothekers, die als tijdelijk officier van gezondheid en tijdelijk militair apotheker volgens art. 28 dezer wet in werkelijke dienst waren.

Vde AFDEELING.

Overgangsbepalingen.

Artikel 35.

De officieren van gezondheid der 3de klasse en de apothekers der 3de klasse, bij het in werking treden dezer wet tot het personeel van de geneeskundige dienst der landmagt behoorende, worden, dadelijk na het in werking treden dezer wet, zonder examen door Ons tot den naastvolgende rang bevorderd, indien zij, bij een onberispelijk gedrag, genoegzamen dienstijver bezitten.

Het bepaalde bij art. 9 dezer wet is ten opzichte van die officieren van gezondheid en apothekers niet toepasselijk.

Artikel 36.

De tweede zinsnede van art. 10 dezer wet is niet van kracht ten aanzien van officieren van gezondheid, bij het in werking treden dezer wet tot het personeel van de geneeskundige dienst der landmagt behoorende.

---

(1) Zie Hoofdstuk XII.

Artikel 37.

Na het in werking treden dezer wet zullen geene militaire studenten voor de geneeskundige of pharmaceutische dienst bij het leger hier te lande worden toegelaten volgens andere bepalingen, dan die dezer wet.

Voor de studenten, toegelaten volgens het voorschrift, gevoegd bij Ons besluit van 19 Maart 1875, n°. 21, blijft evenwel dat voorschrift van kracht.

Deze studenten zullen, na benoeming tot officier van gezondheid of militair apotheker, slechts dan vallen onder de bepalingen van art. 9 en van de tweede zinsnede van art. 10 dezer wet, wanneer dit door Ons bij de benoeming, op verzoek der benoemden, wordt toegestaan.

SLOTBEPALING.

Artikel 38.

Deze wet treedt in werking met den dag harer afkondiging.

Alsdan vervallen de artikelen 19, 20, 21, 22 en 23 der wet van den 28sten Augustus 1851 (*Staatsblad* n°. 128) en houden de artt. 1, 3 en 8 dier wet geheel op van toepassing te zijn op het personeel van de geneeskundige dienst der landmagt.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministeriele Departementen, Autoriteiten, Collegiën en Ambtenaren, wien zulks aangaat, aan de naauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven op het Loo, den 2den Augustus 1880.

WILLEM.

De Minister van Oorlog,

REUTHER.

Uitgegeven den veertienden Augustus 1880.

De Minister van Justitie,

A. E. J. MODDERMAN.

TABELLE, *aanwijzende de betrekkingen en daaraan verbonden rangen der officieren van gezondheid, militaire apothekers en paardenartsen in werkelijke dienst.*

- Dirigerend officier van gezondheid der 1ste klasse, met rang van kolonel;
- Dirigerend officier van gezondheid der 2de klasse, met rang van luitenant-kolonel;
- Dirigerend officier van gezondheid der 3de klasse, met rang van majoor;
- Officier van gezondheid der 1ste klasse, met rang van kapitein;
- Officier van gezondheid der 2de klasse, met rang van 1sten luitenant;
- Dirigerend militair apotheker, met rang van majoor of luitenant-kolonel;
- Militair apotheker der 1ste klasse, met rang van kapitein;
- Militair apotheker der 2de klasse, met rang van 1sten luitenant;
- Dirigerend paardenarts, met rang van majoor of luitenant-kolonel;
- Paardenarts der 1ste klasse, met rang van kapitein;
- Paardenarts der 2de klasse, met rang van 1sten luitenant;
- Paardenarts der 3de klasse, met rang van 2den luitenant.

Brengt voorschreven wet, met de daarbij behoorende tabelle, door deze, ter kennis van de Landmagt.

REUTHER.

TWEEDE HOOFDSTUK.

**Reorganisatie van het personeel van de geneeskundige
dienst der Landmagt.**

IIIe AFDEELING.

PERSENEEL.

N°. 79.

's Gravenhage, den 19den Augustus 1880.

DE MINISTER VAN OORLOG,

Gezien het Koninklijk besluit van 15 Augustus 1880, n°. 1, aldus luidende:

Wij WILLEM III, *bij de gratie Gods*,
KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN
ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEM-
BURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordragt van Onzen Minister van Oorlog van den 14den Augustus 1880, Kabinet, Litt. V²⁶;

Gelet op de wet van den 2den Augustus 1880 (*Staatsblad* n°. 145);

Overwegende, dat het, in verband met die wet, noodzakelijk is, de zamenstelling en indeeling van het personeel van de geneeskundige dienst der Landmagt, zoowel als het bedrag der tractementen en toelagen van dat personeel, op nieuw te regelen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

I. in te trekken Onze besluiten van 25 Mei 1867, n°. 60 en 61, van 2 Januarij 1869, n°. 11, van 22 Januarij 1875, n°. 24, van 30 Januarij 1876, n°. 7, en van 18 Januarij 1877, n°. 28, alsmede de bijlage E van Ons besluit dd. 31 December 1873, n°. 13;

II. te bepalen:

Artikel 1.

Het personeel van de geneeskundige dienst der Landmagt wordt in tijd van vrede zamengesteld en ingedeeld, als aangevozen is op den bij dit besluit behoorenden Staat La. A.

Artikel 2.

De tractementen en toelagen van het bij het voorgaande artikel bedoelde personeel worden vastgesteld tot het bedrag, aangegeven in den bij dat besluit behoorenden Staat L. B.

Artikel 3.

De tractementsverhooging, bedoeld bij art. 5 van het Koninklijk besluit van 19 November 1844, n°. 46 (1), wordt niet genoten door officieren van gezondheid, militaire apothekers en paardenartsen.

Artikel 4.

Officieren van gezondheid, militaire apothekers en paardenartsen, die bij het in werking treden van dit besluit, krachtens vroegere bepalingen, in het genot zijn van een hooger tractement dan dat, hetwelk zij volgens art. 2 van dit besluit kunnen genieten, behouden dat hoogere tractement, zoolang zij regt hebben op het activiteitstractement van hunne betrekking bij de Landmagt en er geene termen zijn om hun tractement, ingevolge dit besluit, op een hooger bedrag dan het door hen genotene te bepalen.

Artikel 5.

Het bepaalde bij art. 3 van het Koninklijk besluit van 11 November 1842, n°. 52, en bij § 1 van Ons besluit van 30 Augustus 1866, n°. 63, tot wijziging van de statuten der weduwen- en weezenkas voor officieren der Landmagt, wordt

(1) *Dit art. luidt als volgt:*

„Aan de 1e luitenants van de verschillende wapens en diensten, die *twintig* jaren effectieve Nederlandsche dienst als officier tellen, en aan de 2e luitenants die *tien* jaren als officier hebben gediend, wordt, eene jaarlijksche verhooging van tractement, voor ieder ten bedrage van *Honderd gulden* toegekend.“

Deze bepaling is bij de regeling der tractementen volgens Kon. besluit van 27 Januarij 1881 n°. 22, ingetrokken.

niet toegepast ten aanzien van officieren van gezondheid, militaire apothekers en paardenartsen, die bij het in werking treden van dit besluit, zonder gelijktijdige rangsbevordering, in het genot komen van hooger tractement.

Artikel 6.

Vorenstaande bepalingen zijn mede van toepassing op officieren van gezondheid, militaire apothekers en paardenartsen, behorende tot de Koninklijke Militaire Akademie en tot het vaste kader van het koloniaal werkdepôt.

Artikel 7.

Dit besluit treedt in werking met de dagteekening dezes.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onzen Minister van Koloniën en aan de Algemeene Rekenkamer.

's Gravenhage, den 15den Augustus 1880.

WILLEM.

De Minister van Oorlog,
REUTHER.

Behoort bij het Koninklijk besluit van
den 15den Augustus 1880, n°. 1.

Lrrr. A.

STAAT, *aanwijzende de samenstelling en indeeling van het personeel van de geneeskundige dienst der Landmagt, in tijd van vrede.*

BETREKKINGEN.	Rangen en graden, aan die betrekkingen verbonden.	Getal.	Indeeling en bijzondere bepalingen.										
Inspecteur	Generaal-majoor.	1	(a) Elk dezer dirigerende officieren van gezondheid is hoofd van al de militaire geneeskundige inrigtingen in eene militaire afdeeling.										
Dirigerende officieren van gezondheid der	<table border="0"> <tr> <td rowspan="3" style="vertical-align: middle;">{</td> <td>1e klasse.</td> <td rowspan="3" style="vertical-align: middle;">} Kolonel.</td> <td rowspan="3" style="vertical-align: middle;">3 (a)</td> <td rowspan="3" style="vertical-align: middle;">(b) Deze dirigerende officieren van gezondheid zijn in den regel hoofden van militaire ziekeninrigtingen in groote garnizoensplaatsen.</td> </tr> <tr> <td>2e klasse.</td> <td rowspan="2" style="vertical-align: middle;">} Luitenant-kolonel.</td> <td rowspan="2" style="vertical-align: middle;">15 (b)</td> </tr> <tr> <td>3e klasse.</td> <td rowspan="1" style="vertical-align: middle;">} Majoor.</td> </tr> </table>	{	1e klasse.	} Kolonel.	3 (a)	(b) Deze dirigerende officieren van gezondheid zijn in den regel hoofden van militaire ziekeninrigtingen in groote garnizoensplaatsen.	2e klasse.	} Luitenant-kolonel.	15 (b)	3e klasse.	} Majoor.		
{	1e klasse.		} Kolonel.				3 (a)			(b) Deze dirigerende officieren van gezondheid zijn in den regel hoofden van militaire ziekeninrigtingen in groote garnizoensplaatsen.			
	2e klasse.							} Luitenant-kolonel.	15 (b)				
	3e klasse.	} Majoor.											
Officieren van gezondheid der	<table border="0"> <tr> <td rowspan="2" style="vertical-align: middle;">{</td> <td>1e klasse.</td> <td rowspan="2" style="vertical-align: middle;">} Kapitein (c)</td> <td rowspan="2" style="vertical-align: middle;">92 (d)</td> <td rowspan="2" style="vertical-align: middle;">(c) Eenige der oudsten in rang van de officieren van gezondheid der 1e klasse kunnen den titulair rang van majoor bezitten.</td> </tr> <tr> <td>2e klasse.</td> <td rowspan="1" style="vertical-align: middle;">} 1e Luitenant</td> </tr> </table>	{	1e klasse.	} Kapitein (c)	92 (d)	(c) Eenige der oudsten in rang van de officieren van gezondheid der 1e klasse kunnen den titulair rang van majoor bezitten.	2e klasse.	} 1e Luitenant					
{	1e klasse.		} Kapitein (c)				92 (d)	(c) Eenige der oudsten in rang van de officieren van gezondheid der 1e klasse kunnen den titulair rang van majoor bezitten.					
	2e klasse.	} 1e Luitenant											
Reserve-officieren van gezondheid der	<table border="0"> <tr> <td rowspan="2" style="vertical-align: middle;">{</td> <td>1e klasse.</td> <td rowspan="2" style="vertical-align: middle;">} Kapitein.</td> <td rowspan="2" style="vertical-align: middle;">140</td> <td rowspan="2" style="vertical-align: middle;">(d) Onder dit getal zijn niet begrepen de officieren van gezondheid, behoorende tot het vaste kader van het koloniaal werfdepôt. Bij de korpsen worden zooveel officieren van gezondheid der 1e en 2e klasse ingedeeld, als bij Koninklijk besluit omtrent de samenstelling dier korpsen is aangegeven.</td> </tr> <tr> <td>2e klasse.</td> <td rowspan="1" style="vertical-align: middle;">} 1e Luitenant</td> </tr> </table>	{	1e klasse.	} Kapitein.	140	(d) Onder dit getal zijn niet begrepen de officieren van gezondheid, behoorende tot het vaste kader van het koloniaal werfdepôt. Bij de korpsen worden zooveel officieren van gezondheid der 1e en 2e klasse ingedeeld, als bij Koninklijk besluit omtrent de samenstelling dier korpsen is aangegeven.	2e klasse.	} 1e Luitenant					
{	1e klasse.		} Kapitein.				140	(d) Onder dit getal zijn niet begrepen de officieren van gezondheid, behoorende tot het vaste kader van het koloniaal werfdepôt. Bij de korpsen worden zooveel officieren van gezondheid der 1e en 2e klasse ingedeeld, als bij Koninklijk besluit omtrent de samenstelling dier korpsen is aangegeven.					
	2e klasse.	} 1e Luitenant											
Dirigerend militair apotheker	Luitenant-kolonel of majoor.	1 (e)	De niet bij de korpsen ingedeelde officieren van gezondheid der 1e en 2e klasse behooren tot de ziekeninrigtingen, waarbij zij dienst doen.										
Militaire apotheker der	<table border="0"> <tr> <td rowspan="2" style="vertical-align: middle;">{</td> <td>1e klasse.</td> <td rowspan="2" style="vertical-align: middle;">} Kapitein.</td> <td rowspan="2" style="vertical-align: middle;">28 (f)</td> <td rowspan="2" style="vertical-align: middle;">(e) Is hoofd van 's Rijks magazijn van geneesmiddelen.</td> </tr> <tr> <td>2e klasse.</td> <td rowspan="1" style="vertical-align: middle;">} 1e Luitenant</td> </tr> </table>	{	1e klasse.	} Kapitein.	28 (f)	(e) Is hoofd van 's Rijks magazijn van geneesmiddelen.	2e klasse.	} 1e Luitenant					
{	1e klasse.		} Kapitein.				28 (f)	(e) Is hoofd van 's Rijks magazijn van geneesmiddelen.					
	2e klasse.	} 1e Luitenant											
Reserve-militaire apothekers der	<table border="0"> <tr> <td rowspan="2" style="vertical-align: middle;">{</td> <td>1e klasse.</td> <td rowspan="2" style="vertical-align: middle;">} Kapitein.</td> <td rowspan="2" style="vertical-align: middle;">Memorie.</td> <td rowspan="2" style="vertical-align: middle;">(f) Vier dezer militaire apothekers doen dienst bij 's Rijks magazijn van geneesmiddelen; de overigen bij militaire ziekeninrigtingen.</td> </tr> <tr> <td>2e klasse.</td> <td rowspan="1" style="vertical-align: middle;">} 1e Luitenant</td> </tr> </table>	{	1e klasse.	} Kapitein.	Memorie.	(f) Vier dezer militaire apothekers doen dienst bij 's Rijks magazijn van geneesmiddelen; de overigen bij militaire ziekeninrigtingen.	2e klasse.	} 1e Luitenant					
{	1e klasse.		} Kapitein.				Memorie.	(f) Vier dezer militaire apothekers doen dienst bij 's Rijks magazijn van geneesmiddelen; de overigen bij militaire ziekeninrigtingen.					
	2e klasse.	} 1e Luitenant											

BETREKKINGEN.	Rangen en graden, aan die betrekkingen verbonden.	Getal.	Indeeling en bijzondere bepalingen.
Militaire apothekers-bedienden	Adjutant- onderofficier }	30 (g)	(g) Deze apothekers bedienden worden ingedeeld bij militaire ziekeninrigtingen en 's Rijks magazijn van geneesmiddelen.
Dirigerend paardenarts .	{ Luitenant- kolonel of majoor }	1 (h)	(h) De dirigerende paardenarts wordt ingedeeld bij het regiment hussaren, waarvan de rij- en hoefsmid-school een onderdeel uitmaakt.
Paarden- artsen (i) der	{ 1e klasse. Kapitein. 2e klasse. 1e Luitenant 3e klasse. 2e Luitenant }	6 16	(i) Deze paardenartsen zijn allen ingedeeld bij korpsen der cavalerie of artillerie, in voege als bij Koninklijk besluit omtrent de zamenstelling dier korpsen is aange- wezen.

Mij bekend,

De Minister van Oorlog,

REUTHER.

Behoort bij het Koninklijk besluit van
den 15den Augustus 1880, n°. 1.

LITT. B.

STAAT, aanwijzende het bedrag der tractementen en toelagen van het
personeel van de geneeskundige dienst der Landmagt.

BETREKKINGEN.	Bedrag van het jaarlijksch tractement.	Bedrag der toelagen.
Inspecteur	f 5500	
Dirigerende officieren van gezondheid der		
{ 1e klasse.	5000	
{ 2e klasse.	4000	
{ 3e klasse.	3500	
Officieren van gezondheid der 1e klasse.	Bij aanstelling en minder dan 4 jaren dienst in die betrekking. 2200 Na 4 jaren dienst in die betrekking 2400 " 8 " " " " " " 2700 " 12 " " " " " " 3000	De officieren van gezondheid, belast met het geven der cursussen, bedoeld bij art 20 der wet van 2 Augustus 1880 (<i>Staatsblad</i> n ^o . 145), genieten als zoodanig eene toelage, ten bedrage van f 400 's jaars. (1)
Officieren van gezondheid der 2e klasse.	Bij aanstelling en minder dan 6 jaren dienst als officier van gezondheid . . . . . 1600 Na 6 jaren dienst als officier van gezondheid 1800	
Dirigerend militair apotheker.	Met den rang van luitenant-kolonel 3400 " " " " majoor. 3000	De militaire apothekers der 1e en 2e klasse, dienstdoende bij 's Rijks magazijn van geneesmiddelen, genieten eene toelage voor elk hunner ten bedrage van f 400 's jaars.
Militaire apothekers der 1e klasse.	Bij aanstelling en minder dan 5 jaren dienst in die betrekking. 2000 Na 5 jaren dienst in die betrekking 2200 " 10 " " " " " " 2400 " 15 " " " " " " 2700	
Militaire apothekers der 2e klasse.	Bij aanstelling en minder dan 6 jaren dienst als militair apotheker . . . . . 1400 Na 6 jaren dienst als militair apotheker 1600	

(1) Zie hiervoren bladz. 6.

BETREKKINGEN.	Bedrag van het jaarlijksch tractement.	Bedrag der toelagen	
Dirigerend paardenarts .	{ Met den rang van luitenant-kolonel	f 3600	De paardenarts der 2e klasse, dienstdoende bij de rij- en heefsmidschool, geniet eene toelage, ten bedrage van f 200 's jaars.
	{ " " " " majoor . . .	3200	
Paardenartsen der 1e klasse.	{ Bij aanstelling en minder dan 20 jaren dienst als paardenarts.	2200	
	{ Na 20 jaren dienst als paardenarts.	2400	
	{ " 25 " " " " " "	2600	
	{ " 30 " " " " " "	2800	
Paardenartsen der 2e klasse.	{ Bij aanstelling en minder dan 15 jaren dienst als paardenarts.	1600	
	{ Na 15 jaren dienst als paardenarts.	1700	
	{ " 20 " " " " " "	1900	
Paardenartsen der 3e klasse.	{ Bij aanstelling en minder dan 8 jaren dienst als paardenarts.	1400	
	{ Na 8 jaren dienst als paardenarts	1500	

Mij bekend,

De Minister van Oorlog,

REUTHER.

Brengt voorschreven besluit van Zijne Majesteit — met de daarbij behorende Staten litt. A en B —, door deze, ter kennis van de Landmagt;

En heeft goedgevonden, tevens bij deze in te trekken de beschikkingen van den Minister van Oorlog, van:

31 Mei 1867, n°. 88 P (*R. M.* 1867, blz. 269),

6 Januarij 1869, n°. 66 » (» » 1869, » 1),

25 » 1875, n°. 56 » (» » 1875, II, blz. 6),

4 Februarij 1876, n°. 60 » (» » 1876, » » 5) en

23 Januarij 1877, n°. 50 » (» » 1877, » » 17).

REUTHER.

DERDE HOOFDSTUK.

Regelen omtrent de benoeming, enz. van burgergeneeskundigen tot reserve-officier van gezondheid bij de Landmagt.

IIIe AFDEELING.

PERSONEEL.

N°. 31.

's Gravenhage, den 25sten Augustus 1880.

DE MINISTER VAN OORLOG,

Gezien het Koninklijk besluit van 21 Augustus 1880, n°. 14, aldus luidende:

Wij WILLEM III, *bij de gratie Gods*,
KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN
ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEM-
BURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Willende, in verband met het bepaalde bij de artt. 24 en 25 der wet van den 2den Augustus 1880 (*Staatsblad* n°. 145), regelen stellen, zoowel omtrent de benoeming, als ten aanzien van de bezoldiging *in tijd van vrede*, van de reserve-officieren van gezondheid, bedoeld sub *c* van art. 21 der genoemde wet;

Op de voordragt van Onzen Minister van Oorlog, van den 17den Augustus 1880, Lⁿ. O²⁷, Kabinet;

Hebben goedgevonden en verstaan, te bepalen:

Artikel 1.

Voor eene benoeming tot reserve-officier van gezondheid volgens het bepaalde sub *c* van art. 21 der wet van den 2den Augustus 1880 (*Staatsblad* n°. 145) (1) komen, behoudens het bepaalde bij het volgende artikel, in aanmerking:

1°. burgergeneeskundigen, die bij 's Rijks Zeemagt, of bij de Landmagt hier te lande of in 's Rijks overzeesche bezittingen en

---

(1) Zie hiervoren bladz. 7.

koloniën, als officier van gezondheid hebben gediend, de dienst op eervolle wijze hebben verlaten, en tevens:

a. volgens de bestaande of later te stellen wettelijke bepalingen bevoegd zijn tot het uitoefenen van de geneeskundige praktijk in haren geheelen omvang;

b. niet ouder zijn dan 50 jaren;

2°. burgergeneeskundigen, die als reserve-officier van gezondheid volgens het bepaalde van genoemd wetsartikel te Onzer beschikking zijn geweest, als zoodanig op eervolle wijze ontslagen en niet ouder zijn dan 50 jaren;

3°. andere burgergeneeskundigen, die de sub 1°, lett. *a.*, bedoelde bevoegdheid bezitten en niet ouder zijn dan 40 jaren.

Artikel 2.

Voor de bij het voorgaande artikel bedoelde benoeming tot reserve-officier van gezondheid komen niet in aanmerking burgergeneeskundigen, die:

a. niet ten genoegen van Onzen Minister van Oorlog kunnen aantoonen, dat zij zijn, en steeds geweest zijn, van een goed zedelijk gedrag;

b. niet het bewijs kunnen overleggen, dat zij *Nederlander* zijn volgens de wet van 28 Julij 1850 (*Staatsblad* n°. 44) (1) en aan hunne verplichtingen jegens de militie hebben voldaan;

c. niet kunnen overleggen de bij art. 24 der bovengenoemde wet bedoelde verklaring, dat zij voor de militaire geneeskundige dienst hier te lande lichamelijk geschikt zijn.

Artikel 3.

Alvorens tot reserve-officier van gezondheid te worden benoemd, moet de burgergeneeskundige eene gezegelede en geregistreerde verklaring overleggen, waarbij hij zich verbindt om, na zijne benoeming tot reserve-officier van gezondheid, gedurende *vijf* achtereenvolgende jaren als zoodanig te Onzer

---

(1) De bepalingen dezer wet zijn onder Hoofdstuk XIII aan dit werk toegevoegd.

beschikking te blijven en, in handen van de door Onzen Minister van Oorlog aan te wijzen militaire autoriteit, den door Ons voorgeschreven of voor te schrijven militairen eed af te leggen, geldig tegen het tijdstip, waarop hij als *tijdelijk* officier van gezondheid volgens art. 28 der bovengenoemde wet in dienst wordt gesteld.

Artikel 4.

De burgergeneeskundigen, bedoeld sub 1° en 2° van art. 1 van dit besluit, kunnen in aanmerking komen voor eene benoeming tot reserve-officier van gezondheid der 1ste klasse; die, waarvan sprake is sub 3° van gemeld artikel, komen slechts in aanmerking voor eene benoeming tot reserve-officier van gezondheid der 2de klasse.

Artikel 5.

De bezoldiging der reserve-officieren van gezondheid, die als zoodanig volgens dit besluit benoemd zijn, bedraagt:

Voor de reserve-officieren van gezondheid der 1ste klasse; *vier honderd gulden (f 400)* en voor de overigen *drie honderd gulden (f 300)* 'sjaars.

Artikel 6.

De betaling der bij het vorige artikel bedoelde bezoldiging zal geschieden bij het einde van elke *drie* maanden.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's Gravenhage, den 21sten Augustus 1880.

WILLEM.

De Minister van Oorlog,

REUTHER.

Brengt voorschreven besluit van Zijne Majesteit, door deze, ter kennis van de Landmagt.

REUTHER.

VIERDE HOOFDSTUK.

**Uitbreiding der bepalingen nopens de bevoegdheid tot uit-
oefening der burgerpraktijk door de officieren
van gezondheid.**

IIIe AFDEELING.

PERSONEEL.

N°. 129.

's Gravenhage, den 14den Augustus 1880.

DE MINISTER VAN OORLOG,

Gezien het Koninklijk besluit van den 8sten Augustus 1880, n°. 9, aldus luidende:

Wij WILLEM III, *bij de gratie Gods*,
KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN
ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEM-
BURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordragt van Onzen Minister van Oorlog van den 6den Augustus 1880, Litt D^{2o}, Kabinet;

Herziende de bepalingen, bij Ons besluit van 18 Januarij 1877, n°. 31, gesteld ten opzichte der bevoegdheid van officieren van gezondheid der Landmagt tot het uitoefenen van de geneeskundige praktijk bij niet-militairen; en

Willende de voorschreven bevoegdheid uitbreiden ten aanzien van officieren van gezondheid, krachtens art. 1 of art. 24 der wet van 25 December 1878 (*Staatsblad* n°. 222) (1) tot uitoefening van de genees- of heilkunst bevoegd ook in andere gevallen dan die, sub 2° van genoemd besluit bedoeld;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Artikel 1.

Het sub 2° van Ons besluit dd. 18 Januarij 1877,

---

(1) Zie Hoofdstuk XI.

n°. 31 (1), gestelde verbod is, behoudens de hierachter bij de artikelen 2 en 3 gestelde uitzonderingen, niet toepasselijk ten aanzien van officieren van gezondheid der Landmagt, volgens art. 1 of art. 24 der bovenvermelde wet ten allen tijde tot uitoefening van de genees- of heilkundige praktijk bij niet-militairen bevoegd.

Artikel 2.

Officieren van gezondheid, als bij het voorgaande artikel bedoeld, zullen echter, ook dan wanneer zij tot de verloskundige praktijk wettelijk bevoegd zijn, aan vrouwen van niet-militairen geen verloskundigen bijstand mogen verleen.

(1) HERZIENING VAN DE BEPALINGEN OMTRENT HET UITOEFENEN VAN
BURGERPRAKTIJK, DOOR OFFICIEREN VAN GEZONDHEID.

PERSONEEL EN MILITAIRE ZAKEN.

N°. 37 P.

's Gravenhage, den 20sten Januarij 1876.

DE MINISTER VAN OORLOG,

Ontvangen hebbende Zijner Majesteits besluit van 18 dezer, n°. 31, waarbij herzien en uitgebreid zijn de bepalingen omtrent het uitoefenen der genees- en heilkundige praktijk bij burgers, door Officieren van gezondheid bij het leger;

Heeft de eer voorschreven besluit, zooals het luidt, bij deze ter kennis te brengen van alle militaire autoriteiten;

Gelast tevens, dat deze met meergenoemd besluit, zal worden geplaatst in het *Recueil Militair (Tweede Gedeelte)* tot algemeene kennisgeving.

H. J. R. BEIJEN.

Wij WILLEM III, *bij de gratie Gods*, KONING DER
NEDERLANDEN, PRINS VAN ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG
VAN LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordragt van Onzen Minister van Oorlog van den 15den Januarij 1877, kabinet Litt. U¹;

Gelet op de wet van 1 Junij 1865 (*Staatsblad* n°. 59);

Gezien art. 8 van het Koninklijk besluit van 5 Maart 1841, n°. 90, en het daarbij weder van kracht verklaarde art. 34 van het Koninklijk besluit van 20 Maart 1817, lett. N³, n°. 74;

Artikel 3.

Op den officier van gezondheid, die, de bij art. 1 bedoelde bevoegdheid bezittende, het bij art. 2 gestelde verbod overtreedt of zijne pligten als militair geneeskundige, ter beoordeeling van Onzen Minister van Oorlog, niet met voldoende ijver volbrengt, kan door dien Minister tijdelijk het bepaalde sub 2° van Ons voornoemd besluit toepasselijk worden verklaard.

Artikel 4.

Den officier van gezondheid, wien ingevolge dit besluit de

Overwegende, dat het wenschelijk is, de bevoegdheid van Officieren van gezondheid tot uitoefening van praktijk bij niet-militairen, voor zooveel de belangen van de dienst dit toelaten, meer in overeenstemming te brengen met genoemde wet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

1°. Art. 34 voornoemd buiten werking te stellen en in te trekken het Koninklijk besluit van 5 Maart 1841, n°. 90;

2°. Aan alle tot het personeel van de geneeskundige dienst der landmagt behoorende Officieren van gezondheid, en dus ook aan hen die op non-activiteit zijn, uitdrukkelijk te verbieden, om genees- heel- of verloskundigen bijstand aan niet-militaire personen te verleenen in andere gevallen dan die, welke zijn opgenoemd bij art. 23 der gemelde wet;

3°. te bepalen, dat de actief dienende Officieren van gezondheid van gemeld personeel, wier hulp of raad door bevoegde geneeskundigen wordt ingeroepen, dien van hen gevraagden bijstand slechts zullen mogen verleenen in zooverre, als zulks zonder nadeel voor hunne militaire geneeskundige dienst kan geschieden;

4°. Onzen Minister van Oorlog te magtigen, om aan enkele Officieren van gezondheid dispensatie te verleenen van het hierboven, onder n°. 2, bedoelde verbod, wanneer die dispensatie in het belang van Onze militaire dienst, noodig of wenschelijk is.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onze Ministers van Binnenlandsehe Zaken, van Justitie, van Marine en van Koloniën.

's Gravenhage, den 18den Januarij 1877.

WILLEM.

De Minister van Oorlog,

H. J. R. BEIJEN.

genees- of heilkundige praktijk bij niet-militairen vergund is, wordt toegestaan, om, ten allen tijde, wanneer hij geene militaire pligten te volbrengen heeft, burgerkleding te dragen.

Artikel 5.

Wordt de militie te land, krachtens art. 184 der grondwet (1), geheel of ten deele buitengewoon onder de wapenen geroepen, dan treedt dit besluit buiten werking totdat de buitengewoon bijeengeroepen lictingen huiswaarts zijn gekeerd.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken, van Justitie, van Marine en van Koloniën.

's Gravenhage, den 8sten Augustus 1880.

WILLEM.

De Minister van Oorlog,

REUTHER.

Brengt voorschreven besluit van Zijne Majesteit, door deze, ter kennis van de Landmagt.

REUTHER.

(1) *Art. 184 der grondwet luidt als volgt:*

„Ingeval van oorlog of andere buitengewone omstandigheden, kan de Koning de militie te land, hetzij geheel, hetzij ten deele, buitengewoon bijeenroepen. Tenzelfden tijd roept de Koning de Staten-Generaal bijeen, opdat eene wet het zamenblijven der militie, zooveel noodig, bepale.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Vergunning aan de officieren van gezondheid om burgerkleeding te dragen, wanneer zij geen militaire pligten te volbrengen hebben.

IIIe AFDEELING.

PERSONEEL.

N°. 4.

's Gravenhage, den 29sten September 1880.

DE MINISTER VAN OORLOG,

Gezien het Koninklijk besluit van 25 September 1880, n°. 15, aldus luidende:

Wij WILLEM III, *bij de gratie Gods*,
KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN
ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEM-
BURG, ENZ. ENZ. ENZ.

Op de voordragt van Onzen Minister van Oorlog van den 23sten September 1880, Kabinet Litt. U³²;

Gezien Ons besluit van 8 Augustus jl. n°. 9;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met uitbreiding in zooverre van het bepaalde bij art. 4 van genoemd besluit, aan alle Officieren van gezondheid van het personeel der geneeskundige dienst van de Landmagt toe te staan, om ten allen tijde, wanneer zij geene militaire pligten te volbrengen hebben, burgerkleeding te dragen.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken, van Justitie, van Marine en van Koloniën.

's Gravenhage den 25sten September 1880.

WILLEM.

De Minister van Oorlog,

REUTHER.

Brengt voorschreven besluit van Zijne Majesteit, door deze, ter kennis van de Landmagt.

REUTHER.

ZESDE HOOFDSTUK.

Bepalingen omtrent de benoeming, het ontslag, de bezoldiging, enz. van militaire apothekers-bedienden.

DIE AFDEELING.

PERSONEEL.
N°. 26.

's Gravenhage, den 11den October 1880.

DE MINISTER VAN OORLOG,

Gezien het Koninklijk besluit van den 1sten October 1880, n°. 12, aldus luidende:

Wij WILLEM III, *bij de gratie Gods*,
KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN
ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEM-
BURG, ENZ. ENZ. ENZ.

Op de voordragt van Onzen Minister van Oorlog van den 29 September 1880, Kabinet Litt. N³³;

Gelet op art. 7 der wet van 2 Augustus 1880 (*Staatsblad* n°. 145);

Gezien den staat L^a. A, behoorende bij Ons besluit van 15 Augustus 1880, n°. 1;

Hebben goedgevonden en verstaan, te bepalen:

Artikel 1.

De Militaire Apothekersbedienden genieten een jaarlijksch tractement.

Dat tractement bedraagt:

bij aanstelling en minder dan twee jaren dienst als Militair Apothekersbediende *f* 900.—;

na twee jaren dienst in die betrekking *f* 1100.—.

Artikel 2.

De Militaire Apothekersbedienden, bij 's Rijks magazijn van

geneesmiddelen dienst doende, genieten boven hun tractement eene toelage, berekend tegen een bedrag van f 100 'sjaars.

Artikel 3.

De Militaire Apothekersbedienden zullen gekleed en uitgerust zijn als de Militaire Apothekers der 2de klasse, met dit onderscheid echter, dat zij geene sterren op de kraag van den korten jas en geen sjerp dragen zullen, en dat hun halssnoer met kwasten gelijk zal zijn aan die der adjudanten-onderofficier van het wapen der Cavalerie.

Artikel 4.

Ten opzichte der bepalingen omtrent de toekenning enz. van medailles en chevrons voor trouwe militaire dienst, vastgesteld bij Ons besluit van den 1sten September 1869, n°. 10, gewijzigd bij dat van 10 October 1876, n°. 16, worden de Militaire Apothekersbedienden gelijkgesteld met de hospitaal-geëmployeerden der 1ste klasse (1).

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

'sGravenhage, den 1sten October 1880.

WILLEM.

De Minister van Oorlog,

REUTHER.

Brengt voorschreven besluit van Zijne Majesteit, door deze, ter kennis van de Landmagt;

En heeft goedgevonden, tevens bij deze, ook in verband met

---

(1) *De bepalingen hieromtrent, voorkomende in de voorschriften nopens de militaire zieken-inrigtingen, luiden als volgt:*

„De bepalingen omtrent het verkrijgen en dragen van medailles en chevrons voor langdurige trouwe dienst bij het leger zijn op de geëmployeerden der militaire hospitalen van toepassing, met uitzondering dat de daaraan verbonden geldelijke belooning niet door hen worden genoten.“

art. 7 der wet van 2 Augustus jl. (*Staatsblad* n°. 145) te bepalen:

1°. Voor eene benoeming tot Militaire Apothekersbediende komen in aanmerking zoowel gehuwde als ongehuwde *Nederlanders*, die:

- a. met goed gevolg het examen hebben afgelegd, bedoeld bij art. 17 der wet van 25 December 1878 (*Staatsblad* n°. 222);
- b. niet ouder dan 30 jaren en tevens van een goed zedelijk gedrag zijn;
- c. bij militair geneeskundig onderzoek voor de bedoelde betrekking lichamelijk geschikt zijn bevonden.

Geringe ligchaamsgebreken, niet hinderlijk voor eene goede waarneming van de dienst als Militair Apothekersbediende, staan eene benoeming in die betrekking niet in den weg.

Zij, die met liesbreuk behebt zijn, al kan deze door een band worden ingehouden, worden geacht lichamelijk *ongeschikt* te zijn.

2°. Bij de aanvraag om benoeming tot Militair Apothekersbediende, behooren door den belanghebbende te worden overgelegd.

- a. het bewijs, dat hij Nederlander is volgens de wet van 28 Julij 1850 (*Staatsblad* n°. 44); (1)
- b. het bewijs, dat hij aan het sub 1°. litt. a bedoelde examen heeft voldaan;
- c. eene geboorte-akte of doop-cedul, hem betreffende;
- d. een certificaat van goed gedrag, te zijnen aanzien afgegeven door het hoofd der gemeente of de hoofden der gemeenten, waar hij de laatste *drie* jaren verblijf heeft gehouden;
- e. het bewijs, dat hij aan zijne verplichtingen ten opzichte der nationale militie heeft voldaan of tot geene dienst bij de militie gehouden is of geweest is;
- f. indien hij minderjarig is, het bewijs, dat zijne aanvraag geschiedt met toestemming van zijnen vader (of van hem of haar, die de voogdij over hem uitoefent), en dat deze

---

(1) Zie Hoofdstuk XIII.

oewilligt in zijne verbindtenis volgens het bepaalde sub 3°. hierachter.

Zij, die in militaire dienst zijn en zich onder de wapenen bevinden, behoeven niet over te leggen de stukken, sub *c*, *d* en *e* genoemd; terwijl door hen, die in militaire dienst geweest zijn, in stede van eene geboorte- of doopacte behoort te worden ingezonden het paspoort of de ontslagbrief, hen betreffende.

3°. Zij, die tot Militair Apothekersbediende worden benoemd, zijn gehouden, zich bij eene acte, waarvan het model aan deze beschikking is toegevoegd, te verbinden om het Koninkrijk der Nederlanden gedurende *twee* achtereenvolgende jaren in de genoemde betrekking te dienen.

Hun worden de krijgsartikelen voorgelezen, en het bewijs dier voorlezing wordt door hen medeondertekend.

4°. De Militaire Apothekersbediende, die gedurende den sub 3° bedoelden tijd met ijver en ten genoegen van zijne chefs heeft gediend, wordt, indien hij voor zijne betrekking nog geschikt is, toegelaten tot eene nieuwe verbindtenis voor den tijd van minstens *zes* jaren.

Bij het eindigen van die verbindtenis kan de Militaire Apothekersbediende, die voor zijne betrekking in ieder opzigt geschikt is, zich op nieuw voor bepaalden of onbepaalden tijd verbinden.

5°. De Militaire Apothekersbediende wordt uit zijne betrekking ontslagen:

- a.* indien hij, zonder aanspraak te hebben op militair pensioen, door ziels- of ligchaamsgebreken voor zijne betrekking ongeschikt is geworden;
- b.* indien hij, bij het einde zijner verbindtenis, zich niet op nieuw voor de dienst wenscht te verbinden;
- c.* indien hij niet wordt toegelaten tot eene nieuwe verbindtenis, als bedoeld sub 4°;
- d.* wegens aanhoudend wangedrag, opzettelijke en herhaalde ongehoorzaamheid, onzedelijkheid, groote achteloosheid bij de waarneming zijner dienstplichten, of handelingen in het openbaar, strijdig met het karakter van den graad van adjudant-onderofficier;

e. indien de verbindtenis, bedoeld sub 3° en 4°, wordt ontbonden op grond van eene der voorwaarden bij de engagementsacte gesteld.

Het ontslag wordt *eervol* verleend in de gevallen, bedoeld sub a, b en c.

6°. De Militaire Apothekersbedienden, die den titel van Apotheker volgens art. 11 der wet van 25 December 1878 (*Staatsblad* n°. 222) (1) verkregen hebben, kunnen, indien zij dit verlangen, voor eene benoeming tot Militair Apotheker der 2de klasse in aanmerking worden gebragt, mits zij niet ouder zijn dan 30 jaren en hun gedrag steeds onberispelijk geweest is.

7°. De Militaire Apothekersbediende, dienstdoende bij eene militaire ziekeninrigting, is verplicht, om, indien eene woonkamer in of nabij die inrigting te zijner beschikking wordt gesteld, die kamer te betrekken.

In alle militaire ziekeninrigtingen, waar de gelegenheid hiertoe bestaat, wordt den Militairen Apothekersbediende eene woonkamer met tafel, stoelen en nachtleger verstrekt.

8°. Met opzigt tot de betaling der tractementen van de Militaire Apothekersbedienden wordt gehandeld op de wijze als voor officieren zonder troepen is bepaald.

REUTHER.

MODEL der engagementsacte voor Militaire Apothekersbedienden.

De ondergeteekende (naam en voornamen, rang en betrekking), ten aanzien van het onderwerp dezer acte het Rijk vertegenwoordigende, als daartoe gemagtigd bij beschikking van den Minister van Oorlog van (datum en nummer der ministeriëele beschikking), verklaart te hebben aangenomen (naam en voornamen van den Militairen Apothekersbediende) om het Koninkrijk der Nederlanden als Militair Apothekersbediende te dienen gedurende den tijd van . . . jaren, welke tijd alzoo zal eindigen

---

(1) Zie Hoofdstuk XI.

den (in schrijffletters op te geven) van het jaar achttien honderd . . . . .;

en de medeondergeteekende (naam en voornamen) verklaart zich door (naam en voornamen) tot gezegd einde te hebben doen aannemen.

Zijnde wijders de contractanten nopens de volgende bijzondere voorwaarden overeengekomen :

1°. Het zal den Minister van Oorlog vrijstaan, om, wanneer het mogt blijken, dat de aangenomene, vóór het aangaan van zijn tegenwoordig engagement, regterlijk veroordeeld is geweest wegens *eenvoudigen diefstal, bedriegelijke opligting of andere, de goede trouw of eerlijkheid kwetsende misdrijven*, of wanneer later een vonnis wegens dergelijk misdrijf tegen hem mogt worden gewezen, hem onmiddellijk uit de dienst te verwijderen, en alzoo de tegenwoordige verbindtenis zonder eenige formaliteit te ontbinden.

2°. Deze verbindtenis kan op gelijke wijze, en dus zonder eenige formaliteit, door den Minister van Oorlog worden ontbonden, indien het blijkt, dat de aangenomene voor zijne betrekking ongeschikt is, wegens eenig lichaamsgebrek of eenige ziekte, bij het door hem ondergaan militair geneeskundig onderzoek niet waarneembaar, doch waarvan het bestaan hem bekend en bij bedoeld geneeskundig onderzoek opzettelijk verzwegen is.

3°. Wanneer gedurende den diensttijd van den aangenomene, door zijn toedoen, eenige interruptie van dienst plaats heeft, zal hij gehouden zijn, onmiddellijk na het eindigen van die interruptie, het vóór den aanvang daarvan nog onvervuld gebleven gedeelte van zijne dienstverbindtenis te volbrengen, tenzij de Minister van Oorlog mogt goedvinden, bij het eindigen der interruptie de tegenwoordige verbindtenis zelfs zonder eenige formaliteit te ontbinden; hetgeen dien Minister in dat geval volkomen vrij zal staan.

4°. Deze overeenkomst treedt dadelijk in werking.

En is hiervan te . . . . . den . . . . . (in schrijffletters opgeven) opgemaakt deze acte in tweevoud, welke vervolgens door de contractanten is onderteekend, en waarvan door ieder der contractanten een exemplaar is behouden,

(onderteekeningen.)

ZEVENDE HOOFDSTUK.

**Instructiën voor den Inspecteur van de geneeskundige dienst
der landmagt en voor de Dirigerende officieren
van gezondheid der 1ste klasse in de
militaire afdeelingen.**

III AFDEELING.
GENERALE STAF.
No. 25.

's Gravenhage, den 29sten October 1880.

DE MINISTER VAN OORLOG,

Gezien het Koninklijk besluit van 27 October 1880, n°. 27,
aldus luidende:

Wij WILLEM III, *bij de gratie Gods*,
KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN
ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEM-
BURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Overwegende, dat door het bepaalde sub a in de tabelle A, behoorende bij Ons besluit van 15 Augustus 1880, n°. 1, waarbij de werkring van de Dirigerende officieren van gezondheid is aangewezen, en in verband met Onze besluiten van 29 April 1880, n°. 27, 6 Julij 1880, n°. 21 en 7 September 1880, n°. 9, de instructie voor den Inspecteur der geneeskundige dienst van de landmagt behoort te worden herzien, en voor de Dirigerende officieren van gezondheid der 1ste klasse in de militaire afdeelingen eene instructie moet worden vastgesteld;

Op de voordragt van Onzen Minister van Oorlog, van den 22sten October 1880, Kabinet, Litt. N° 36;

Hebben goedgevonden en verstaan:

1°. in te trekken de instructie voor den Inspecteur van de geneeskundige dienst der landmagt, behoorende bij Ons besluit van 29 April 1880, n°. 27;

2°. goed te keuren de bij dit besluit gevoegde instructiën

voor den sub 1°. genoemden Inspecteur en voor de Dirigerende officieren van gezondheid der 1ste klasse in de militaire afdeelingen;

3°. te bepalen, dat dit besluit in werking zal treden met den 1sten November a. s.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

Het Loo, den 27sten October 1880.

WILLEM.

De Minister van Oorlog,

REUTHER.

Behoort bij het Koninklijk besluit
van 27 October 1880, n°. 27.

**A. INSTRUCTIE voor den Inspecteur van de
geneeskundige dienst der landmagt.**

Artikel 1.

De Inspecteur van de geneeskundige dienst der landmagt staat onmiddellijk onder de bevelen van den Minister van Oorlog, en is jegens dien Minister verantwoordelijk voor den toestand van zijn dienstvak.

Artikel 2.

Hij is, zoowel in vreedstijd als bij mobilisatie van het leger en in oorlogstijd, belast met de leiding van de geneeskundige, pharmaceutische en vétérinaire diensten bij de landmagt en met het toezigt op de uitoefening van die diensten. De kring zijner dienstverrigtingen omvat verder alles, wat betrekking heeft tot de zorg voor de aanwezigheid, de instandhouding en de deugdelijkheid van het daartoe behorende personeel en materiëel.

Artikel 3.

Hij waakt voor den algemeenen gezondheidstoestand der troepen van de landmagt.

Hij vestigt zijne aandacht op de verpleging (huisvesting, voeding, kleeding en uitrusting) van die troepen in kazernen en legerplaatsen.

Hij is bevoegd, om, in het belang van de hygiëne, in de garnizoens- en legerplaatsen, vestingen en forten een persoonlijk onderzoek in te stellen, of schriftelijke mededeelingen te vragen aan de autoriteiten van de landmagt.

Hij dient die autoriteiten, op hunne aanvraag of uit eigen beweging, te dier zake van berigt en raad, en doet c. q. dien-
aangaande voorstellen aan den Minister.

Artikel 4.

Hij waakt voor de goede behandeling en verpleging der zieke militairen in de militaire- en in burger-ziekeninrigtingen (1).

Hij houdt, volgens de bestaande of nader vast te stellen voorschriften, het oppertoezicht op het beheer van de militaire ziekeninrigtingen, van de militaire apotheken en van het magazijn van geneesmiddelen.

Artikel 5.

Hij ziet toe op de verpleging der rijkspaarden, behoorende tot de korpsen van de landmagt, en op de behandeling der zieke paarden.

Artikel 6.

De Dirigerende officieren van gezondheid der 1ste klasse in de militaire afdelingen, en de kommandanten der kompagnïën hospitaalsoldaten staan onmiddellijk onder zijne bevelen.

Zijn gezag strekt zich voorts uit over de officieren van gezondheid, de militaire apothekers en de paardenartsen.

Ten opzigte van het bevel over de kompagnïën hospitaal-soldaten en over het verdere personeel geldt voor hem, voor zooveel toepasselijk, het bepaalde bij de instructiën voor de Inspecteurs der wapens; behoudens overleg met de autoriteiten, niet tot de geneeskundige dienst behoorende, onder wie dat personeel werkzaam gesteld is. Bij verschil van gevoelen met die autoriteiten, beslist de Minister van Oorlog.

Artikel 7.

Hij waakt voor de stipte naleving van de algemeene militaire en van de bijzondere geneeskundige verordeningen door het personeel van zijn dienstvak, waarvoor die voorschriften geldend zijn.

---

(1) Eene opgave van de bestaande militaire- en burger-ziekeninrigtingen, met opgave van het daarbij dienstdoend geneeskundig personeel, is onder *bijlage n°. 1* aan dit werk toegevoegd.

Artikel 8.

Hij doet aan den Minister voorstellen, betreffende de maatregelen, die hij — in verband met de bestaande wettelijke bepalingen — in het belang van de opleiding, de aanvulling, de studiën en de oefening van het personeel van de geneeskundige dienst der landmagt wenschelijk of noodzakelijk acht.

Hij onderwerpt aan den Minister de noodige voordragten tot aanstelling, bevordering, pensionering, non-activiteit of ontslag van dat personeel.

Artikel 9.

Hij heeft te letten op de wetenschappelijke kennis, de praktische bruikbaarheid, den dienstijver en het gedrag van de officieren van zijn dienstvak, en op de bekwaamheid en geoefendheid van het verder daartoe behoorende personeel.

Officieren, die bijzonder uitmunten, alsmede zij, die aanleiding tot ontevredenheid geven, worden door hem aan den Minister gesignaleerd.

Hij is bevoegd ten allen tijde aan het Departement van Oorlog van de conduite-lijsten der officieren van het personeel der geneeskundige dienst, der kommandanten van de hospitaal-kompagnien en der officieren-administrateurs van militaire zieken-inrigtingen inzage te nemen.

Artikel 10.

Hij verleent aan de Dirigerende officieren van gezondheid in de militaire afdeelingen magtiging, om zich tot het houden van inspectiën of tot het instellen van een onderzoek in garnizoenen, legerplaatsen, vestingen of forten van hunne standplaats te verwijderen. De dienstreizen, door die officieren van gezondheid in spoedeisende gevallen, zonder vooraf verleende magtiging verrigt, worden aan zijne goedkeuring onderworpen.

Artikel 11,

Hij houdt, zoo dikwerf hij dit noodig zal oordeelen — bij

voorkeur onverwachts — inspectie over de militaire ziekeninrigtingen, apotheken, ziekenstallen en over de magazijnen, waarin het materiëel, tot zijn dienstvak behoorende, is opgelegd; voorts bezoekt hij de burger-ziekeninrigtingen, waarin militairen zijn opgenomen, teneinde zich te verzekeren van de doeltreffende behandeling en verpleging van die militairen.

Hij kan zich bij die inspectiën doen vergezellen door een officier van gezondheid, een militair apotheker of een paardenarts, zoo noodig ook door een intendant; laatstbedoelde op zijne aanvraag door den Hoofd-Intendant aan te wijzen.

Hij doet, zoo menigmaal hem zulks raadzaam voorkomt, aan den Minister het voorstel, om aan den Dirigerenden militairen apotheker het houden eener inspectie over apotheken, en aan den Dirigerenden paardenarts het houden eener inspectie over ziekenstallen op te dragen.

Artikel 12.

Hij geeft van zijn voornemen, om eene inspectie te houden of een onderzoek in te stellen buiten zijne standplaats, kennis aan den Minister. In spoedeischede gevallen is die kennisgeving onnoodig.

Van de gehouden inspectiën kan schriftelijk verslag worden gedaan aan den Minister, met bijvoeging, zoo noodig, van voorstellen in het belang van de dienst.

Artikel 13.

Bij het ontstaan van ernstige epidemische ziekten en bij andere buitengewone voorvallen, die van invloed zijn of kunnen zijn op de gezondheid der troepen of de uitoefening van de geneeskundige dienst, stelt hij zich onverwijld op de hoogte van de maatregelen, die te dier zake genomen of ontworpen zijn.

Zoo noodig doet hij die maatregelen, voor zooveel zij van militaire zijde genomen zijn, wijzigen of aanvullen, en doet daarvan mededeeling in zijn ter zake betrekkelijk rapport aan den Minister.

Artikel 14.

De Inspecteur onderwerpt in vredestijd, na gehouden overleg met den Chef van den generalen staf en den Hoofd-Intendant, aan de goedkeuring van den Minister, voorstellen tot regeling van de geneeskundige dienst in oorlogstijd, zoowel voor de verdedigingsliniën, stellingen, vestingen en forten, als bij het leger te velde.

Die voorstellen moeten, onder anderen, betreffen:

1°. De sterkte, zamenstelling en indeeling, zoowel van het actief dienende — als van het reserve-geneeskundige-, of pharmaceutische- en hulp personeel.

2°. de zamenstelling van verbandplaatsafdeelingen en beweegbare veldhospitalen of ambulances, alsmede de oprigting van tijdelijke hospitalen en andere ziekeninrigtingen;

3°. de uitrusting met materiëel voor de behandeling, de verpleging en het transport van zieken en gewonden;

4°. de dienstregeling van het geneeskundige- en het hulp personeel gedurende en na het gevecht;

5°. voorschriften omtrent het beheer en de inwendige dienst voor de ambulances en tijdelijke hospitalen;

6°. de transportdienst en de evacuatie van zieken en gewonden;

7°. aanwijzingen in het belang van de hygiëne voor de troepen en bezettingen;

8°. de organisatie van de vrijwillige ziekenverpleging.

Artikel 15.

In verband met het bepaalde bij Art. 12 van de instructie voor de Dirigerende officieren van gezondheid der 1ste klasse in de militaire afdeelingen, doet de inspecteur ontwerpen tot voorbereiding van sommige der bij het voorgaande artikel bedoelde voorstellen opmaken door die Dirigerende officieren van gezondheid.

Uiterlijk twee maanden nadat die ontwerpen bij hem zijn ingekomen, moeten de daarop berustende voorstellen van den Inspecteur aan den Minister worden toegezonden.

Artikel 16.

Na vaststelling van de regelingen, bedoeld bij Art. 14, verstrekt de Inspecteur aan de Dirigerende officieren van gezondheid in de militaire afdeelingen de noodige aanwijzingen en opgaven, om de uitvoering daarvan te kunnen voorbereiden, zoodanig dat zij op het eerste bevel onverwijld in werking kunnen treden. Hij overtuigt zich wijders, dat die voorbereiding doelmatig en volledig geschiedt, en dat zij — in verband met tot standkomende wijzigingen van verschillenden aard — steeds behoorlijk wordt bijgehouden.

Artikel 17.

De Inspecteur is bevoegd met alle autoriteiten van de landmagt correspondentie te voeren.

Artikel 18.

De Inspecteur beslist omtrent:

1°. de aanstelling en het ontslag van het personeel op daggeld bij het Magazijn van geneesmiddelen;

2°. de verplaatsing der officieren van gezondheid, militaire apothekers en paardenartsen, voor zoover zij geen chef eener militaire ziekeninrigting of hoofdofficier zijn en van het mindere personeel, dienende bij de militaire ziekeninrigtingen.

Indien de verplaatsing personeel betreft, dat bij de korpsen ingedeeld is, moet daartoe vooraf door hem in overleg zijn getreden met den betrokken Inspecteur. Bij verschil van gevoelen beslist de Minister;

3°. de aanvragen om binnenlandsche verloven voor den duur van 1 maand tot en met 3 maanden, voor het personeel onder zijne bevelen. Ten opzichte van het bij de korpsen ingedeelde personeel, heeft hij in acht te nemen het bepaalde bij het slot van punt 2;

4°. de voordragten tot het toekennen van medailles aan personeel onder zijne bevelen, voor zoover ten deze geene bijzondere voorschriften gegeven zijn;

5°. de aankopen op declaratie van genees-, heel-, natuur- en scheikundige behoeften, voor zooveel deze behoeften voor andere Departementen van algemeen bestuur bestemd zijn, en *regtstreeks* door deze betaald worden;

6°. de aanvragen der officieren van gezondheid, chefs der militaire ziekeninrigtingen, tot het bekomen van geneesmiddelen, instrumenten, ustensiliën, enz. uit het Magazijn van geneesmiddelen;

7°. de aankopen — tot een gezamenlijk bedrag van *f* 500.— per maand — op declaratie van genees- en heelkundige behoeften, die niet in voorraad in het Magazijn van geneesmiddelen opgelegd kunnen worden, wanneer zij ter voldoening aan gedane aanvragen der sub 6 bedoelde officieren moeten worden verstrekt;

8°. de verificatiën, betreffende de verantwoording der geneesmiddelen, instrumenten, ustensiliën, enz. voor de geneeskundige dienst;

9°. de noodig geoordeelde keuringen en herkeuringen voor de geschiktheid tot de militaire dienst.

Artikel 19.

Hij onderwerpt aan den Minister:

1°. de voordragten tot benoeming van officieren van gezondheid tot chefs van militaire ziekeninrigtingen;

2°. de voordragten tot verplaatsing van de officieren van gezondheid, chefs der militaire ziekeninrigtingen, alsmede van de officieren van gezondheid, den militairen apotheker en den paardenarts, die den rang van hoofdofficier hebben;

3°. de voordragten tot benoeming, bevordering, ontslag en pensioen van beamtten (uitgezonderd die op daggeld) bij het Magazijn van geneesmiddelen, en tot benoeming en ontslag van militaire apothekersbedienden; voorts de voordragten tot aanstelling, bevordering en ontslag van de geëmployeerden bij de militaire ziekeninrigtingen, voor zooveel daaromtrent niet door hem zelven of door de Dirigerende officieren van gezondheid in de militaire afdeelingen kan worden beslist; en eindelijk de

voordragten tot pensioen aan dit personeel en aan het personeel op daggeld bij het Magazijn van geneesmiddelen;

4°. de voorloopig aangegane contracten met burgerlijke geneesheeren, apothekers en paardenartsen tot tijdelijke waarneming van de militaire geneeskundige dienst;

5°. de overeenkomsten, gesloten tot het waarnemen van de geneeskundige dienst in de gevangenissen, voor zoover het Departement van Oorlog daarin betrokken is;

6°. de aanvragen om buitenlandsch verlof, en die om binnenlandsch verlof voor langer dan 3 maanden;

7°. de aanvragen om overplaatsing of detachering bij het leger in Oost- of West-Indië of bij de zeemagt;

8°. de verzoeken van officieren tot het aangaan van een huwelijk;

9°. de voordragten tot het toekennen van pensioen, non-activiteit of ontslag uit de dienst aan officieren, en de voordragten tot het toekennen van pensioen en van vervroegd ontslag uit de dienst aan mindere militairen van zijn dienstvak, benevens die tot het bijeenroepen van een raad van onderzoek;

10°. de voordragten tot aankopen van genees-, heel-, natuur- en scheikundige behoeften voor de geneeskundige dienst, hetzij deze aankopen bij aanbesteding of op declaratie geschieden, behoudens het bepaalde bij art. 18, sub 5° en 7°.

Artikel 20.

Behalve de periodieke stukken, die door den Minister worden gevorderd, zendt de Inspecteur aan den Minister alle door hem ontvangen rapporten, voordragten en opgaven, waaromtrent hij niet bevoegd is te beslissen. Bij die toezending voegt hij, zoo noodig, zijne opmerkingen. Voorts doet hij van alle buitengewone gebeurtenissen bij zijn dienstvak onverwijld verslag aan den Minister.

Artikel 21.

De Inspecteur kan zich, in zijn persoonlijk belang, gedurende

acht dagen van zijne standplaats verwijderen, mits hiervan den Minister kennis gevende.

Voor langer verlof behoeft hij de toestemming van den Minister.

Bij ziekte of afwezigheid van den Inspecteur, wordt de dienst-correspondentie „op last” gevoerd door den Dirigerenden officier van gezondheid, die hem is toegevoegd.

Mij bekend:

De Minister van Oorlog,

REUTHER.

Behoort bij het Koninklijk besluit
van 27 October 1880, n°. 27.

**B. INSTRUCTIE voor de Dirigerende officieren
van gezondheid der 1ste klasse in de
militaire afdelingen (1).**

Artikel 1.

De Dirigerende officier van gezondheid der 1ste klasse in eene militaire afdeling, staat, in tijd van vrede, onmiddellijk onder de bevelen van den Inspecteur van de geneeskundige dienst der landmagt.

Artikel 2.

Hij heeft onder zijne bevelen de officieren van gezondheid, chefs van de militaire ziekeninrigtingen, in de militaire afdelingen gelegen.

Hij houdt, volgens de bestaande of nader vast te stellen voorschriften, het toezigt op het beheer dier ziekeninrigtingen.

Artikel 3.

Hij is belast met het toezigt op het personeel van de geneeskundige-, pharmaceutische- en vétérinaire diensten, ingedeeld bij de troepenkorpsen in de militaire afdeling gestationeerd, en bij de militaire ziekeninrigtingen in de daartoe behoorende garnizoenen.

Artikel 4.

Hij waakt voor de goede behandeling en verpleging der zieke militairen in de militaire- en in burger-ziekeninrigtingen.

Hij vestigt voorts zijne aandacht op alles, wat strekken

(1) Deze autoriteiten zijn gevestigd:

Voor de 1ste militaire afdeling te *Amsterdam*.

" " 2de " " " *Utrecht*.

" " 3de " " " *Breda*.

kan tot bevordering van den algemeenen gezondheidstoestand van de troepen, in de militaire afdeeling verblijf houdende; inzonderheid op de huisvesting, voeding, ligging, kleeding en uitrusting der troepen in kazernen en legerplaatsen.

Hij is bevoegd. om, in het belang van de hygiëne, in de garnizoens- en legerplaatsen tot de militaire afdeeling behorende, een persoonlijk onderzoek in te stellen, of schriftelijke mededeelingen te vragen aan den Bevelhebber in de afdeeling en aan de militaire autoriteiten, wier dienstverrigtingen zich uitstrekken over personeel in die afdeeling aanwezig, of over militaire werken of gebouwen daarin gelegen.

Hij dient die autoriteiten, op hunne aanvraag of uit eigen beweging, te dier zake van berigt en raad, en doet c. q. dienaangaande voorstellen aan den Inspecteur van de geneeskundige dienst der landmagt.

Op aanvraag van de betrokken geniekommandanten onderzoekt hij de ontwerpen voor den aanleg of de verbetering van kazernen, hospitalen, stallen en andere militaire gebouwen in de militaire afdeeling, en deelt hij de opmerkingen en voorstellen, waartoe die ontwerpen, uit een hygiënisch oogpunt beschouwd, hem aanleiding geven, schriftelijk aan die autoriteiten mede.

Artikel 5.

Hij houdt het toezigt op de verpleging en de behandeling der rijkspaarden, behorende tot de korpsen, die in de militaire afdeeling garnizoen houden,

Artikel 6

Hij waakt voor de stipte naleving van de algemeene militaire en van de bijzondere geneeskundige verordeningen door het personeel van zijn dienstvak, waarvoor die voorschriften geldend zijn.

Artikel 7.

Hij heeft te letten op de wetenschappelijke kennis, de prac-

tische bruikbaarheid, den dienstijver en het gedrag van de officieren van zijn dienstvak in de militaire afdeeling werkzaam.

Zij, die bijzonder uitmunten, alsmede zij, die aanleiding tot ontevredenheid geven, worden door hem gesignaleerd aan den Inspecteur van de geneeskundige dienst der landmagt.

De conduitelijsten van de officieren van gezondheid, chefs van de militaire ziekeninrigtingen in de afdeeling, worden door hem ingevuld; die van de overige officieren van zijn dienstvak en van de militaire apothekersbedienden, in de militaire afdeeling werkzaam, voorziet hij van zijne beoordeeling.

Artikel 8.

Hij houdt minstens eenmaal 's jaars — bij voorkeur onverwachts — eene inspectie over elke militaire ziekeninrigting, elke militaire apotheek en elken militair ziekenstal in de afdeeling gelegen. Van deze inspectiën brengt hij schriftelijk verslag uit aan den Inspecteur, met bijvoeging, zoo noodig, van voorstellen in het belang van de dienst.

Artikel 9.

Telkens als hij het noodig oordeelt, zich van zijne standplaats te verwijderen, hetzij tot het houden van de inspectiën, bedoeld bij Art. 8, hetzij tot het instellen van een onderzoek, in een der garnizoens- of legerplaatsen, vestingen of forten van de militaire afdeeling, vraagt hij daartoe, met opgaaf van redenen, magtiging aan den Inspecteur. In spoedeisvende gevallen is het vragen dier magtiging onnoodig, doch moet van het vertrek aan den Inspecteur, zoodra mogelijk, berigt worden gezonden.

Artikel 10.

Bij het uitbreken van ernstige epidemische ziekten in een der garnizoens- of legerplaatsen van de militaire afdeeling, en bij andere buitengewone voorvallen, die van invloed zijn of kunnen zijn op de gezondheid der troepen of de uitoefening der geneeskundige dienst, stelt hij zich overwijd op de hoogte van de maatregelen, die te dier zake genomen of ontworpen zijn.

Zoo noodig doet hij die maatregelen, voor zooverre zij van militaire zijde genomen zijn, wijzigen of aanvullen.

Omtrent een en ander rapporteert hij ten spoedigste aan den Inspecteur.

Artikel 11.

Bij mobilisatie van het leger en in oorlogstijd treden de Dirigerende officieren van gezondheid in de 1ste, de 2de en de 3de militaire afdeeling respectievelijk op als:

Chef van de geneeskundige dienst in de stelling van *Amsterdam*;

Chef van de geneeskundige dienst in de Nieuwe Hollandsche waterlinie, en

Chef van de geneeskundige dienst bij het leger te velde.

Laatstbedoelde Dirigerende officier van gezondheid treedt alsdan onder de onmiddellijke bevelen van den Bevelhebber van dat leger.

Artikel 12.

De Dirigerende Officiëren van gezondheid der 1ste klasse in de militaire afdeelingen, die als zoodanig voor het eerst optreden, moeten, uiterlijk zes maanden na het aanvaarden van hunne betrekking, aan den Inspecteur de noodige voorstellen indienen tot regeling van de geneeskundige dienst in oorlogstijd in de verdedigingsliniën, stellingen en werken, gelegen binnen den omtrek der afdeelingen, met dien verstande, dat deze taak zich voor den Dirigerenden officier van gezondheid der 1ste klasse in de 2de militaire afdeeling uitstrekt over de *geheele* Nieuwe Hollandsche waterlinie.

Die voorstellen zullen o. a. moeten omvatten, ontwerpen tot vaststelling van:

1°. de sterkte van het geneeskundig, pharmaceutisch en hulp-personeel voor de dienst in de stellingen, vestingen en forten;

2°. de uitrusting der vestingen en forten met materiëel voor de behandeling, de verpleging en het transport van zieken en gewonden;

3°. de inrigting van verbandlocalen en ziekenkamers in de verdedigingswerken;

4°. de voorschriften voor de dienstregeling van het geneeskundig personeel in de onderdeelen der stellingen;

5°. de regeling van de transport- en evacuatiendiensten te land en te water, zoowel voor de zieken en gewonden uit de verdedigingswerken afkomstig, als voor degenen, die van het veld-leger worden aangevoerd;

6°. de oprigting van tijdelijke hospitalen en ambulances achterwaarts van de verdedigingsliniën;

7°. de organisatie van de vrijwillige ziekenverpleging in de verdedigingsliniën.

Artikel 13.

Tot uitvoering van de taak bij Art. 12 omschreven, vragen de Dirigerende officieren van gezondheid der 1ste klasse in de militaire afdeelingen aan den Inspecteur van de geneeskundige dienst der landmagt de noodige gegevens, betreffende: zamenstelling en sterkte van bezettingen, aard en hoeveelheid van voorhanden materiëel, beschikbare localiteit in versterkingen, enz. enz.

In verband daarmee zullen zij, zoo noodig, een persoonlijk onderzoek in de vestingen en forten moeten instellen.

Artikel 14.

Naar gelang de onderwerpen, bedoeld bij Art. 12, geregeld zijn, wordt door den Dirigerenden officier van gezondheid der 1ste klasse het noodige voorbereid, om daaraan op het eerste bevel onverwijld uitvoering te kunnen geven.

Artikel 15.

De Dirigerende officier van gezondheid der 1ste klasse in de 3de militaire afdeeling zal het noodige voorbereiden, om aan de organisatie van de geneeskundige dienst, zooals die voor het leger te velde in oorlogstijd is of nader zal worden vastgesteld, op het eerste bevel onverwijld uitvoering te kunnen geven.

Artikel 16.

Bij vervanging zullen de nieuw optredende Dirigerende offi-

cieren van gezondheid der 1ste klasse in de militaire afdeelingen, binnen twee maanden na het aanvaarden hunner betrekking, aan den Inspecteur mededeelen, of zij al dan niet wijziging der regelingen, bedoeld bij de Artt. 12, 14 en 15, noodig achten, e. q. met bijvoeging van hunne voorstellen ter zake.

Artikel 17.

De Minister van Oorlog bepaalt, welke periodieke stukken door den Dirigerenden officier van gezondheid der 1ste klasse in eene militaire afdeeling aan den Inspecteur van de geneeskundige dienst der landmagt moeten worden gezonden.

Van buitengewone voorvallen betreffende het dienstvak wordt, door de Dirigerende officieren van gezondheid der 1ste klasse in de militaire afdeelingen, onverwijld aan den Inspecteur gerapporteerd.

Artikel 18.

De Dirigerende officier van gezondheid der 1ste klasse in eene militaire afdeeling beslist omtrent de aanvragen om binnenslandsch verlof voor den duur van 14 dagen en langer, doch minder dan 1 maand, ten behoeve van het personeel bij de Artt. 2 en 3 bedoeld. Ten opzichte van het bij de korpsen ingedeelde personeel, neemt hij het bepaalde bij de instructie voor den Inspecteur van de geneeskundige dienst der landmagt in acht.

Artikel 19.

Hij zendt de voordragten, rapporten en dienststukken van de officieren van gezondheid, chefs der militaire ziekeninrigtingen en van de paardenartsen in de militaire afdeeling, zoo mede de aanvragen om verlof, waaromtrent hij zelf niet bevoegd is te beslissen, de aanvragen om geneesmiddelen, ustensiliën en verbanden enz., enz., zoo noodig voorzien van zijne opmerkingen en voorstellen, aan den Inspecteur.

Artikel 20.

Hij kan zich, in zijn persoonlijk belang, vier dagen van

zijne standplaats verwijderen, mits daarvan vooraf kennis gevende aan den Inspecteur. Voor langer verlof behoeft hij de toestemming van den Inspecteur.

Artikel 21.

Bij ziekte of afwezigheid van den Dirigerenden officier van gezondheid der 1ste klasse in eene militaire afdeeling, wordt de dienstcorrespondentie „op last“ gevoerd door den officier van gezondheid, chef van de militaire ziekeninrigting in zijne standplaats.

Mij bekend:

De Minister van Oorlog,

REUTHER.

Brengt voorschreven besluit van Zijne Majesteit — met de daarbij vastgestelde instructiën — door deze, ter kennis van de Landmagt;

En heeft goedgevonden, tevens bij deze:

A. In te trekken:

het bepaalde sub B van de dezerzijdsche beschikking van 30 April 1880, IIe Afd., Gen. Staf, n°. 129 (*R. M.* 1880, I, blz. 248), voor zoover dit betrekking heeft op den Inspecteur van de geneeskundige dienst der Landmagt;

B. Te bepalen:

1°. De Inspecteur van de geneeskundige dienst der Landmagt is bevoegd, inzage te nemen van de bescheiden, behoorende tot het archief van het Departement van Oorlog, welke hij bij zijne voorstellen, adviezen, enz. noodig heeft.

2°. Hij moet bij de toezending der ingevulde conduitelijsten der officieren van zijn dienstvak, op den daartoe bij dezerzijdsche beschikking van 15 December 1877, kabinet L^v. W³⁴, bepaalden tijd, een beknopt verslag voegen, betreffende den toestand van zijn dienstvak op 31 December t. v.

Daarbij moeten vermeld worden de belangrijkste voorstellen, door hem in het afgelopen jaar ter verbetering van dien toestand gedaan, en de daarop genomen beslissing.

Tot het opmaken van dit verslag ontvangt hij op den 1sten Januarij en den 1sten Julij van elk jaar van de Dirigerende officieren van gezondheid der 1ste klasse in de militaire afdeelingen een verslag omtrent de uitoefening van de geneeskundige dienst bij de militaire ziekeninrigtingen in de afdeeling, gedurende het verlopen half jaar.

3°. Voor zooveel zijne voorstellen invloed kunnen hebben op de begrooting der uitgaven voor een volgend dienstjaar, dient hij ze vóór of uiterlijk op 1 Junij in.

4°. De voordragten nopens bevordering, non-activiteit, eervol ontslag en pensionering der officieren moeten gemotiveerd zijn tot het opmaken van de noodige voordragten aan den Koning.

5°. Onder de rapporten omtrent belangrijke gebeurtenissen, welke bij het Departement van Oorlog moeten worden ingediend, behooren niet opgenomen te worden de zoodanigen, waarvan de kennisgeving aan dat Departement bij bijzondere voorschriften is opgedragen aan de Plaatselijke- en Garnizoens-kommandanten.

6°. Maandelijks vóór den 15den, moeten door den Inspecteur van de geneeskundige dienst der landmagt aan den Minister van Oorlog worden gezonden:

- a. een staat van de sterkte en de standplaatsen der troepen, die op den 1sten dier maand onder zijn bevel staan;
- b. eene nominatieve opgave van de officieren, die in de afgelopen maand zijn overgeplaatst;
- c. eene in den gebruikelijken vorm opgemaakte opgave van alle verloven met behoud van tractement of soldij, die in de afgelopen maand zijn verleend;
- d. een tabellarisch verslag, volgens het model C, behoorende bij de beschikking van 8 Maart 1861, n°. 36 B (B. U. blz. 852) (1), van de beschikkingen, genomen op verzoekschriften, hem in de vorige maand door den Minister ter beschikking gezonden.

---

(1) Voor het model van dit verslag zie *bijlage N°. 2.*

De voor een en ander vereischte opgaven van de onder hem ressorterende kommandanten moeten hem den 10den van elke maand worden toegezonden.

7°. Op den 5den van elk kwartaal worden door den Inspecteur van de geneeskundige dienst der Landmagt aan den Minister van Oorlog gezonden:

- a. eene nominatieve opgave van hen. aan wie in het vorige kwartaal medailles zijn verleend of ontnomen, met bijvoeging van de ontnomen medailles en brevetten, en van de extracten-straftregister der militairen, bij de opgave genoemd;
- b. eene opgave van alle verplaatsingen van onderofficieren en mindere militairen, in het vorige kwartaal gedaan.

De voor een en ander vereischte opgaven van de onder hem ressorterende kommandanten moeten hem den 3den van de eerste maand van elk kwartaal worden gezonden (1).

9°. De bescheiden, welke de paardenartsen moeten indienen aan den Inspecteur van de geneeskundige dienst der landmagt, worden voortaan gezonden aan de Dirigerende officieren van gezondheid der 1ste klasse in de militaire afdeelingen.

10°. De Bevelhebbers in de militaire afdeelingen, de chefs der korpsen, de geniekommandanten in de verdedigingsstellingen en verdere autoriteiten moeten, voor zooveel noodig, zich in verbinding stellen met de Dirigerende officieren van gezondheid der 1ste klasse in de militaire afdeelingen, voldoen aan hun verzoek om inlichtingen, mededeelingen, enz., en hun de noodige medewerking verleen en bij de opvolging der in hunne instructie gegeven voorschriften.

REUTHER.

---

(1) Het bepaalde onder punt 8 dezer aanschrijving, is met 1° Januarij 1881 vervallen en daarom weggelaten.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

Reglement betreffende de toelating van studenten in de geneeskunde aan de universiteiten hier te lande tot de verbindtenis, om later als officier van gezondheid bij de Landmagt te dienen.

IIIe AFDEELING.

PERSONEEL.

N°. 99.

's Gravenhage, den 25sten November 1880.

DE MINISTER VAN OORLOG,

Gezien het Koninklijk besluit van den 30sten October 1880 *Staatsblad* n°. 187), aldus luidende:

BESLUIT *van den 30sten October 1880, houdende vaststelling van een reglement betreffende de toelating van studenten in de geneeskunde aan de universiteiten hier te lande tot de verbindtenis, bedoeld bij art. 18 der wet van 2 Augustus 1880.* (Staatsblad n°. 145).

(Staatsblad n°. 187).

Wij WILLEM III, *bij de gratie Gods,*
KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN
ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEM-
BURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Willende, ingevolge het slot der eerste alinea van art. 18 der wet van den 2den Augustus 1880 (*Staatsblad* n°. 145), regelen stellen nopens de toelating van studenten in de geneeskunde aan de universiteiten hier te lande tot de verbindtenis, bij dat wets-artikel bedoeld;

Op de voordragt van Onzen Minister van Oorlog, van den 30sten Augustus 1880, Kabinet, litt. U²⁸;

Den Raad van State gehoord (advies van den 5den October 1880, n°. 16);

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Oorlog, van den 25sten October 1880, Kabinet, litt. B³⁷;

Hebben goedgevonden en verstaan ten aanzien van de voorschreven toelating vast te stellen het bij dit besluit gevoegde reglement.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk, met het daarbij behoorend reglement, in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en waarvan een afschrift aan den Raad van State zal worden gezonden.

Het Loo, den 30sten October 1880.

WILLEM.

De Minister van Oorlog,

REUTHER.

Uitgegeven den *dertienden* November 1880.

De Minister van Justitie,

A. E. J. MODDERMAN.

REGLEMENT *betreffende de toelating van studenten tot eene verbindtenis voor de geneeskundige dienst der landmagt.*

Artikel 1.

De verbindtenis, bedoeld bij art. 18 der wet van 2 Augustus 1880 (*Staatsblad* n°. 145), is eene tweeledige.

Zij omvat voor den student:

- 1°. de verplichtingen, omschreven bij art. 9 der wet; en
- 2°. de verplichting om het Rijk gedurende vijf achtereenvolgende jaren als gewoon vrijwilliger bij de landmagt te dienen, indien hij wegens slecht gedrag, wegens gebrek aan vlijt, of wegens onwil, ingevolge art. 15 van dit reglement, van de sub 1°. bedoelde verplichtingen wordt ontheven, of wel indien hij, door de benoeming tot officier van gezondheid niet aan te nemen of aan de uitnoodiging der militaire autoriteit tot het afleggen van den voor den officier bepaalden militairen eed niet te voldoen, zich aan die verplichtingen onttrekt.

Onverminderd het bepaalde bij Art. 15, kan de student, bij uitzondering, op eigen verzoek, door den Koning geheel of ten deele worden ontheven van de voorschreven verbindtenis.

Artikel 2.

Tot eene verbindtenis, als bij het voorgaande artikel omschreven, worden, behoudens het bepaalde bij art. 3, toegelaten studenten in de geneeskunde aan de universiteiten hier te lande, Nederlanders volgens de wet van 28 Julij 1850 (*Staatsblad* n°. 44) (1), die

a. lichamelijk in allen deele voor de militaire geneeskundige dienst geschikt zijn, en

b. van een goed zedelijk gedrag zijn en, indien zij vroeger bij 's Rijks zee- of landmagt hebben gediend, de militaire dienst op eervolle wijze hebben verlaten.

Artikel 3.

Tot de verbindtenis, bedoeld bij de twee voorgaande artikelen, worden niet toegelaten:

1°. zij, die volgens art. 3, sub *a*, der wet van 25 December 1878 (*Staatsblad* n°. 222) (2) tot het afleggen van het *practisch arts-examen* bevoegd, ouder zijn dan 27 jaren;

2°. zij, die aan het candidaats-examen in de geneeskunde hebben voldaan, maar tot het afleggen van het *practisch arts-examen* nog niet bevoegd en ouder dan 25 jaren zijn;

3°. zij, die, ouder dan 23 jaren, nog niet bevoegd zijn tot het afleggen van het candidaats-examen in de geneeskunde.

Artikel 4.

In de maand Januarij van elk jaar wordt in de *Staatscourant* bekend gemaakt, hoeveel studenten in het ingetreden jaar tot de bij art. 1 omschreven verbindtenis zullen worden toegelaten.

Zoo noodig, kan dat getal in den loop van het jaar bij nadere oproeping worden vermeerderd.

(1) Zie Hoofdstuk XIII.

(2) Zie Hoofdstuk XI.

Artikel 5.

Verzoeken tot het aangaan van zoodanige verbindtenis worden binnen den tijd, door den Minister van Oorlog bij de in het voorgaande artikel bedoelde aankondiging te bepalen, schriftelijk aan den Minister ingediend.

Het verzoek wordt gedaan door den student zelf, indien hij meerderjarig is; in het tegenovergestelde geval door hem of haar, die de ouderlijke magt of de voogdij over den student uitoefent.

Artikel 6.

Bij het verzoek, waarvan bij het voorgaande artikel sprake is, moeten worden overgelegd:

- a. eene geboorte-acte van den student;
- b. een bewijs, dat hij *Nederlander* is volgens de wet van 28 Julij 1850 (*Staatsblad* n°. 44);
- c. een bewijs van goed zedelijk gedrag, te zijnen aanzien afgegeven door het hoofd der gemeente of de hoofden der gemeenten, waar hij gedurende de drie laatste jaren vóór den aanvang zijner studiën gevestigd was;
- d. indien de student minderjarig is, eene gezegelde en geregistreerde verklaring van hem of haar, die de ouderlijke magt of de voogdij over den student uitoefent, dat hun zoon of pupil nooit lijdende is geweest aan krankzinnigheid of vallende ziekte; is de student meerderjarig, dan eene gelijke verklaring van hem zelf;
- e. zoo mogelijk, eene door de faculteit der geneeskunde van de universiteit, waarbij de student is ingeschreven, afgegeven verklaring nopens zijn gedrag, zijn aanleg en zijn ijver;
- f. een bewijs, dat hij zijne pligten ten aanzien der nationale militie heeft vervuld, of dat hij tot geene dienst bij de militie gehouden is of geweest is; en eindelijk
- g. indien hij bij de universiteit reeds aan een of meer examens heeft voldaan, de bewijzen, daartoe betrekkelijk.

Artikel 7.

Indien het getal der zich aanbiedende studenten grooter is

dan dat, bedoeld in art. 4, komen voor eene toelating in de eerste plaats in aanmerking de studenten, die bereid zijn de verbindtenis aan te gaan tegen genot der premiën, waarvan sprake is sub *a* van art. 9.

Eenzoo hebben zij, die de verbindtenis wenschen aan te gaan, onder genot van tegemoetkoming en premiën, als bedoeld sub *b* van art. 9, de voorkeur boven hen, die slechts toelating verlangen tegen het genot van tegemoetkomingen, als bedoeld bij *c* van genoemd artikel.

Bedraagt het getal der studenten, die, naar dien maatstaf, gelijke aanspraken op toelating hebben, meer dan het voor hen beschikbare getal plaatsen, dan zal het lot beslissen, wie hunner voor plaatsing in aanmerking komen.

Artikel 8.

De student, die tot het aangaan der verbindtenis wordt toegelaten, zal, indien hij meerderjarig is, aan het Departement van Oorlog moeten inzenden :

1°. eene authentieke akte, opgemaakt overeenkomstig het bij dit reglement gevoegde model A, betreffende de verbindtenis van den student en de eventueele terugbetaling van het geld, door hem uit 's Rijks kas te genieten;

2°. eene gezegelde verklaring, overeenkomstig het bij dit reglement behoorende model B, strekkende tot staving van het vermogen der borgen tot de terugbetaling sub 1°. bedoeld. Is de student minderjarig, dan geldt de bedoelde verpligting niet den student, maar zijn vader of voogd. De akte wordt alsdan opgemaakt volgens het bij dit reglement gevoegd model C, terwijl dan tevens nog moet worden overgelegd, behalve de sub 2°. bedoelde verklaring model B, eene verklaring, opgemaakt volgens het bij dit reglement gevoegde model D, waarbij de student de verbindtenis aangaat, bedoeld bij art. 1 van dit reglement.

De toelating geschiedt niet, indien de in dit artikel genoemde stukken — van de authentieke akten de eerste grosse in executorialen vorm — niet op het daartoe door den Minister van Oorlog te bepalen tijdstip bij het Departement van Oorlog zijn ingekomen.

Artikel 9.

De student, die de bovenbedoelde verbindtenis heeft aangegaan, zal genieten:

a. premiën, op den voet en tot het bedrag, aangewezen bij art. 11; of

b. eene tegemoetkoming en premiën, volgens het bepaalde bij art. 12; of wel

c. eene tegemoetkoming, hem per drie maanden te voldoen tot het bedrag en onder de voorwaarden, bij art. 13 omschreven.

Wordt de student ontheven van de verplichtingen, bedoeld sub 1°. van art. 1, dan wordt de betaling dier tegemoetkomingen en premiën te zijnen aanzien gestaakt.

Artikel 10.

De tegemoetkomingen, bedoeld sub *b* en *c* van het vorige artikel, worden bij het einde van elke drie maanden uitgekeerd.

Zij worden uitbetaald aan den student zelven, indien deze meerderjarig is, en aan hem of haar die de ouderlijke magt of de voogdij over hem uitoefent, zoolang hij de regten der meerderjarigen niet bezit.

Artikel 11.

De premiën, bedoeld sub *a* van art. 9, worden uitgekeerd tot het bedrag en in voege, als bij achterstaande tabel is aangewezen:

Wanneer de student de verbindtenis heeft aangegaan.	bedraagt de premie, na het voldoen aan het			
	A. examen, bevoegdheid gevende tot het afleggen van het candidaats- examen.	B. candidaats- examen in de genees- kunde.	C. doctoraal examen in de genees- kunde.	D. practisch arts- examen.
<i>a.</i> reeds bevoegd zijnde tot het afleggen van het practisch <i>arts-examen</i>	"	"	"	f 5000
<i>b.</i> na het met goed gevolg afleggen van het <i>candidaats-examen</i> in de geneeskunde en vóór het voldoen aan het <i>doctoraal-examen</i> in de geneeskunde	"	"	f 2400	2600
<i>c.</i> bevoegd zijnde tot het afleggen van het <i>candidaats-examen</i> in de geneeskunde	"	f 1000	1500	2500
<i>d.</i> vóór dat hij de bevoegdheid tot het afleggen van het <i>candidaats-examen</i> in de geneeskunde bezit .	f 500	1000	1500	2000

Artikel 12.

De tegemoetkoming en premiën, bedoeld sub *b* van artikel 9, worden uitgekeerd tot het bedrag en in voege, als bij achterstaande tabelle is aangewezen.

Wanneer de student de verbindtenis heeft aangegaan	bedraagt de tegemoetkoming per 3 maanden.	bedraagt de premie, na het voldoen aan het			
		A. examen, bevoegdheid gevende tot het afleggen van het candidaats-examen.	B. candidaats-examen.	C. doctoraal examen in de geneeskunde.	D. practisch arts-examen.
<i>a.</i> reeds bevoegd zijnde tot het afleggen van het <i>practisch arts-examen</i>	f 300	"	"	"	Zooveel als de student aan tegemoetkoming minder genoten heeft dan f 5000.
<i>b.</i> na het met goed gevolg afleggen van het <i>candidaats-examen</i> in de geneeskunde en vóór het voldoen aan het <i>doctoraal examen</i> in de geneeskunde	f 200	"	"	1000	Zooveel als de student aan tegemoetkoming en premie minder genoten heeft dan f 5000.
<i>c.</i> bevoegd zijnde tot het afleggen van het <i>candidaats-examen</i> in de geneeskunde	f 150	"	500	800	id.
<i>d.</i> vóór dat hij de bevoegdheid tot het afleggen van het <i>candidaats-examen</i> in de geneeskunde bezit	f 100	250	500	800	id.

Artikel 13.

De tegemoetkoming, waarvan sprake is sub *c* van art. 9, bedraagt:

a. 400 gulden per drie maanden voor hem, die, bij de toelating tot de verbindtenis, reeds bevoegd was tot het afleggen van het *practisch arts-examen*;

b. 300 gulden per drie maanden voor den student, die de

verbindtenis heeft aangegaan na aan het *candidaats-examen* in de geneeskunde te hebben voldaan en zonder nog de bevoegdheid te bezitten, sub *a* van dit artikel bedoeld;

c. 200 gulden per drie maanden voor den student, die de verbindtenis heeft aangegaan na de bevoegdheid tot het afleggen van het *candidaats-examen* te hebben verkregen, doch nog vóór dat aan dit examen door hem is voldaan;

d. 150 gulden per drie maanden voor den student, tot de verbindtenis toegelaten, zonder nog de bevoegdheid te bezitten, bij *c* van dit artikel genoemd.

Wanneer den student, die tegemoetkoming volgens dit artikel genoten heeft, bij het verkrijgen van den titel van arts nog geen volle *vijf duizend gulden* aan tegemoetkoming is uitbetaald, zal hem het minder genotene worden uitgekeerd, nadat hij het bewijs, bedoeld bij art. 19, sub *a*, der wet van 25 December 1878 (*Staatsblad* n°. 222) (1), aan het Departement van Oorlog heeft ingezonden.

Artikel 14.

De uitkeering der tegemoetkomingen, volgens de artt. 12 en 13 wordt geschorst, wanneer de student niet binnen den tijd, bij onderstaande tabelle aangewezen, het in die tabelle mede aangewezen examen met goed gevolg heeft afgelegd.

---

(1) Zie Hoofdstuk XI.

Voor den student, die de verbindtenis heeft aangegaan:	A. Examen bevoegdheid gevende tot het afleggen van het candidaats- examen.	B. Candidaats- examen.	C. Doctoraal examen in de geneeskunde.	D. Practisch arts- examen.
<i>a.</i> reeds bevoegd zijnde tot het afleggen van het <i>practisch arts-examen</i>	"	"	"	twee jaren.
<i>b.</i> na het met goed gevolg afleggen van het <i>candidaats-examen</i> in de geneeskunde en vóór het voldoen aan het <i>doctoraal examen</i> in de geneeskunde	"	"	twee jaren.	vier jaren.
<i>c.</i> bevoegd zijnde tot het afleggen van het <i>candidaats-examen</i> in de geneeskunde	"	twee jaren.	vier jaren.	zes jaren.
<i>d.</i> vóór dat hij de bevoegdheid tot het afleggen van het <i>candidaats-examen</i> in de geneeskunde bezit	twee jaren.	vier jaren.	zes jaren.	acht jaren.

De betaling der tegemoetkoming wordt hervat, nadat de student binnen den bovengenoemden, voor zijne categorie aangewezen tijd, aan het naastvolgende examen heeft voldaan.

Artikel 15.

De student wordt van de verplichtingen, omschreven sub 1°. van art. 1, in de volgende gevallen ontheven:

a. indien uit een, jaarlijks door hem te ondergaan, militair geneeskundig onderzoek blijkt, dat hij fysiek ongeschikt is geworden om later als officier van gezondheid der landmagt te dienen;

b. indien hij, naar het oordeel van den Minister van Oor-

log, — den rector magnificus der universiteit gehoord — door slecht gedrag moet geacht worden niet waardig te zijn om eenmaal tot officier van gezondheid te worden benoemd;

c. indien hij, door gebrek aan vlijt, onwil of gemis van aanleg, naar het oordeel van de hoogleeraren der medische faculteit bij de universiteit, in zijne studien dermate achterlijk is, dat hij vermoedelijk nimmer, en althans niet voor de intrede van zijn 31ste levensjaar, den titel van *arts* zal kunnen verkrijgen.

Heeft de ontheffing plaats wegens eene lichamelijke ongeschiktheid, welke niet het gevolg is van ongeregeld gedrag of eigen moedwillige handelingen, dan wordt tevens de ontheffing verleend van de verplichtingen, omschreven sub 2°. van art. 1, en van die aangegaan bij een der authentieke akten, waarvan sprake is bij art. 8.

Artikel 16.

De student, die de verbindtenis heeft aangegaan, wordt, nadat hij den titel van *arts* verkregen heeft en mits hij niet ouder dan 30 jaren zij, tot officier van gezondheid der 2de klasse bij de landmagt benoemd, al bestaat er op dat tijdstip geene vacature in die betrekking.

Behoort bij het Koninklijk besluit van 30 October 1880 (*Staatsblad* n°. 187).

Mij bekend,
De Minister van Oorlog,
REUTHER.

Model A.

Den . . . . . zijn voor mij . . . . . notaris, residerende te . . . . ., verschenen . . . . ., student in de medicijnen aan de universiteit te . . . . . en . . . . . en . . . . . (borgen), wonende te . . . . . allen aan mij notaris bekend, die allen verklaarden, volkomen bekend te zijn met de bepalingen van het bij 's Konings besluit van den 30sten October 1880 (*Staatsblad* n°. 187) vastgesteld reglement en wijders:

a. . . . . (de student) de verbindtenis aan te gaan, omschreven in art. 1 van dat reglement, onder verplichting tot terugbetaling van het door hem uit 's Rijks kas genotene bedrag der *premiën, tegemoetkomingen* of *premiën en tegemoetkomingen*, voor het geval hij van de in art. 1 sub 1°, van dat reglement vermelde verplichtingen, hetzij op eigen verzoek, hetzij overeenkomstig art. 15 van dat reglement mogt worden ontheven of wel zich aan die verplichting onttrekt, hetzij door de benoeming tot officier van gezondheid niet aan te nemen, hetzij door aan de uitnoodiging der militaire autoriteit tot het afleggen van den voor den officier bepaalden militairen eed niet te voldoen;

b. de tweede en de derde comparanten zich te stellen als borgen voor meergenoemden . . . . . (den student) en zich derhalve als zoodanig persoonlijk, ieder, met hem, hoofdelijk, voor het geheel en onder renunciatie aan alle exceptiën en voorregten door de wet aan borgen in regten toegekend, te verbinden tot de voldoening der bovenvermelde terugbetaling, voor het geval . . . . . (de student) in gebreke mogt blijven die terugbetaling te doen binnen een jaar, nadat zij door den Minister van Oorlog is gevorderd.

(Hier nog te doen volgen wat bij notariële akten vereischt wordt.)

Model B.

—

De burgemeester der gemeente . . . . . verklaart,
dat . . . . . en . . . . . (de borgen) . . . . .
bij hem ter goeder naam en faam bekend staan als genoegzaam
gegoed om te kunnen voldoen aan de geldelijke verplichtingen,
die zij op zich namen, ingevolge akte, gepasseerd voor den
notaris . . . . . residerende te . . . . . , den
. . . . .

De burgemeester voornoemd,

Model C.

Den . . . . . zijn voor mij . . . . . , notaris, residentie te . . . . . , verschenen . . . . . (de vader of ^{voogd} _{voogdes} van den student) wonende te . . . . . en . . . . . en . . . . . (de borgen), wonende te . . . . . , allen aan mij notaris bekend, die allen verklaarden volkomen bekend te zijn met de bepalingen van het bij 's Konings besluit dd. 30 October 1880 (*Staatsblad* n°. 187) vastgestelde reglement; en wijders:

a. de eerste comparant in ^{zijne} _{hare} hoedanigheid van ^{vader} _{voogd} ^{moeder en voogdes} van den minderjarigen . . . . . (naam van den student), student aan de universiteit te . . . . . , dezen minderjarige te verbinden tot de verbindtenis, omschreven in art. 1 van dat reglement, en tot de verpligting tot terugbetaling van het door den genoemden . . . . . (student) uit 's Rijks kas genoten bedrag der *premiën, tegemoetkomingen* of *premiën en tegemoetkomingen*, voor het geval hij van de in art. 1, sub 1°, van dat reglement omschreven verpligtingen, hetzij op verzoek, hetzij overeenkomstig art. 15 van dat reglement, mogt worden ontheven, of wel zich aan die verpligtingen onttrekt, hetzij door de benoeming tot officier van gezondheid niet aan te nemen, hetzij door aan de uitnoodiging der militaire autoriteiten tot het afleggen van den voor den officier bepaalden militairen eed niet te voldoen;

b. de tweede en de derde comparanten zich te stellen als borgen voor meergenoemden . . . . . (den minderjarigen student) en zich derhalve als zoodanig persoonlijk, ieder, met hem, hoofdelijk voor het geheel en onder renunciatie aan alle exceptiën en voorregten door de wet aan borgen in regten toegekend, te verbinden tot de voldoening van bovenvermelde terugbetaling, voor het geval . . . . . (de student) in gebreke mogt blijven die terugbetaling te doen binnen een jaar, nadat zij door den Minister van Oorlog is gevorderd.

(Hier nog te doen volgen wat bij notariële akten vereischt wordt.)

Model .

—

De ondergeteekende . . . . . , student in de medicijnen aan de universiteit te . . . . . , verklaart volkomen bekend te zijn met de bepalingen van het bij 's Konings besluit dd. 30 October 1880 (*Staatsblad* n°. 187) vastgestelde reglement en de verbindtenis te willen aangaan, bedoeld bij artikel 1 van dat reglement.

Te . . . . . , den . . . . .

Gezien voor legalisatie,

De burgemeester,

Brengt voorschreven besluit van Zijne Majesteit — met het daarbij vastgestelde reglement en daartoe behoorende modellen —, door deze, ter kennis van de Landmagt.

REUTHER.

HOOFDSTUK VIIIa.

Toelating van militiepligtigen, die als student in de geneeskunde aan een der universiteiten hier te lande zijn ingeschreven, tot de vrijwillige verbindtenis, bedoeld bij art. 21, litt. a, der wet van 2 Augustus 1880, (Staatsblad n°. 145).

IIIe AFDEELING.

PERSONEEL

N°. 111.

's Gravenhage, den 30sten November 1880.

DE MINISTER VAN OORLOG,

Gezien het Koninklijk besluit van den 30sten October 1880 (Staatsblad n°. 188), aldus luidende:

(Staatsblad n°. 188). *BESLUIT van den 30sten October 1880, houdende vaststelling van regelen, met inachtneming waarvan militiepligtigen kunnen worden toegelaten tot de vrijwillige verbindtenis, bedoeld bij art. 21, sub a, der wet van 2 Augustus 1880 (Staatsblad n°. 145).*

Wij WILLEM III, *bij de gratie Gods,*
KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN
ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEM-
BURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Willende, in verband met art. 21, sub a, der wet van den 2den Augustus 1880 (Staatsblad n°. 145), regelen stellen, met inachtneming waarvan militiepligtigen kunnen worden toegelaten tot de vrijwillige verbindtenis, bij genoemd wetsartikel bedoeld;

Op de voordragt van Onzen Minister van Oorlog, van den 30sten Augustus 1880, Kabinet, litt. V28,

Den Raad van State gehoord (advies van den 5den October 1880, n°. 15);

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Oorlog, van den 25sten October 1880, Kabinet, litt. C37;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Artikel 1.

De verbindtenis, bedoeld sub *a* van art. 21 der wet van den 2den Augustus 1880 (*Staatsblad* n°. 145), is eene tweeledige.

De militiepligtige zal zich, buiten genot van premie of handgeld, hoe ook genaamd, moeten verbinden:

1°. om het Koninkrijk der Nederlanden als militair bij de landmagt te dienen gedurende den tijd van *tien* jaren, welke tijd zal gerekend worden in te gaan met den dag waarop de verbindtenis door of namens Onzen Minister van Oorlog is bekrachtigd;

2°. om, voor het geval dat hij gedurende den loop van de sub 1°. bedoelde verbindtenis den titel van *arts* volgens de bestaande of nader te stellen wettelijke bepalingen verkrijgt, als reserve-officier van gezondheid bij de landmagt te Onzer beschikking te blijven gedurende een tijdvak van *vijf* achtereenvolgende jaren, gerekend van den dag, waarop hem het diploma als *arts* is uitgereikt;

alles onder de voorwaarde en overeenkomstig de bepalingen, in de artikelen 3 tot 7 vervat.

Artikel 2.

Tot de bij het vorige artikel bedoelde verbindtenis worden toegelaten alle zich daartoe aanbiedende militiepligtigen, die als student in de geneeskunde bij een van de universiteiten hier te lande zijn ingeschreven, zich niet hebben verbonden overeenkomstig art. 18 der bij het vorig artikel bedoelde wet, en ten genoegen van Onzen Minister van Oorlog kunnen aantoonen:

a. dat zij voor de militie ingeschreven of wel als loteling ingelijfd zijn;

b. dat zij ongehuwd zijn en tevens Nederlander volgens de wet van 28 Julij 1850 (*Staatsblad* n°. 44);

c. dat zij zijn van een goed zedelijk gedrag, en, indien zij vroeger bij de zee- of landmagt hebben gediend, de militaire dienst op eervolle wijze hebben verlaten;

d. dat, indien zij minderjarig zijn, hun vader of voogd bewilligt in de tweeledige verbindtenis, door hen aan te gaan.

Artikel 3.

De militiepligtige, die tot de verbindtenis, in de twee voorgaande artikelen bedoeld, is toegelaten, wordt, onmiddellijk daarna, tot het voortzetten zijner studiën in het genot gesteld van een binnenlandsch verlof tot nadere oproeping.

Artikel 4.

De vrijwilliger, bij het voorgaande artikel bedoeld, zal, behoudens het bepaalde bij de artt. 5 en 6, in gewone tijden niet onder de wapenen worden teruggeroepen.

Wanneer echter de geheele militie te land, krachtens art. 184 der Grondwet buitengewoon is bijeengeroepen, zal het hem verleende verlof, voor den tijd dat de militie buitengewoon onder de wapenen is, worden ingetrokken en hij voor dien tijd, naar gelang hij dit verlangt, in dienst worden gesteld, hetzij bij een der korpsen van het leger te zijner keuze, hetzij bij een der militaire ziekeninrigtingen te velde of in de vestingen en garnizoensplaatsen te lande; terwijl hij in het eerste geval, wanneer hij niet uitdrukkelijk verzoekt om met de wapenen te dienen, ter beschikking zal worden gesteld van den chef der geneeskundige dienst bij het door hem gekozen korps.

Artikel 5.

De bij de voorgaande artikelen bedoelde vrijwilliger, die binnen den tijd van acht jaren den titel van *arts* niet verworven heeft, wordt, tenzij er door Ons termen worden gevonden om anders te bepalen, van de verbindtenis, bedoeld sub 2° van art. 1, ontheven en bij het korps, waartoe hij behoort, teruggeroepen om daarbij, gedurende den nog loopenden tijd zijner sub 1 van art. 1 genoemde verbindtenis, als gewoon vrijwilliger te dienen.

Artikel 6.

Het bepaalde bij het voorgaande artikel zal, behoudens het bepaalde in het tweede en het laatste lid van dit artikel, mede worden toegepast ten opzichte van de in dit besluit bedoelde vrijwilligers, die:

a. willens en wetens, bij hun verzoek om toelating tot de

verbindtenis, stukken hebben overgelegd, welke valsch zijn of valscheit inhouden; of wel:

b. hunne studiën in de geneeskunde staken, — van de universiteit verwijderd worden, — ter zake van eenvoudigen diefstal of andere de goede trouw of eerlijkheid kwetsende misdrijven, regterlijk veroordeeld zijn, of, naar het oordeel van Onzen Minister van Oorlog, den rector-magnificus der universiteit gehoord, wegens slecht gedrag niet waardig worden geacht om eenmaal tot reserve-officier van gezondheid te worden benoemd.

Deze vrijwilligers kunnen voorts te ieder tijd, indien daartoe termen zijn, met een, de redenen van hun ontslag vermeldend, paspoort uit de dienst worden verwijderd.

Wij behouden Ons voor, van het bepaalde bij het eerste lid van dit artikel af te wijken ten gunste van de vrijwilligers, die, te Onzer beoordeeling, om billijke redenen hunne studiën in de geneeskunde staken.

Artikel 7.

De vrijwilliger, die binnen den tijd van *acht* jaren, bij art. 5 genoemd, of zooveel later als hem dit door Ons met toepassing van het bepaalde bij dat artikel wordt toegestaan, den titel van *arts* verkrijgt, zal daarvan, onder overlegging van het hem uitgereikte diploma, onverwijld mededeeling doen aan Onzen Minister van Oorlog.

Na benoeming tot en beëediging als reserve-officier van gezondheid der 2de klasse, zal hij onmiddellijk door Onzen Minister van Oorlog worden ontheven van de verbindtenis, bedoeld sub 1° van art. 1 van dit besluit.

Komt hij het bepaalde bij het eerste lid van dit artikel niet na, of weigert hij den eed af te leggen, door Ons voor reserve-officieren van gezondheid voorgeschreven of voor te schrijven, dan kan art. 5 van dit besluit op hem worden toegepast.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Het Loo, den 27sten October 1880.

WILLEM.

De Minister van Oorlog,

REUTHER.

Brengt voorschreven besluit van Zijne Majesiteit, door deze, ter kennis van de Landmagt;

En heeft goedgevonden, tevens bij deze te bepalen:

1°. De toelating tot de verbindtenis, bedoeld bij art. 1 van voorschreven besluit, geschiedt, op aanschrijving van den Minister van Oorlog, door den korpskommandant, aan wien de aanschrijving gerigt is.

2°. De verbindtenis moet worden aangegaan bij gezegelde en geregistreeerde acte, en volgens het model aan deze beschikking gehecht.

Dadelijk na het sluiten der verbindtenis worden den vrijwilliger de krijgsartikelen voorgelezen en wordt van het aangaan der verbindtenis door den korpskommandant kennis gegeven aan het Departement van oorlog.

3°. Het verlof, bedoeld bij art. 3 van het Koninklijk besluit, wordt verleend door den korpskommandant en naar de gemeente, waar de universiteit gevestigd is, bij welke de vrijwilliger als student is ingeschreven.

4°. Is de gemeente, waarheen het verlof verleend is, niet tevens de standplaats van den korpskommandant, door wien het verlof is toegekend, dan is de vrijwilliger gehouden, binnen 24 uren na aankomst in die gemeente, zich met zijn verlofpas te vertoonen bij den Plaatselijken- of garnizoens-kommandant aldaar, en dien kommandant tevens mededeeling te doen van zijn domicilie.

5°. Verandert de vrijwilliger van domicilie, dan moet hij daarvan schriftelijk berigt geven aan den bovenbedoelden korpskommandant, of aan den Plaatselijken- of garnizoens-kommandant, naar gelang hij al dan niet verblijf houdt in de standplaats van den staf van het korps, waartoe hij behoort.

6°. De intrekking van het verlof, in het geval voorzien bij het tweede lid van art. 4 van het besluit, geschiedt door den korpskommandant, die het verlof heeft verleend.

Deze kommanderende officier berigt tevens aan het Departement van Oorlog, waar de vrijwilliger, zoolang de militie te land buitengewoon onder de wapenen is, in dienst wenscht te worden gesteld.

7°. Is de standplaats van den korpskommandant tevens de plaats (gemeente), waar de vrijwilliger als student is ingeschreven

dan vraagt die chef van tijd tot tijd, op vertrouwelijke wijze, en bij de collegiën of ambtenaren, welke die verstrekken kunnen, zoodanige inlichtingen, als noodig zijn ter beoordeeling, of de vrijwilliger in de termen verkeert van het bepaalde bij art. 6, litt. b, van het besluit, dan wel nalatig is in de nakoming der verpligting, bedoeld bij het eerste lid van art. 7.

In het geval, waarvan sprake is sub 4° dezer beschikking, rust gelijke verpligting op den betrokken Plaatselijken- of garnizoenskommandant.

Van de ontvangen berigten wordt telkens mededeeling gedaan aan den Minister van Oorlog.

8°. De vrijwilliger is bevoegd, zonder nader verlof daartoe, de standplaats der universiteit, waarbij hij als student is ingeschreven, te verlaten gedurende den tijd der vacantiën, genoemd bij art. 146 der Wet van 28 April 1876 (*Stblid.* n°. 102) tot regeling van het hooger onderwijs.

Van die bevoegdheid gebruik makende, geeft hij aan de autoriteit, aan wien hij c. q. het sub 5°. dezer beschikking bedoelde berigt heeft te zenden, schriftelijk kennis van zijn vertrek en van de gemeente of gemeenten, waar hij zich gedurende de vacantie zal ophouden.

Wenscht hij zich buiten 's lands te begeven, dan vraagt hij daartoe de vergunning van den korpskommandant, die de aanvraag onderwerpt aan de beslissing van den Minister van Oorlog.

Tot het verlaten der standplaats op andere tijden dan gedurende de bovenbedoelde vacantiën, moet de vrijwilliger, indien hij zich voor langer dan vier dagen wenscht te verwijderen, vergunning vragen aan de militaire autoriteit, aan wie hij c. q. het sub 5°. bedoelde berigt behoort te zenden.

9°. De vrijwilliger is, zoolang hij zich met verlof bevindt, niet verpligt, om militaire kleeding te dragen.

10°. Het paspoort, bedoeld bij het vóórlaatste lid van art. 6 van het besluit, wordt niet uitgereikt dan met magtiging van den Minister van Oorlog.

MODEL-engagementsacte, bedoeld bij punt 2 der
beschikking van den Minister van Oorlog van
30 November 1880, IIIe Afd. Pers. n°. 111.

De ondergeteekende (naam en voornamen, rang en betrekking), ten aanzien van het onderwerp dezer acte het Rijk vertegenwoordigende, als daartoe gemagtigd bij beschikking van den Minister van Oorlog van (datum en nummer der ministeriële beschikking), verklaart te hebben aangenomen (naam en voornamen van den militiepligtigen student in de geneeskunde), en de medeondergeteekende (naam en voornamen), militiepligtige, ingeschreven als student in de geneeskunde bij de Universiteit te . . . . ., verklaart zich door (naam en voornamen) te hebben doen aannemen, om, buiten genot van premie of handgeld hoe ook genaamd:

1°. Het Koninkrijk der Nederlanden als militair bij de Landmagt te dienen gedurende den tijd van *tien* jaren, welke tijd zal gerekend worden in te gaan met den dag, waarop deze verbindtenis door of namens den Minister van Oorlog is bekrachtigd;

2°. voor het geval dat hij (naam en voornamen van den aangenomene), gedurende den loop van de sub 1°. bedoelde verbindtenis den titel van *arts* volgens de bestaande of nader te stellen wettelijke bepalingen verkrijgt, als reserve-officier van gezondheid bij de Landmagt ter beschikking van den Koning te blijven, gedurende een tijdvak van *vijf* achtereenvolgende jaren, gerekend van den dag, waarop hem het diploma als arts is uitgereikt.

Wijders verklaren de contractanten, dat deze overeenkomst is aangegaan onder de voorwaarden en overeenkomstig de bepalingen, vervat in de artikelen 3 tot en met 7 van het Koninklijk besluit van 30 October 1880 (*Staatsblad* n°. 188).

En is hiervan te . . . . . den . . . . . (in schrijffletters opgeven) opgemaakt deze acte in tweevoud, welke vervolgens door contractanten is ondertekend, en waarvan door ieder der contractanten een exemplaar is behouden.

(Ondertekeningen)

NEGENDE HOOFDSTUK.

Organisatie der kompagniën hospitaal-soldaten.

PERSONEEL EN MILITAIRE ZAKEN
 EN MILITAIRE ADMINISTRATIE.
 N°. 71 I.

's Gravenhage, den 10den Mei 1869.

DE MINISTER VAN OORLOG,

Gevolg gevende aan Zijner Majesteits besluit van den 7den April ll., n°. 15, luidende als volgt:

Wij WILLEM III, *bij de gratie Gods*,
 7 April 1869, KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN
 n°. 15 (1). ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEM-
 BURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Overwegende dat het noodzakelijk is er in tijd van vrede een kern bestaat voor de hospitaal-soldaten, die in tijd van oorlog noodig zijn voor de dienst der ambulances te velde;

Herzien Ons besluit van den 13den Februarij 1864, n°. 54;

Gelet op Ons besluit van den 8sten Mei 1867, n°. 64, en de later daarin gebragte wijzigingen;

Op de voordragt van Onzen Minister van Oorlog, van den 4den dezer, kabinet litt. E^s;

Hebben besloten en besluiten:

Artikel 1.

Er zijn *drie* kompagniën hospitaal-soldaten, waarvan de zamenstelling is aangewezen in de bij dit besluit behoorende bijlage A (1).

Artikel 2.

Onze Minister van Oorlog bepaalt de standplaatsen waar deze

---

(1) Gewijzigd bij Koninklijk besluit van den 14den Februarij 1881, n°. 11.

kompagniën zullen worden opgericht, en bij welk korps of korpsen zij in administratie zullen worden gevoerd.

Artikel 3.

De kleeding en uitrusting van de officieren en mindere militairen is gelijk aan die voor het wapen der infanterie, met uitzondering dat op de plaat van de schacot en op de klep van den kwartiermuts, in plaats van het nummer van het regiment of van de granaat, de letters H S voorkomen.

Zij zijn gewapend met eene sabel volgens het model bij gemeld wapen in gebruik.

Artikel 4.

Het bedrag der administratiekosten van de regimenten infanterie, waarbij de kompagniën hospitaal-soldaten worden toegevoegd, wordt voor elke kompagnie verhoogd met *een honderd vijftig gulden* (ƒ 150) 'sjaars, waarvan tot schadevergoeding voor bureaustkosten aan iederen kompagnies-kommandant *vijftig gulden* (ƒ 50) in het jaar wordt toegekend.

Artikel 5.

In tijd van vrede worden de sergeanten en de korporaals bestemd om bij de hospitalen, ter vervanging van aldaar ontbrekende geëmployeerden van de 2de klasse, en de soldaten als geëmployeerden van de 3de klasse in overeenstemming met hunnen graad als zoodanig dienst te doen.

Gedurende hun verblijf bij die etablissementen staan zij onder de onmiddellijke bevelen van de directeurs en toezienende chefs van gemelde inrigtingen.

Zij worden bij de kompagnie waartoe zij behooren, voortdurend voor de soldij en verdere toelagen berekend; zij genieten bij het etablissement de voeding zooals die aan de geëmployeerden bij de militaire zieken-inrigtingen is toegekend (1).

---

(1) Zie Koninklijk besluit van den 7den September 1880, n°. 9 en de beschikking van den Minister van Oorlog van den 21sten September d. a. v. VIe afd., n°. 79.

Artikel 6.

In tijd van oorlog worden de kompagniën hospitaal-soldaten bestemd voor de dienst bij de ambulances van het leger te velde en bij de veld-hospitalen.

Artikel 7.

Bij elk der acht regimenten infanterie worden ieder jaar uit de alsdan ingelijfde ligting der nationale militie vijf miliciens, geschikt en genegen voor de dienst bij de hospitaal-soldaten, bestemd, om, na vier weken in de eerste beginselen van de dienstreglementen te zijn geoefend, bij de kompagniën hospitaal-soldaten over te gaan.

Artikel 8.

Het bevel over de kompagniën is opgedragen aan den Inspecteur van de geneeskundige dienst (1).

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering dezes, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer tot informatie.

'sGravenhage, den 7den April 1869.

WILLEM.

De Minister van Oorlog,

J. J. VAN MULKEN.

---

(1) Zie Instructie voor deze autoriteit, art. 6.

Behoort bij het Koninklijk besluit van
den 14den Februarij 1881, n°. 11.

BIJLAGE A.
—

ZAMENSTELLING van de drie *kompagnien Hospitaalsoldaten*.

Sterkte en samenstelling van:	Officieren.	Onder-officieren en manschappen.
<i>1. Eene kompagnie.</i>		
1ste Luitenant, kommandant . . .	1	"
Sergeant-majoor	"	1
Sergeanten	"	12
Fourier	"	1
Korporaals	"	12
Soldaten. {	vrijwilligers.	"
	miliciens.	"
		10
		195
Totaal	1	231
<i>2 De 3 kompagnien..</i>	3	698

Mij bekend,
De Minister van Oorlog,
REUTHER,
6

Heeft goedgevonden, ter uitvoering daarvan en met intrekking van de instructie, gevoegd bij de beschikking van het Departement van Oorlog, van den 14den Maart 1864, n°. 52 I, de hiernavolgende instructiën vast te stellen, welke, nevens deze, ter *algemeene kennisgeving* in het *Recueil Militair* zal worden geplaatst.

J. J. VAN MULKEN.

Instructie ter uitvoering van Zijner Majesteits besluit van den 7den April 1869, n°. 15, nopens de zamenstelling en de bestemming der kompagniën hospitaal-soldaten en de dienst van het personeel, daartoe behoorende, in tijd van vrede.

Artikel 1.

De kompagniën hospitaal-soldaten zullen gevestigd zijn:
 de 1ste kompagnie te Amsterdam,
 » 2de » » Utrecht,
 » 3de » » Breda (1).

Zij worden in administratie gevoerd, de 1ste kompagnie bij het 7de, de 2de kompagnie bij het 8ste regiment en de 3de kompagnie bij het 6de regiment Infanterie (2).

Artikel 2.

De zamenstelling en aanvulling der kompagniën geschiedt bij aanwerving of bij overplaatsing van de korpsen.

Onderofficieren en verdere manschappen, daartoe geschikt en genegen, worden door de chefs der korpsen ter plaatsing opgegeven aan den Inspecteur van de geneeskundige dienst.

Zoo lang de kompagniën niet compleet zijn, zullen bij de zieken-etablissemten geene vaste geëmploijeerden worden aangesteld, dan na voorafgaande magtiging van het Departement van Oorlog (3).

---

(1) Beschikking van den Minister van Oorlog van 19 Maart 1881, IIde Afd., n°. 30.

(2) Als voren van 26 Februarij 1881, IIde Afd. n°. 10.

(3) Art. 3 dezer beschikking is vervallen.

Artikel 4.

De aanwervingen en bevorderingen, tot het compleet houden van het kader en de vrijwilligers bij de kompagnïën, geschieden op voordragt van de kommandanten der kompagnïën, door den Inspecteur van de geneeskundige dienst.

Artikel 5.

Voor de jaarlijksche aanvulling der miliciens worden bij elk der acht regementen infanterie ieder jaar uit de alsdan ingelijfde ligting der nationale militie, door den kommanderenden officier, in overleg met den eerstaanwezenden officier van gezondheid bij het korps, vijf manschappen (lotelingen of nummerververselaars) gekozen, geschikt en genegen, om bij de kompagnïën hospitaal-soldaten over te gaan.

Artikel 6.

Bij de keuze dezer manschappen moet bijzonder worden gelet:

1°. op hun fysiek gestel, dat gezond en krachtig behoort te wezen, geschikt om, des gevorderd, zware vermoeijenissen te kunnen verduren;

2°. op hun karakter, dat aan zekere fermiteit goedhartigheid moet paren, met den lust, om voor hunne lijdende kameraden nuttig te zijn, en

3°. op hunne intellectuële ontwikkeling, dewijl zij vatbaar moeten wezen voor het onderrigt in datgene, wat het allereerst van den hospitaal-soldaat te velde gevorderd wordt, namelijk de kennis, om, bij ontstentenis van eenen arts, de eerste hulp te kunnen verleen (1).

Artikel 7.

De in voege voorschreven uitgekozen manschappen worden op

---

(1) Boven en behalve de vereichten in dit artikel aangewezen, moeten de manschappen bestemd voor hospitaal-soldaat, door een goed en zedelijk gedrag uitmunten. Dispositie van den Minister van Oorlog van den 30sten Mei 1874, n°. 80 I.

den 1sten Junij door de kommanderende officieren der korpsen, door tusschenkomst van den Inspecteur van de geneeskundige dienst, aan het Departement van Oorlog voorgedragen.

Die voordragt geschiedt bij eenen staat (in tweevoud) bevattende de navolgende kolommen:

- a.* Stamboek-nummer,
- b.* ingedeeld bij { het bataillon ,
de kompagnie,
- c.* namen en voornamen ,
- d.* ligting ,
- e.* provincie .
- f.* gemeente ,
- g.* bijzondere renseignementen ,
- h.* consideratiën van den Inspecteur van de geneeskundige dienst,
- i.* beslissing van den Minister van Oorlog.

In afwachting der beslissing van het Departement van Oorlog worden deze manschappen dagelijks onderwezen in de eerste pligten van den soldaat: militaire orde en tucht, propreiteit, kennis van de dienstreglementen, enz.

Bij de kompagnïën hospitaal-soldaten overgaande, behouden zij de volledige kleeding en uitrusting, mitsgaders den randsel, welke hun bij het korps is uitgereikt.

De kommandanten der kompagnïën hospitaal-soldaten zorgen, dat zij, bij aankomst bij de etablissementen, waarvoor zij bestemd zijn, van sabels met scheeden, sabeldragers en gordels worden voorzien.

Artikel 9.

Het Departement van Oorlog bepaalt de ziekeninrigtingen, waarbij de onderofficieren en verdere manschappen der kompagnïën hospitaal-soldaten worden gedetacheerd.

Artikel 10.

Zij, die, bij zieken-inrigtingen, buiten de standplaats der kompagnie, worden gedetacheerd, moeten bij het korps infanterie ter plaatse garnizoen houdende, in subsistentie gesteld, en daar

op de monsterrollen voor de hun aankomende soldij en toelage voor het kleedings- en reparatiefonds berekend worden.

Bevindt zich op de standplaats dier zieken-inrigting geen infanterie-korps, dan worden zij bij de kompagnie, waartoe zij behooren, voor al het hun aankomende berekend.

De kommandant der kompagnie zorgt, door tusschenkomst van het korps, in de plaats in garnizoen, dat de soldij hun kan worden betaald.

Artikel 11.

De soldij van hen, die bij het vorig artikel bedoeld zijn, wordt na aftrek der inhouding voor het kleedings- en reparatie-fonds, indien zij daaraan onderworpen mogten wezen, door den kommandant der kompagnie, waartoe zij behooren, of waarbij zij in subsistentie of betaling zijn gesteld, telken vijf dagen aan de administratie van het zieken-etablisement afgedragen, die ze daarna aan de belanghebbenden uitreikt.

Worden zij op den voet, als bij het slot van art. 5 van het, in het hoofd dezer aangehaalde, besluit is bepaald, in de zieken-etablisementen voor 's Rijks rekening of buiten hunne kosten gevoed, dan zijn de bepalingen van artt. 31 en 37 van het reglement van administratie voor de landmagt op hen van toepassing.

Artikel 12.

Wanneer zij, ingeval van ziekte, ter verpleging in de zieken-inrigtingen, waarbij zij geplaatst zijn, moeten worden opgenomen, worden zij, even als de overige zieken van het garnizoen, volgens de daaromtrent bestaande verordeningen berekend.

De administratie van het etablissement zendt in zoodanig geval en later bij herstel, een mutatie-rapport deswege aan de betrokken kompagnie.

Artikel 13.

De bij de zieken-inrigtingen gedetacheerde onderofficieren en manschappen worden, wanneer daartoe slechts eenigzins gelegen-

heid bestaat, in het etablissement, waarbij zij dienst doen, gehuisvest. — Is daartoe geene gelegenheid, dan worden zij bij de troepen van het garnizoen gekazerneerd.

De kommanderende officieren treden daaromtrent met de chefs over de betrokken zieken-inrigtingen in overleg.

De in art. 13 bedoelde officieren en manschappen staan, gedurende hun verblijf in de zieken-etablissemten, onder de onmiddellijke bevelen van den chef van het etablissement, die een gestadig toezigt houdt over hunne gedragingen, zoo in als buiten dienst.

Met opzigt tot de uitoefening hunner dienst zijn zij onmiddellijk ondergeschikt, de onderofficieren aan de vaste geëmployeerden der 1ste klasse, en de korporals en soldaten aan die der 2de klasse.

Artikel 14.

Indien de onderofficieren en manschappen in de zieken-inrigtingen worden gehuisvest, — die in de standplaatsen der kompagniën hospitaal-soldaten uitgezonderd, — houdt de administrateur tevens het toezigt over hunne kleeding en uitrusting, en overtuigt zich eenmaal 's weeks, dat die in goeden zindelijken staat voorhanden is.

Bij noodig geoordeelde vernieuwingen of herstellingen van voorwerpen, doet hij daaromtrent opgave aan de administratie van het korps, waarbij de belanghebbenden in onderhoud zijn, door welke in het benoodigde moet worden voorzien.

Ingeval van huisvesting in de kazerne, alsmede met opzigt tot hen, die bij de zieken-inrigtingen op de standplaatsen der kompagniën dienst doen, blijft de zorg daarvoor aan den kommandant der betrokken kompagnie overgelaten.

Artikel 15.

Bij het begaan van overtredingen door de bij de zieken-inrigtingen gedetacheerde onderofficieren en manschappen, worden de volgens het reglement van krijgstucht op te leggen straffen voorgesteld aan den kommanderenden officier der kompagnie, waartoe zij behooren, of van het korps of onderdeel, waarbij zij in onderhoud zijn.

Gemelde kommanderende officier handelt, met opzigt tot het bepalen der straffen, steeds in overleg met den chef over de zieken-inrigting, en in het welbegrepen belang van de dienst.

De op te leggen straffen worden, vooral wanneer de betrokken militairen in de zieken-inrigting zijn gehuisvest, zooveel mogelijk, in die zieken-inrigting ondergaan.

Artikel 16.

De chef over de zieken-inrigting regelt de vrije uren, waarop de voorschreven onderofficieren en manschappen zich buiten het etablissement mogen begeven.

Wanneer zij niet in het etablissement gehuisvest zijn, geeft hij den kommanderenden officier kennis van het uur, waarop zij zich des morgens in de inrigting moeten bevinden, en van dat, waarop zij haar des avonds zullen verlaten.

Artikel 17.

De voorschriften nopens de opkomst en het verblijf onder de wapenen en het vertrek met onbepaald verlof der miliciens van de regimenten infanterie, zijn ook op de miliciens der kompagniën hospitaal-soldaten van toepassing.

Bij de ziekeninrigtingen gedetacheerd zijnde, worden zij alzoo op dezelfde tijdstippen als de overige manschappen der ligting, waartoe zij behooren, in het genot van onbepaald verlof gesteld; ten ware zij, overeenkomstig art. 124 der wet van den 19den Augustus 1861 (*Staatsblad* n°. 72), door de bij elke compagnie tusschen den 15den en 20sten Julij te houden loting, mogten zijn aangewezen om onder de wapenen te blijven, in welk geval zij in hunne positie bij het etablissement, waarbij zij zich bevinden, worden gehandhaafd.

De kommandanten der kompagniën treden, ten aanzien van deze aangelegenheid, in tijds in overleg met den chef over de betrokken inrigting.

Artikel 18.

Wanneer de ligting, waartoe de hierbedoelde manschappen

Artikel 21.

Wanneer het den eerstaanwezenden officier van gezondheid mogt blijken, dat een of meer der bij het etablissement gedetacheerde onderofficieren en manschappen de geschiktheid missen voor de dienst van hospitaal-soldaat, dan doet hij daartoe, onder opgave der redenen, het voorstel tot verwijdering van die personen aan den kommandant der betrokken compagnie hospitaal-soldaten, door welken de voordragt vervolgens, door tusschenkomst van den

---

het verbedden, het verschoonen, het distribuëren van levensmiddelen, het ingeven van medicijnen, enz., in acht moeten worden genomen.

3°. In diezelfde tijd of later moet hun nu en dan de dienst van *bijkok* in de keuken worden opgedragen, ten einde zich met de bereiding van soep, bouillon enz. bekend te maken.

4°. Voorts moeten zij, op geschikte tijden, beurtelings voor den tijd van veertien dagen, bij de militaire apotheek worden geplaatst, om aldaar, onder het toezigt van den militairen apotheker, werkzaam te zijn als *assistent-tisanier*,

5°. Na de eerste maand van hun verblijf bij het hospitaal, volgen zij beurtelings, of gezamenlijk, de visite der officieren van gezondheid, en worden door laatstgenoemden praktisch onderwezen in het verleen van assistentie bij het verbinden, het chloroformiseren en het opereren van lijders, alsmede bij het verrigten van lijkopeningen.

6°. Vervolgens worden zij door den officier van gezondheid, aan wien die taak door den eerstaanwezenden officier van gezondheid bij de inrigting, in het bijzonder, is opgedragen, in groote en breede trekken, en zonder tot de wetenschappelijke bijzonderheden op te klimmen, — zooveel nodig theoretisch, — maar vooral praktisch bekend gemaakt met of geoefend in het navolgende, als:

a. de benaming en de plaatsing van de beenderen en de gewrichten van het menschelijk ligchaam, zooveel mogelijk met aanwijzing op het skelet, voorts de loop der groote bloedvaten en de ligging der voornaamste ingewanden, wanneer daartoe gelegenheid is, aan te toonen op het lijk.

b. de benaming en algemeene werkingswijze der voornaamste uitwendige spieren en pezen.

c. de werkingswijze van het hart en den omloop van het bloed door de groote slagaderen en de aderen, vooral aan den hals en de ledematen.

d. het doel en het belang van het ventileren en het onderhouden van de grootst mogelijke zuiverheid van de lucht en de reinheid, zoowel van het personeel als van het materieel, alsmede de wijze van het verrigten der zuiveringsberoeringen.

e. het bereiden en aanwenden van zuurdegen en spaansche vliegen, voorts van voet-, hand-, arm- en geheele baden, met inbegrip der zwavelbaden;

Inspecteur der geneeskundige dienst, aan de beslissing van het Departement van Oorlog wordt onderworpen.

Op gelijke wijze wordt gehandeld ten aanzien van hen, die zich voortdurend aan overtredingen tegen de krijgstucht schuldig maken, of wel, naar het oordeel van den toezienden chef, wegens gebrek aan ijver als anderzins, geene geschiktheid hebben voor de speciale dienst bij de hospitaal-soldaten.

van ijs- en andere omslagen (fomenta), van koude begietingen en douches, enz.; meer bijzonder ook het uitvoeren der snelkuur en het zuiveren der fournituren van scharftigen, alsmede de voorzorgsmaatregelen, welke op de zalen der oogzieken en der venerieken moeten worden genomen, zoowel ter bevordering der spoedige genezing, als ter voorkoming van verdere besmetting.

f. het vervaardigen van verband-materieel, als karkussens, doekverbanden, gipszwachtels, onderbindingsdraden, strooladen, plukselwieken, enz.

g. het aanleggen van de meest gewone windsels- en doekverbanden voor de onderscheidene lichaamsdeelen, vooral ook van arm- en beendraagbanden (mitella's) en hoofddoeken; het verband na de aderlating; het verbinden van spaansche vliegen, enz.

h. de werkwijze der verschillende verbanden en toestellen voor beenbreuken in het algemeen, alsmede de wijze, waarop de gebroken ledematen voorloopig kunnen worden ondersteund, als door opgerolde verbandlakens en strooladen, door beenladen, ijzerdraadgoten of gipskokers, kussens enz.

i. de benaming en meest in het oog vallende verschijnselen der voornaamste, dadelijke hulp vereischende genees- en heilkundige ziekten of gebreken, als beroerte, vallende ziekte, flauwte, zonnesteek, vergiftiging, schijndood, wonden, verbloedingen, ontwrichtingen, been- en ingewandsbreuken en anderen; alsmede de door den hospitaal-soldaat daarbij te volgen voorloopige handelwijzen, als daar zijn, de plaatsing van het hoofd, het losmaken van knellende kleedingstukken, het openknippen van laarzen en pantalons, het afknippen of afscheren der haren, het reinigen van mond en neus, het niet aan kunstwarmte blootstellen van bevrozenen, en dergelijken.

k. de kennis der voornaamste verschijnselen van het sterven (de agonie) en van den dood (doodsteekenen), alsmede de handelwijze bij het zoogenaamde afleggen.

l. het zetten van bloedzuigers en drooge koppen, het tamponneren, het bewerkstelligen van drukking (compressie) en van buiging (flexie) bij bloedingen, en de aanwending van het veld- en schroef-tourniquet.

m. de kennis der benamingen van de voornaamste heilkundige instrumenten, alsmede het schoomaken, inpakken en bewaren daarvan.

Artikel 22.

Bij iedere kompagnie kan de sergeant-majoor, en bovendien één onderofficier of hospitaal-soldaat gehuwd zijn. (*)

Het is uitdrukkelijk verboden, het personeel der kompagnien hospitaal-soldaten, gedurende hun verblijf bij de ziekeninrigtingen, tot eenige andere diensten, hetzij als ordonnance of als oppasser van den administrateur der ziekeninrigting of van de officieren van gezondheid, als anderzins, te bezigen, dan die met hunne eigenlijke bestemming in verband staan.

Artikel 23.

Verloven voor bepaalden tijd worden op de wijze, voor de korpsen voorgeschreven, aangevraagd en verleend.

Zij worden echter niet toegestaan, dan voor zooveel de betrokkenen bij het etablissement, waarbij zij dienst doen, kunnen worden gemist, waarvan op de aanvragen door eene verklaring van den chef moet blijken.

7°. Het hun te geven onderrigt zal, met het oog op hunnen werkkring *le velde*, voor zooveel daartoe bij het hospitaal, waarbij zij gedetacheerd zijn, gelegenheid bestaat, en overigens wanneer zij aan een kamp deelnemen, zich verder ook nog tot de navolgende onderwerpen moeten uitstrekken, te weten:

a. bij het opzoeken van gekwetsten op het slagveld, de wijze van het opnemen en wegdragen van zwaar gekwetsten naar de verbandplaatsen en de ambulancen.

b. het omgaan met de gewone en bijzondere draagbaren (braucards) en het draagzeil.

c. de vervaardiging van noodbraucards

d. het in- en uitpakken der saccoches en het gebruik van den pakzadel.

e. het in- en uitpakken van de ambulance-kar.

f. het op- en afladen van gekwetsten in en uit de ziekenwagens.

g. het inrigten van gewone vervoermiddelen, b. v. boerenwagens, schuiten enz. tot het transporteren van zieken en gekwetsten.

h. het opzigt bij het begeleiden van transporten.

i. de inrigting van veld-ambulancen en veld-hospitalen.

8°. De leiding van het te geven onderrigt, blijft overigens in het algemeen aan de eerstaanwezende officieren van gezondheid bij de hospitalen opgedragen, die deswegens aan den Inspecteur van de geneeskundige dienst der landmagt verantwoordelijk zijn.

(*) Zie hieromtrent het bepaalde in de aanschrijving van den Minister van Oorlog van den 15den Maart 1881 (IIIe afd.) N°. 63

Artikel 24.

Bij de ziekeninrigtingen wordt een register aangehouden van de daarbij gedetacheerde onderofficieren en manschappen, bevattende de navolgende kolommen:

- a. kompagnie;
- b. stamboeknummer;
- c. namen en voornamen;
- d. graden en in welke betrekking dienstdoende;
- e. sedert wanneer bij de ziekeninrigting gedetacheerd;
- f. gedrag en ijver;
- g. bekwaamheid.

Dit register wordt door den chef van het etablissement ingevuld.

Op den 1sten Januarij en 1sten Julij van ieder jaar wordt een afschrift of extract uit dat register, door den chef van de ziekeninrigting geteekend, aan den kommandant der betrokken kompagnie hospitaal-soldaten gezonden, door wien het, na daarvan aantekening te hebben gehouden, aan den Inspecteur van de geneeskundige dienst wordt overgelegd.

Behalve het voorschreven register wordt bij de etablissementen ook aantekening gehouden van de straffen, welke aan het hier bedoeld personeel, gedurende hun verblijf bij de inrigting, worden opgelegd, waarvan maandelijks mededeeling aan den kommandant der betrokken kompagnie, zoo die niet in hetzelfde garnizoen gevestigd is, wordt gedaan.

Artikel 25.

De kommandanten der kompagniën zorgen, zoodra de kompagniën geformeerd zijn, voor het aanleggen der stamboeken, en zenden zoodra mogelijk een afschrift daarvan aan het Departement van Oorlog.

In het algemeen rusten op die kommandanten dezelve verplichtingen als op de chefs van korpsen gedeeltelijk uit militie zamengesteld.

De Minister van Oorlog,

J. J. VAN MULKEN.

TIENDE HOOFDSTUK.

Verzorging van krankzinnige militairen.

VIE AFDEELING.

INTENDANCE.

N°. 111.

's Gravenhage, den 30sten October 1880.

DE MINISTER VAN OORLOG,

Overwegende, dat in verband met de bepalingen, vervat in het Koninklijk besluit van den 7den September 1880, n°. 9 (*R. M.* 1880, I, blz. 324) (1) ook de voorschriften, betreffende de verzorging van krankzinnige militairen, behooren te worden herzien;

Heeft goedgevonden;

A. In te trekken:

de aanschrijving van 9 Februarij 1842, n°. 5 A (*B. U.*, blz. 336),
de beschikking van 16 Julij 1842, n^o. I^a (*B. U.*, blz. 363),
de beschikking van 16 November 1867 n°. 62 I (*B. U.*,
blz. 1047),

de beschikking van 1 Julij 1874, n°. 82, I (*R. M.* 1874,
II, blz. 132),

de beschikking van 8 October 1878, IIe afd., n°. 74 (*R. M.*
1878, II, blz. 172);

B. Ter nieuwe regeling der uitvoering van het bij eerstgenoemde aanschrijving gevoegde Koninklijk besluit van 16 Januarij 1842, n°. 64 en van de bij de eerste hiervoren genoemde beschikking opgenomen wet van 29 Mei 1841 (*Staatsblad* n°. 20), houdende voorschriften omtrent de gestichten voor krankzinnigen en de wijze hunner opneming in- en ontslag uit die gestichten, met ingang van 1 November a.s., het navolgende te bepalen:

---

(1) Deze betreffen de uitvoering van voorschriften, nopens de instelling van — alsmede het toezigt, de directie en het administratief beheer over de militaire ziekeninrigtingen.

Wanneer een militair in staat van krankzinnigheid verkeert, geeft de chef van de militaire ziekeninrigting ter plaatse hiervan kennis aan den president der regtbank van het arrondissement, waarin de garnizoensplaats of de ziekeninrigting is gelegen, met verzoek om magtiging tot voorloopige plaatsing, zoo dit eenigzins doenlijk is, in het gesticht te *Utrecht*, kan dit niet, dan te *Deventer*, *Zutphen* of op het landgoed *Coudewater* (gemeente *Rosmalen*) of wel, wanneer het militairen betreft, die in *Noordbrabant*, *Limburg* en *Zeeland* garnizoen houder, in het krankzinnigen gesticht te *'s Hertogenbosch*, met dien verstande, dat daarin niet mogen worden opgenomen zij, die aan mania religiosa lijden en niet tot de Roomsche Catholijke godsdienst behooren.

Met de besturen der gestichten zal men in overleg moeten treden, om zich te verzekeren, dat de opneming kan plaats hebben.

Bij de aanvraag tot voorloopige opneming, wordt overgelegd, eene door den chef van de militaire ziekeninrigting ter plaatse afgegevene, verklaring, waaruit van de krankzinnigheid van den lijder blijkt, voorts eene opgave van omstandigheden en het proces-verbaal op de zaak betrekking hebbende.

Is het noodzakelijk, dat een niet in een ziekenetablisement verpleegd wordend militair, in afwachting der autorisatie, in bewaring worde gesteld, dan wordt hij in de militaire ziekeninrigting ter plaatse opgenomen of wel door den kommandant van het korps, waartoe de krankzinnige behoort, of — zoo hij niet tot een korps behoort — door den chef onder wien hij werkzaam is, aan het gemeentebestuur tot de in bewaringstelling overgegeven.

§ Wanneer het bevelschrift van den president van de arrondissements-regtbank of de beschikking van de regtbank tot plaatsing in een gesticht is ontvangen, moet de lijder, binnen den tijd van 14 dagen, na de dagteekening van het bevelschrift of van de beschikking, onder behoorlijk geleide, naar het gesticht worden overgebracht.

Bij dit overbrengen, moeten de geleiders, wanneer daarvoor van spoorwegen wordt gebruik gemaakt, zich bij vertrek tijdig aanmelden bij den stations-chef en bij aankomst bij den hoofd-

conducteur van den trein, waarin zij zich bevinden, ten einde de gelegenheid te geven:

1°. dat krankzinnigen met hunne geleiders, waar zulks mogelijk is, vóór het vertrek der treinen worden geplaatst in een, door den stations-chef, aan te wijzen lokaal;

2°. dat het in- en uitstappen der lijders, zooveel mogelijk, zal geschieden, vóór of nà het in- en uitstappen der overige reizigers.

In plaatsen, waar eene militaire ziekeninrigting is gevestigd, geeft men hen over aan den chef van die inrigting, die verder voor de opneming zorg draagt.

Bij opneming in gestichten, met uitzondering van die te *Utrecht*, 's *Hertogenbosch* of *Coudewater*, moet hiervan onverwijld aan het Departement van Oorlog worden kennis gegeven, met opgave van den prijs per dag, waarvoor men den lijder zal verplegen.

Is geene militaire ziekeninrigting ter plaatse, waar het krankzinnigengesticht gelegen is, gevestigd, dan zullen de lijders door de zorg van dengene, die hen doet overbrengen, aan het bestuur van het gesticht moeten worden overgegeven.

Na een verblijf van vier weken in zoodanig gesticht, wordt, door den gencsheer bij het gesticht, verslag gedaan of de lijder eene langere behandeling noodig heeft en, wanneer dit zoo is, moet de chef van de militaire ziekeninrigting ter plaatse, uiterlijk binnen zes weken, nà de dagteekening van het bevvelschrift of de beschikking ter opneming, des noods door tusschenkomst van de militaire autoriteiten, aan de arrondissements-regtbank boven bedoeld, aanvragen om den lijder nog gedurende den tijd van niet meer dan één jaar onder behandeling te laten blijven.

Indien dit jaar zonder gunstig gevolg verstreken is, wordt tot het verkrijgen van eene verlenging weder op dezelfde wijze gehandeld.

Indien het niet noodzakelijk wordt geacht een, in een krankzinnigengesticht opgenomen, militair langer voor rekening van het Departement van Oorlog, in het gesticht te doen verblijven, en de toestand van den lijder van dien aard is, dat hij voor de actieve dienst niet meer geschikt wordt geacht en buiten

staat is om door handenarbeid in zijn onderhoud te voorzien, zal een zoodanig militair, wanneer door tusschenkomst van het Departement van Binnenlandsche Zaken in zijn lot is voorzien, uit de militaire dienst worden ontslagen, onverschillig of hij al dan niet onder curatele is gesteld. Te dien einde wordt aan het Departement van Oorlog, door den chef van de militaire ziekeninrigting of een burgergeneesheer ter plaatse, ingezonden een certificaat, betreffende den toestand van den militair, vergezeld van eene expeditie van de beschikking der arrondissements regt-bank, waarbij de magtiging tot opneming of langer verblijf in het gesticht is verleend, en een staat, houdende al die bijzonderheden, welke noodig zijn, te weten, als:

- a.* naam en voornamen,
- b.* datum en plaats van geboorte,
- c.* of hij gehuwd is, zoo ja, met wie en wanneer; wie zijne naaste bloedverwanten zijn, wie zijn voogd of curator is, en waar deze wonen,
- d.* militaire graad,
- e.* korps of dienst, ook waartoe hij behoort of behoord heeft, en
- f.* de plaatsen, waar hij, van zijn meerderjarig worden af, successievelijk gewoond of garnizoen gehouden heeft, met vermelding hoe lang het verblijf in iedere plaats heeft geduurd,

terwijl in de kolom „Aanmerkingen„ alle zoodanige verdere bijzonderheden moeten worden opgegeven, welke tot eene meer volledige beoordeeling kunnen strekken.

Op plaatsen, waar geene militaire ziekeninrigting gevestigd is, wordt hetgeen hiervoren aan den chef van die inrigtingen is opgedragen, verrigt door den burgergeneeskundige, die belast is met de geneeskundige dienst bij de militairen ter plaatse.

REUTHER.

ELFDE HOOFDSTUK.

**Wet van den 25sten December 1878, (Staatsblad n°. 222)
houdende regeling der voorwaarden tot verkrijging der
bevoegdheid van arts, tandmeester, apotheker,
vroedvrouw en apothekers-bediende.**

Wij WILLEM III, *bij de gratie Gods*,
KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN
ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEM-
BURG, ENZ. ENZ. ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is de regeling der voorwaarden tot verkrijging der bevoegdheid van arts, tandmeester, apotheker, vroedvrouw en apothekers-bediende in overeenstemming te brengen met de bepalingen der wet van 28 April 1876 (*Staatsblad* n°. 102), tot regeling van het hooger onderwijs;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

De titel van arts verleent de bevoegdheid tot uitoefening der geneeskunst in haren vollen omvang en wordt verkregen door het afleggen van het praktisch arts-examen.

Artikel 2.

Bij het practisch arts-examen worden voldoende bewijzen gevorderd van praktische kennis aan het ziekbed en van bekwaamheid in het verrigten van heel- en verloskundige kunstbewerkingen en het gereed maken van recepten.

Het wordt gesplitst in een algemeen geneeskundig en een heel- en verloskundig gedeelte.

Voor de toelating tot het eerste gedeelte moet de verklaring worden overgelegd van een hier te lande bevoegd geneeskundige, dat de candidaat gedurende minstens twee jaren de genees- en heelkundige behandeling van zieken gevolgd heeft, en voor de toelating tot het tweede gedeelte het bewijs, dat hij, in tegenwoordigheid van een bevoegd verloskundige, hier te lande minstens tien gewone- en twee buitengewone verlossingen verrigt heeft.

Ingeval niet beide gedeelten gelijktijdig met goed gevolg worden afgelegd, wordt aan hem, die bij het eerste gedeelte voldaan heeft, hiervan een bewijs uitgereikt, tegen overlegging waarvan hij tot het tweede gedeelte afzonderlijk wordt toegelaten.

Artikel 3.

Tot het afleggen van het praktisch arts-examen zijn alleen bevoegd zij:

a. die bedoeld zijn in art. 94 der wet van 28 April 1876 (*Staatsblad* n°. 102), tot regeling van het hooger onderwijs of volgens de bepalingen dier wet met de zoodanigen gelijk staan;

b. die achtereenvolgens met goed gevolg de twee natuurkundige en het theoretisch geneeskundig examen, bedoeld in artt. 4, 5 en 6, hebben afgelegd, of met de zoodanigen gelijk staan.

Artikel 4.

Het *eerste natuurkundig* examen betreft:

a. de natuurkunde;

b. de scheikunde;

c. de plantkunde.

Tot het afleggen van dit examen zijn alleen bevoegd zij:

1°. die blijkens een getuigschrift, afgegeven door curatoren van een gymnasium met zesjarigen cursus, het overgangsexamen van de vierde naar de vijfde klasse van dat gymnasium of het toelatingsexamen tot laatstgenoemde klasse met goed gevolg hebben afgelegd, of blijkens gelijksoortig getuigschrift, af-

gegeven door curatoren van een pro-gymnasium, de lessen in de hoogste klasse van dat pro-gymnasium ten einde toe met vrucht gevolgd hebben;

2°. die in het bezit zijn van het getuigschrift, verkregen door het met goed gevolg afleggen van het eindexamen voor de hoogere burgerscholen met vijfjarigen cursus, bedoeld in art. 57, of van het examen A, bedoeld in art. 59 der wet van 2 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 50), houdende regeling van het middelbaar onderwijs;

3°. die op de wijze, door Ons bij algemeenen maatregel van inwendig bestuur te bepalen, voldoende bewijzen hebben geleverd, dat zij tot de beoefening der natuurkundige wetenschappen genoegzaam voorbereid zijn.

Artikel 5.

Het *tweede natuurkundig* examen betreft:

- a. de ontleedkunde;
- b. de physiologie en weefselleer;
- c. de algemeene ziektekunde;
- d. de pharmakognosie.

Artikel 6.

Het *theoretisch geneeskundig* examen betreft:

- a. de ziektekundige ontleedkunde;
- b. de pharmakodynamie;
- c. de bijzondere pathologie en therapie;
- d. de gezondheidsleer;
- e. de theoretische heelkunde;
- f. de theoretische verloskunde.

Artikel 7.

Bevoegd tot het afnemen der examens, in artt. 4, 5 en 6 bedoeld, en tot het uitreiken van het getuigschrift aan hen, die zoodanig examen met goed gevolg hebben afgelegd, zijn:

a. wat betreft het examen van art. 4, de faculteiten der wis- en natuurkunde aan de Nederlandsche universiteiten;

b. wat betreft de examens van artt. 5 en 6, de faculteiten der geneeskunde aan die universiteiten.

Voor het afleggen van elk dezer examens wordt in handen van den voorzitter der faculteit, welke het examen afneemt, eene som van vijftig gulden betaald.

In geval van afwijzing wordt voor de eerste herhaling van een examen geene betaling gevorderd.

De opbrengst der gestorte gelden strekt tot presentiegeld voor de leden der faculteit, door wie het examen wordt afgenomen.

Artikel 8.

De titel van tandmeester verleent de bevoegdheid tot het uitoefenen der tandheelkunde, waaronder verstaan wordt de plaatselijke behandeling van ziekten der tanden, der tandkassen en van het tandvleesch.

Die titel wordt verkregen door het met goed gevolg afleggen van een praktisch examen, waarbij voldoende bewijzen gevorderd worden van praktische kennis van de operative tandheelkunde en van het inzetten van kunsttanden en gebitten.

Artikel 9.

Bevoegd tot het afleggen van het praktisch examen als tandmeester zijn alleen zij, die met goed gevolg het theoretisch examen in de tandheelkunde hebben afgelegd.

Dat examen betreft:

a. de ontleedkunde van de tanden, de tandkassen en het tandvleesch;

b. de physiologie dezer deelen;

c. de gezondheids-, ziekte- en geneesleer dezer deelen, daaronder begrepen de onderkenning der ziekten van de tanden, de tandkassen en het tandvleesch, waarvan de oorzaak algemeen is of in andere deelen zetelt;

d. de geneesmiddelleer en de recepteerkunde, voor zooveel

noodig tot het voorschrijven van de plaatselijke geneesmiddelen bij de ziekten der genoemde deelen.

Van het examen in de vakken, onder letters *a* en *b* vermeld, zijn vrijgesteld zij:

1°. die met goed gevolg aan eene Nederlandsche universiteit het examen naastvoorgaande aan dat ter verkrijging van den doctoralen graad in de faculteit der geneeskunde hebben afgelegd of, voor zooveel de faculteit betreft, vermeld zijn in art. 119 der wet van 28 April 1876 (*Staatsblad* n°. 102), tot regeling van het hooger onderwijs;

2°. die voldaan hebben aan het *tweede* natuurkundig examen, bedoeld in art. 5, of met de zoodanigen gelijk staan.

Artikel 10.

Tot het afnemen van het theoretisch examen als tandmeester en het uitreiken van het getuigschrift aan hen, die dat examen met goed gevolg hebben afgelegd, zijn bevoegd de faculteiten der geneeskunde aan de Nederlandsche universiteiten.

Voor het afleggen van dit examen wordt in handen van den voorzitter der faculteit, die het examen afneemt, eene som van vijf en twintig gulden betaald.

De twee laatste zinsneden van art. 7 zijn ten deze toepasselijk.

Artikel 11.

De titel van apotheker verleent de bevoegdheid tot uitoefening der artsnijbereidkunst en wordt verkregen door het afleggen van het praktisch apothekers-examen.

Bij het examen worden voldoende bewijzen van praktische kennis gevorderd der artsnijbereidkunst en der scheikundige analyse, zoo in de apotheek, als in het laboratorium.

Voor de toelating tot het examen moet worden overgelegd de verklaring van een hier te lande bevoegd apotheker, dat de candidaat gedurende minstens twee jaren de uitoefening der artsnijbereidkunst onder de leiding van zulk een bevoegde gevolgd heeft.

Artikel 12.

Bevoegd tot het afleggen van het praktisch apothekers-examen zijn alleen zij:

a. die bedoeld zijn in art. 96 der wet van 28 April 1876 (*Staatsblad* n°. 102), tot regeling van het hooger onderwijs, of volgens hare bepalingen met de zoodanigen gelijk staan;

b. die het theoretisch apothekers-examen, in art. 13 bedoeld, met goed gevolg hebben afgelegd.

Artikel 13.

Het *theoretisch apothekers-examen* betreft:

- a.* de artseniĳbereidkunde;
- b.* de toxicologie;
- c.* de analytische scheikunde.

Artikel 14.

Bevoegd tot het afnemen van het theoretisch apothekers-examen en tot het uitreiken van het getuigschrift aan hen, die dat examen met goed gevolg hebben afgelegd, zijn de faculteiten der wis- en natuurkunde aan de Nederlandsche universiteiten.

De drie laatste zinsneden van art. 7 zijn ten deze toepasselijk.

Artikel 15.

Bevoegd tot het afleggen van het theoretisch apothekers-examen zijn alleen zij, die met goed gevolg het *eerste* natuurkundig examen hebben afgelegd, in art. 4 bedoeld, of met de zoodanigen gelijk staan en bovendien bewijzen geleverd hebben van kennis der beginselen van de natuurlijke geschiedenis van dieren en delfstoffen.

Artikel 16.

De bevoegdheid tot het verleenen van verloskundigen raad en bijstand als vroedvrouw wordt verkregen door het afleggen van een theoretisch en praktisch examen in de verloskunde.

Voor de toelating tot dit examen moet het bewijs worden overgelegd, dat de candidaat als leerling-vroedvrouw, onder de voorwaarden, door Ons bij algemeenen maatregel van inwendig bestuur te bepalen, bij een geneeskundigen inspecteur is ingeschreven en daarna minstens tien gewone verlossingen in tegenwoordigheid van een bevoegd verloskundige hier te lande verrigt heeft.

Artikel 17.

Als apothekers-bedienden met gelijke bevoegdheden en verplichtingen, als volgens de bestaande wetten en wettelijke verordeningen die zijn des hulpapothekers, kunnen worden toege laten zij, die na volbragten achttienjarigen leeftijd met goed gevolg een examen hebben afgelegd, waarbij genoegzame bewijzen gevorderd worden van kennis en geschiktheid, noodig tot het gereed maken van recepten.

Artikel 18.

De examens, in art. 2, 8 en 11 bedoeld, worden kosteloos afgenomen door commissiën, wier voorzitters, leden, leden-plaatsvervangers en secretarissen jaarlijks door Ons benoemd worden.

De voorzitters, leden, leden-plaatsvervangers en secretarissen dier commissiën genieten reis- en verblijfkosten en presentiegeld, door Ons te bepalen.

De examens worden in het openbaar gehouden, met uitzondering van die aan het ziekbed, in het scheikundig laboratorium en die in de verloskunde, welke alleen kunnen bijgewoond worden met vergunning van den voorzitter der examinerende commissie.

Artikel 19.

Aan ieder, die aan het examen voldaan heeft, wordt, nadat hij in handen van den voorzitter der commissie eene som van vijf en twintig gulden gestort heeft, een diploma uitgereikt, dat hem het regt geeft om den titel te voeren;

a. in het geval van art. 2, van *arts*;

- b. in dat van art. 8, van *tandmeester*;
 c. in dat van art. 11, van *apotheker*.

Artikel 20.

De examens, in artt. 16 en 17 bedoeld, worden kosteloos afgenomen door commissiën, zamengesteld uit den geneeskundigen inspecteur of adjunct-inspecteur der provincie, waarin het examen gehouden wordt, als voorzitter en twee deskundige leden, door Onzen Minister, met de uitvoering dezer wet belast, te benoemen.

De leden genieten reis- en verblijfkosten en presentiegeld, door Ons te bepalen.

Aan de vroedvrouw of aan den apothekers-bediende, die aan het examen voldaan heeft, wordt hiervan, na voorafgaande storting in handen van den voorzitter der commissie van eene som van vijf gulden, een getuigschrift uitgereikt.

Artikel 21.

Zij, die voldaan hebben bij het examen als arts, tandmeester, apotheker, vroedvrouw of apothekers-bediende, leggen, voor dat zij als zoodanig worden toegelaten, in handen van den voorzitter der examinerende commissie den volgende eed (of belofte) af:

«Ik zweer (beloof), dat ik de genees-, heel- en verlos-(tandheel-, artsenijbereid-, verlos-)kunst volgens de daarop wettelijk vastgestelde bepalingen naar mijn beste weten en vermogen zal uitoefenen en dat ik aan niemand zal openbaren wat in die uitoefening als geheim mij is toevertrouwd of ter mijner kennis is gekomen, tenzij mijne verklaring als getuige of deskundige in regten gevorderd of ik anderszins tot het geven van mededeeling door de wet verplicht worde.

Zoo waarlijk helpe mij God Almagtig! (Dat beloof ik.)»

Artikel 22.

Tot het afleggen der in het voorgaand artikel bedoelde examens wordt minstens tweemaal 'sjaars gelegenheid gegeven.

Onze Minister, met de uitvoering dezer wet belast, bepaalt de plaatsen waar en den tijd waarop de examineerende commissiën bijeenkomen.

De door de candidaten gestorte gelden worden, na aftrek van de kosten van vergadering der commissie, waaronder echter niet medegerekend worden de reis- en verblijfkosten en vacatiegelden, in 's Rijks schatkist gestort.

Al hetgeen verder tot de regeling dier examens betrekking heeft, wordt door Ons bij algemeenen maatregel van inwendig bestuur vastgesteld.

Artikel 23.

Benoembaar tot militaire artsen zijn alleen zij, die volgens de wet bevoegd zijn tot uitoefening der geneeskunst in haar vollen omvang in het geheele Koninkrijk; tot militaire apothekers zij, die volgens de wet de bevoegdheid van apotheker hebben verkregen.

Overgangsbepalingen.

Artikel 24.

Ieder, die op het tijdstip, waarop deze wet in werking treedt, bevoegd is tot uitoefening van genees-, heel-, verlos-, tandheel- of artsenijbereidkunst of tot uitbreiding zijner bevoegdheid door het afleggen van een aanvullingsexamen, behoudt die bevoegdheid.

Ieder, die op bedoeld tijdstip door het afleggen van eenig examen de bevoegdheid verkregen had tot het afleggen van een ander examen of tot het genot van eenigerlei vrijstelling bij dergelijk examen, behoudt die bevoegdheid met opzigt tot de gelijksoortige examens, af te leggen volgens de wet.

Artikel 25.

Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip.

Alsdan vervallen de wet van 1 Junij 1865 (*Staatsblad* n°. 59), regelende de voorwaarden tot verkrijging der bevoegdheid van

geneeskundige, apotheker, hulp-apotheker, leerling-apotheker en vroedvrouw, gewijzigd bij de wet van 8 Julij 1874 (*Staatsblad* n°. 97), en de artt. 1 tot 6 van de wet van 24 Junij 1876 (*Staatsblad* n°. 117), houdende regeling van de voorwaarden tot verkrijging der afzonderlijke bevoegdheid tot uitoefening der tandheelkunst en van de uitoefening dier kunst, en alle uit die bepalingen voortgevloeide algemeene verordeningen.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministeriële Departementen, Autoriteiten, Collegien en Ambtenaren, wien zulks aangaat, aan de naauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te 's Gravenhage, den 25sten December 1878.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken.

KAPPEYNE.

Uitgegeven den een en dertigsten December 1880.

De Minister van Justitie,

H. J. SMIDT.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

Wet van den 28sten Augustus 1851 (Staatsblad n°. 128),
 tot regeling van de bevordering, het ontslag en het
 op pensioen stellen der Militaire Officieren bij
 de Landmagt, zooals die luidt, na de
 wijzigingen daarin gebragt bij de
 Wet van den 11den Julij 1855
 (Staatsblad n°. 74).

Wij WILLEM III, *bij de gratie Gods*,
 KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN
 ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEM-
 BURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat ter uitvoering van art. 58 der Grondwet, door de wet de regels moeten worden bepaald, volgens welke de militaire officieren van de landmagt zullen worden bevorderd, ontslagen of op pensioen gesteld;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

1ste AFDEELING.

Van de bevordering.

Artikel 1.

In tijd van vrede moet de officier, om tot den rang van kapitein te kunnen worden bevorderd, ten minste *acht* jaren in den rang van luitenant (tweeden en eersten) hebben gediend. De kapitein moet ten minste *vier*, en de majoor en de officier van iederen hooger rang, ten minste *twee* jaren, in zijnen rang hebben gediend, alvorens tot bevordering in aanmerking te kunnen komen.

Tot bevordering in tijdvan oorlog wordt ten minste de helft van den diensttijd, in het 1ste lid van dit artikel bepaald, vereischt.

Deze bepaling geldt ook voor zoodanige militaire personen,

wier betrekkingen uit hoofde van den aard hunner diensten, bij de militaire administratie, en bij de geneeskundige dienst door Ons aan officiers-rangen zijn gelijk gesteld. (1)

Artikel 2.

De bepaling van art. 1 is niet toepasselijk op de Vorsten uit Ons Huis.

Artikel 3.

Van de bepaling van het 2de lid van art. 1 kan door Ons worden afgeweken.

1°. tot belooning van een schitterend wapenfeit, of uitstekende militaire daad, zullende echter zoodanige bevordering in mindering worden gebragt van de hierna te vermelden bevordering bij keuze;

2°. bijaldien de verliezen, voor den vijand ondergaan, het onmogelijk maken, om op eene andere wijze in de aanvulling der opengevallen plaatsen te voorzien.

In de besluiten krachtens dit artikel genomen, moet de reden der benoeming uitdrukkelijk worden vermeld. (2)

Artikel 4.

De bevorderingen geschieden over ieder wapen afzonderlijk, doch over elk geheel wapen.

Van deze laatste bepaling kan alleen worden afgeweken ten behoeve van troepen-afdeelingen, welke voor krijgsverrigtingen buiten het Rijk in Europa worden gezonden, of wel in eene vesting, buiten gemeenschap met het leger zijn.

Artikel 5.

Bij de bevordering van den 2den luitenant tot 1sten en van dezen tot *kapitein*, wordt *vijf zesde* der openvallende plaatsen

---

(1) Het in dit artikel bepaalde is niet meer van toepassing op het personeel van de geneeskundige dienst.

(2) Zie het gestelde bij artikel 1.

vervuld door zoodanige officieren, die de oudsten in rang zijn, en die, bij een onberispelijk gedrag genoegzamen dienstijver, en de vereischte kunde en bekwaamheid voor den hoogeran rang bezitten.

Het overige *een zesde* kan door Ons worden aangevuld, bij *keuze* uit zoodanige officieren, die boven anderen uitmunten, door bijzondere talenten, kennis, geschiktheid en aanleg, door meerdere beoefening der tot hun vak betrekking hebbende wetenschappen, door aanhoudend loffelijk gedrag en dienstijver, door verdienstelijke verrigtingen, en waarvan men, ten gevolge van de opvolgende rapporten, de verzekering heeft, dat zij bijzondere geschiktheid bezitten, om in hoogere rangen nuttige diensten te kunnen bewijzen.

Artikel 6.

De bevordering tot de rangen boven dien van kapitein geschiedt door Ons uit de meest geschikte officieren van den naastvoorgaanden rang.

Artikel 7.

Bij de oorspronkelijke benoeming tot 2den luitenant wordt bij gelijke dagteekening van de benoeming, de rangschikking door Ons bepaald.

De ouderdom in rang voor de bevordering rekt van de dagteekening van het besluit der benoeming, en, bij gelijke dagteekening, naar de rangschikking der officieren in hunnen vorigen graad.

Artikel 8.

Aan officieren in werkelijke dienst worden geene rangen gegeven, hooger dan die, verbonden aan de betrekkingen welke zij waarnemen. (1)

Artikel 9.

De officieren, die op non-activiteit zijn gesteld, doordien zij leden der Staten-Generaal zijn, behouden aanspraak op bevordering.

---

(1) Zie het gestelde bij artikel 1.

Artikel 10.

Almede behouden aanspraak op bevordering de officieren, die op non-activiteit zijn gesteld ten gevolge van het terugkeeren uit krijgsgevangenschap, van het geheel of gedeeltelijk ontbinden van korpsen of van het opheffen van betrekkingen, alsmede wegens tijdelijke ongesteldheid.

Artikel 11.

De officieren, die om eenige andere redenen, als in het voorgaand artikel zijn vermeld, op non-activiteit worden gesteld, verliezen hunne aanspraak op bevordering, in zooverre namelijk, dat de tijd, gedurende welken zij non-actief zijn geweest, wordt afgetrokken van dien, welke den ouderdom van hunnen rang bepaalt, wanneer zij weder in werkelijke dienst worden gesteld.

Artikel 12.

De tijd, gedurende welken een officier diensten verrigt, welke niet tot het ressort van het Departement van Oorlog behooren, wordt insgelijks afgetrokken van zijnen ouderdom in rang.

Deze bepaling is niet van toepassing op officieren:

- 1°. die bij de schutterijen of eenige andere korpsen, tijdelijk worden gedetacheerd om dienst te doen;
- 2°. die met eenige diplomatieke zending of andere commissiën worden belast;
- 3°. die, op Onze magtiging, zich tijdelijk in vreemde militaire dienst bevinden.

Artikel 13.

De krijgsgevangen officieren behouden hunne aanspraak op bevordering bij ouderdom in rang, met dien verstande evenwel, dat zij alleen den rang kunnen bekomen, welke onmiddellijk staat boven dien, welken zij bekleeden, op het oogenblik dat zij krijgsgevangen werden gemaakt.

Artikel 14.

De voorschreven bepalingen zijn van toepassing op alle officieren

van het leger, voor zooverre daarvan in de volgende artikelen niet gedeeltelijk of geheel wordt afgeweken ten aanzien van den generalen-, provincialen- en plaatselijken staf, het wapen der maréchaussée, de magazijnmeesters der artillerie, het korps officieren van de militaire administratie, en het personeel der geneeskundige dienst bij de landmagt.

Artikel 15.

Wij behouden Ons voor, om, bij den generalen staf en bij het wapen der maréchaussée, ter vervulling van openvallende plaatsen, in de onderscheidene rangen, zoodanige officieren van andere korpsen over te plaatsen, welke voor die speciale diensten eene bijzondere geschiktheid bezitten; terwijl daarentegen ook officieren van den generalen staf en van het wapen der maréchaussée bij de verschillende korpsen van het leger kunnen worden geplaatst.

Artikel 16.

In de openvallende plaatsen bij den provincialen- en plaatselijken staf, van magazijnmeesters der artillerie, officier zijnde, van administrateurs van kleeding en wapening en van directeurs der militaire hospitalen, wordt, zonder de bevordering daarbij uit te sluiten, in den regel voorzien door overplaatsing van officieren uit het leger

Artikel 17.

Onverminderd de bepalingen, voorkomende in art. 8, kunnen de officieren van den provincialen- en plaatselijken staf, benevens de magazijnmeesters der artillerie, officier zijnde, de administrateurs van kleeding en wapening en de directeurs der militaire hospitalen, tot eene rangsverhooving in aanmerking worden gebracht, wanneer de met hen naar ouderdom in rang gelijkstaande officier van het wapen, waaruit zij herkomstig zijn, volgens ouderdom in rang tot eenen hooger rang mogt zijn bevorderd, en wel tot en met dien, welke voor de organisatie van gemelde staven, of van de magazijnmeesters, of van de administrateurs van kleeding en wapening, of van de directeurs der militaire hospitalen, is aangenomen.

Artikel 18.

In de vervulling der openvallende plaatsen bij het korps militaire intendanten wordt, behalve door bevordering, ook voorzien door overplaatsing van officieren, behoorende tot het verder personeel van de militaire administratie, en, in enkele gevallen, door officieren van andere korpsen; omgekeerd kunnen leden van het korps militaire intendanten bij het verder personeel der militaire administratie overgaan.

Artikel 19.

Een officier van gezondheid van de 3de klasse, een apotheker van de 3de klasse en een paarden-arts van de 3de klasse kan tot den onmiddellijk opvolgenden rang niet worden bevorderd, dan na *vier* jaren in eerstgemelden rang te hebben gediend.

Voor de bevordering tot officier van gezondheid der 1ste klasse, tot apotheker van de 1ste klasse, en tot paardenarts van de 1ste klasse, wordt, onverminderd de overige vereischten, mede eene dienst van *vier* jaren in den onmiddellijk voorafgaanden rang gevorderd.

Om van officier van gezondheid der 1ste klasse tot eenen hoogerem rang te kunnen worden bevorderd, moet men ten minste twee jaren in den naastvoorgaanden rang gediend hebben (1).

Artikel 20.

De bevorderingen van de officieren van gezondheid der 2de en 3de klasse, van de apothekers der 2de en 3de klasse en van de paarden-artsen der 2de en 3de klasse, geschieden ten minste voor *vijf zesden* naar ouderdom van rang, voor zooveel zij namelijk van de vereischte geschiktheid voor den hoogerem rang hebben doen blijken bij een af te leggen examen, en ten hoogste voor *een zesde* naar *keuze*, waartoe diegene wordt voorgedragen, die vooraf, bij een vergelijkend examen, van meer dan gewone bekwaamheid heeft doen blijken (1).

---

(1) Het in dit artikel bepaalde is vervallen.

Artikel 21.

Bijaldien eenig officier van gezondheid, apotheker of paarden-arts, bij ouderdom in rang tot bevordering in aanmerking komende :

a. van het afleggen van het voorschreven examen afziet;

b. op het tijdstip dat het examen plaats heeft, ter zake van dienstverrigtingen, of van ziekte, welke echter altijd blijken moet uit eene door eene door militaire geneeskundigen afgegeven verklaring, buiten de mogelijkheid is daaraan deel te nemen, of

c. aan de vereischten van dat examen niet mogt hebben voldaan, worden, voor zooveel noodig, de op hem in ouderdom van rang volgende officieren van gezondheid, apothekers of paarden-artsen tot het afleggen van het examen opgeroepen.

Wanneer de officier van gezondheid, apotheker of paardenarts. in het geval *b* bedoeld, daarna het eerstvolgend examen, aan hetwelk hij deel kan nemen, bijwoont en aan de vereischten van het examen voldoet, neemt hij bij zijne bevordering rang boven degenen, die, sedert het bij *b* gemeld tijdstip, jonger in rang dan hij, hem in bevordering waren voorbijgegaan. (1)

Artikel 22.

De bevordering tot eenen hoogerem rang, dan dien van officier van gezondheid der 1ste klasse, geschiedt door Ons bij keuze, uit de kundigste en meest geschikte officieren van gezondheid van de onmiddellijk voorafgaande rangen. (1)

Artikel 23.

Op de officieren, uitmakende het geneeskundig personeel der landmagt, zijn voorts van toepassing de artt. 3, 8, 9, 10, 11, 12 en 14 dezer wet. (1)

Artikel 24.

Wij behouden Ons voor, om, in sommige gevallen, officieren van het leger in Oost- of West-Indië bij het leger hier te lande

---

(1) Zie het gestelde bij art. 19.

over te plaatsen, op zoodanige voorwaarden, als Wij, naar den aard der omstandigheden, welke zich zullen voordoen, gepast zullen oordeelen, doch met instandhouding altijd zooveel mogelijk van de bepalingen dezer wet.

Artikel 25.

Transitoire bepalingen.

Onverminderd het bepaalde bij art. 7, wordt ten aanzien van die officieren, aan welke krachtens besluit des Konings eene andere rangschikking dan naar de dagteekening van het besluit hunner benoeming in hunnen tegenwoordigen rang is aangewezen, deze speciale rangschikking gehandhaafd.

IIde AFDEELING.

Van het ontslag.

Artikel 26.

Behalve in de gevallen reeds bij andere wetten vastgesteld, wordt de rang van officier verloren:

- 1°. door ontslag uit de dienst;
- 2°. ten gevolge van het verlies van de hoedanigheid van Nederlander.

Artikel 27.

Geen officier kan uit de dienst worden ontslagen, dan:

1°. eervol, op eigen aan Ons gedaan verzoek, hetwelk niet kan worden afgewezen dan in tijden van oorlog, of op grond van verplichtingen aan de benoeming verbonden, of andere verbindtenissen deswege aangegaan;

2°. na eene regterlijke veroordeeling, welke, hoezeer het verlies van den militairen rang niet uit haren aard ten gevolge hebbende, nochtans heeft plaats gehad wegens eene handeling, welke hem onwaardig maakt den rang van officier te bekleeden;

3°. wegens gedragingen of daden in het openbaar of wegens openbare geschriften, waardoor de waardigheid van den officiers-

rang, de eerbied voor den persoon des Konings, en de grondwettige instellingen of de krijgstucht bepaaldelijk worden aangerand;

4°. wegens aanhoudend wangedrag;

5°. uithoofde van opzettelijke en herhaalde ongehoorzaamheid, mishandelen van minderen, misbruik maken van gezag, inzonderheid wanneer door eene of andere dezer handelingen stellig nadeel aan de dienst of aan personen is toegebracht;

6°. wegens verregaande nalatigheid in het vervullen der opgelegde pligten;

7°. wegens het aangaan van een huwelijk zonder Onze toestemming.

Artikel 28.

Het ontslag, behalve op eigen verzoek en in het geval bij punt 7 van het vorige artikel bedoeld, kan niet plaats hebben, dan op advies van eenen raad van onderzoek.

Van het uitgebrachte advies wordt door Ons niet afgeweken, dan ten gunste van den officier, over wien het onderzoek heeft plaats gehad.

Artikel 29.

De raad van onderzoek bestaat uit zeven leden, behoorende tot de officieren in werkelijke dienst, en is zamengesteld in verhouding tot den rang van den betrokken officier, in voege als op de bij deze wet behoorende tabelle wordt aangewezen, met dien verstande, dat onder deze zeven leden zich, zooveel mogelijk, drie officieren van hetzelfde wapen of dienstvak en drie van gelijken doch ouder in rang dan de beschuldigde, bevinden.

Bij ontstentenis van een of meer officieren van gelijken doch ouder in rang, wordt door officieren van den naasthooger rang daarin voorzien.

De leden van het korps militaire intendanten en de officieren van het personeel der geneeskundige dienst, zijn in de tabelle begrepen onder de graden waarmede zij zijn gelijkgesteld.

Artikel 30.

De voorzitter en leden van den raad van onderzoek mogen den officier, over wien zal worden geadviseerd, of dengenen van wien de beschuldiging tegen hem is uitgegaan, niet in bloedverwantschap of zwagerschap bestaan, tot den zesden graad ingesloten.

Elk in den raad benoemd officier, die vermeenen mogt redenen te hebben om zich van het lidmaatschap van den raad te onthouden, moet zulks bepaald opgeven aan den persoon met de zamenstelling van den raad belast, die de geldigheid dier redenen beoordeelt, en, naar gelang daarvan, van de aanvaarding van het lidmaatschap al dan niet vrijstelt.

De officier, over wien het onderzoek plaats grijpt, heeft het regt, om eenmaal twee der benoemde officieren waartegen hij bezwaren mogt hebben, te wraken, zonder de redenen daarvoor op te geven.

Hij kan de zittingen van den raad bijwonen, en bij de behandeling van zijne zaak zich zelven verdedigen, of eenen anderen officier met zijne verdediging belasten.

Alle wrakingen moeten geschieden, alvorens het verhoor van den beschuldigde eenen aanvang heeft genomen.

Evenzoo moet de beschuldigde officier vóór dat tijdstip opgeven, welk ander officier zijne verdediging op zich neemt; in welk geval die officier bij de zittingen van den raad van onderzoek wordt toegelaten; terwijl, indien de beschuldigde of zijn verdediger niet verschijnt, de raad van onderzoek, dienonverminderd, met de behandeling der zaak voortgaat.

Artikel 31.

Wanneer een officier, in werkelijke dienst of op nonactiviteit, in de termen valt, om, hetzij ter zake van het omschrevene bij § 2, of wel uithoofde dat bezwaren tegen hem zijn ingebracht wegens handelingen, vermeld bij §§ 3, 4, 5 of 6 van art. 27 dezer wet, voor eenen *raad van onderzoek* te worden geroepen, vaardigt de Minister van Oorlog de vereischte bevelen uit tot het zamenstellen van zoodanigen raad. Deze raad vergadert, zoo

de beschuldigde een generaal of hoofd-officier is, te 's Gravenhage, en ingeval hij eenen minderen rang bekleed, in de standplaats van den territorialen kommandant, onder wien de garnizoensplaats of woonplaats van den betrokken officier ressorteert en door wiens zorg de raad wordt bijeengeroepen.

Bij den last tot het zamenstellen van eenen raad van onderzoek, worden tevens, ter uitreiking aan den voorzitter van dien raad, gevoegd:

- a. de berigten of andere bescheiden tot de zaak betrekkelijk;
- b. afschriften van de conduite-lijsten nopens den officier over wien het onderzoek plaats heeft, voor zooverre die voorhanden zijn;
- c. een staat van dienst betreffende dien officier.

De sub *a* en *b* vermelde stukken worden door den territorialen kommandant, in afschrift, aan den beschuldigten officier medegedeeld.

Artikel 32.

Zoodra de territorialen kommandant last heeft ontvangen, om eenen raad van onderzoek bijeen te roepen, doet hij eene loting plaats hebben voor elken rang afzonderlijk, en voor alle officieren in werkelijke dienst, die zich in zijn territoriaal kommandement in garnizoen bevinden, om door het lot te doen beslissen welke officieren dezen raad moeten zamenstellen; terwijl bij dezelfde gelegenheid, almede door het lot, zeven officieren van de bepaalde rangen moeten worden aangewezen, om, des gevorderd, op te treden in de plaats der officieren die gewraakt of om eenige andere reden in het bijwonen der zittingen verhinderd mogten worden.

De loting geschiedt zooveel mogelijk in tegenwoordigheid van alle officieren die in het garnizoen aanwezig zijn; moettende de beschuldigde, des verkiezende, daarbij worden toegelaten.

Indien het leger zich te velde bevindt, wordt de raad van onderzoek door den opperbevelhebber bijeengeroepen, in het hoofdkwartier, of dáár waar het hem het meest geschikt voor-

komt, op gelijke wijze als dit voor den territorialen kommandant is voorgeschreven; wordende het regelen der loting aan den opperbevelhebber overgelaten, met dien verstande evenwel, dat er voor elken rang, waaruit de raad van onderzoek moet zijn zamengesteld, zoo mogelijk het vijfvoud aan de loting moet deelnemen,

Wanneer de beschuldiging eenen hoofd- of opper-officier van van het leger mogt gelden, heeft er, onder de onmiddellijke leiding van den Minister van Oorlog en in tegenwoordigheid zoo- veel mogelijk van al de hoofd- en opper-officieren in de residentie gestationeerd, tot het zamenstellen van den raad van onderzoek, onder al de hoofd- en opper-officieren van het leger eene loting plaats, naar de regels en in den geest van hetgeen hiervoren is vastgesteld.

Artikel 33.

De voorzitter van den raad van onderzoek belast een der leden met de werkzaamheden van secretaris.

Artikel 34.

Zoodra de raad van onderzoek zitting heeft genomen, wordt overgegaan:

1°. om de aangeduide handeling te onderzoeken, den beschuldigde te ondervragen en te hooren;

2°. om de getuigen te hooren, welke de raad noodig mogt oordeelen voor zich te doen komen, hetzij ten gevolge van aanwijzingen van de zijde des beschuldigten of anderzins;

3°. om alle inlichtingen in te winnen, welke de juiste beoordeeling der zaak kunnen bevorderen;

4°. Om de verdediging van den beschuldigde, voorgedragen door hem of door den officier dien hij daarmede belast heeft, aan te hooren.

De officier, met de werkzaamheden van secretaris belast, houdt nauwkeurig aantekening van de verhooren en van hetgeen verder in de zittingen wordt verhandeld; welke aantekening, na door den raad te zijn goedgekeurd, door den voorzitter en secretaris wordt onderteekend.

De zittingen van den raad kunnen door de officieren, die zulks mogten verlangen, worden bijgewoond.

Artikel 35.

Nadat de raad van onderzoek de zaak betreffende den beschuldigten officier in haren geheelen omvang heeft onderzocht, gaat hij over tot het uitbrengen van een advies.

De voorzitter legt aan den raad de volgende vraag voor:

Is de aangeklaagde schuldig aan hetgeen hem ten laste wordt gelegd?

Indien de beslissing daarop bevestigend is, stelt hij de tweede vraag:

Moet de beschuldigde diensvolgens uit de dienst worden ontslagen?

Terwijl, bij de toestemmende beantwoording dezer vraag, nog de vraag wordt gedaan:

Zijn er verzachtende omstandigheden aanwezig?

Het advies wordt uitgebragt bij stemming met ongeteekende, digtgevouwen briefjes, bevattende enkel de woorden *ja* of *neen*, in eene bus gestoken.

Artikel 36.

Onmiddellijk na elke stemming worden de briefjes, na door den voorzitter te zijn geopend, eerst door hem en daarna door een der andere leden van den raad, overluide opgelezen; terwijl vervolgens van de bevinding door den secretaris proces-verbaal wordt opgemaakt, waarna de stembriefjes door den voorzitter dadelijk worden vernietigd. Het proces-verbaal wordt, na door den voorzitter en de leden te zijn geteekend, met de verdere bescheiden, door tusschenkomst van den territorialen kommandant of van den bevelhebber van het leger te velde, met de zamenstelling van den raad belast geweest, aan den Minister

van Oorlog opgezonden, terwijl een afschrift van dat proces-verbaal door genoemde autoriteiten, of wel door den Minister van Oorlog, aan den beschuldigen officier wordt uitgereikt.

Artikel 37.

Bijaldien de raad van onderzoek zich voor het ontslag uit de dienst heeft verklaard, doet de Minister van Oorlog van het plaats gehad hebbende aan Ons verslag, met bijvoeging van zoodanige voorstellen, als de aard der zaak medebrengt, zooveel noodig in verband met de bepaling van art. 24 der wet regelende de pensioenen van de militaire officieren der landmagt.

IIIde AFDEELING.

Van het op non-activiteit stellen.

Artikel 38.

Een officier kan niet op *non-activiteit* worden gesteld, dan om een der volgende redenen:

1°. bij het aanvaarden van het lidmaatschap van een der beide Kamers der Staten-Generaal;

2°. wanneer er officieren overcompleteet geraken, door de opheffing der betrekking, of door de geheele of gedeeltelijke ontbinding van het korps, waartoe zij behooren;

3°. bij terugkomst uit krijgsgevangenschap, wanneer er geene vacature in zijnen rang bestaan;

4°. bij tijdelijke ongesteldheid, welke hem ongeschikt maakt om dienst te doen, moettende die ongesteldheid blijken uit eene door een militair geneeskundige afgegeven verklaring;

5°. op verzoek, met of zonder bezwaar der schatkist.

Artikel 39.

Het tractement van non-activiteit bedraagt voor de officieren, bedoeld sub 2 van het voorgaand artikel, *twee derden* van het activiteits-tractement, vastgesteld voor de officieren der infanterie, en voor de overigen, wat de eerste en tweede luitenants betreft,

twee derden, en voor de kapiteins en officieren van hooger rang *de helft* van dat activiteits-tractement; met dien verstande, dat bij de berekening van het non-activiteits-tractement van kapitein het activiteits-tractement van de 1ste klasse tot maatstaf zal worden genomen.

Artikel 40.

De officieren op non-activiteit blijven, met uitzondering nogthans van hen, die als leden van de Staten-Generaal optreden, onderworpen aan de militaire regtsmagt, en mogen het grondgebied van den Staat, zonder Onze toestemming, niet verlaten.

Artikel 41.

De Minister van Oorlog roept weder tot de active dienst op, de officieren vermeld sub 2 en 3 van art. 38 dezer wet, naar gelang dat er plaatsen in hunnen rang, bij het wapen waartoe zij behooren, openvallen, en die bedoeld sub 4 en 5 van hetzelfde artikel, wanneer de reden, waarom zij op non-activiteit zijn gebragt, zal opgehouden hebben te bestaan, en de gelegenheid tevens aanwezig is, om hen in eene openstaande plaats van hunnen rang te doen invallen.

IVde AFDEELING.

Van het op pensioen stellen.

Artikel 42.

Officieren en personen, in betrekkingen geplaatst welke gelijk zijn gesteld met officiers-rangen :

1°. worden door Ons op pensioen gesteld, op aanvraag van den belanghebbende, in de gevallen :

- a. van *langdurige*, dat is *veertigjarige dienst met vijf-en-vijftig-jarigen ouderdom*;
- b. van *verwonding* of *verminking* in den strijd bekomen of veroorzaakt door gevorderde of bevolene militaire diensten; als

ook ter zake van *ziels-* of *ligchaamsgebreken*, welke het gevolg zijn van omstandigheden, verrigtingen en vermoeyenissen aan de uitoefening van de militaire dienst verbonden, voor zoover die *verwonding*, *verminking*, *ziels-* of *ligchaamsgebreken* den belanghebbende tot de verdere waarneming van de militaire dienst *voor altijd* ongeschikt maken ;
in welke beide gevallen de officier het regt op pensioen kan doen gelden ;

2°. kunnen door Ons, zonder dat door den belanghebbende de aanvraag is gedaan, op pensioen worden gesteld, in de gevallen :

- a. van *langdurige*, dat is *veertigjarige dienst*, al of niet gepaard gaande met *vijf-en-vijftig-jarigen ouderdom* ;
- b. van *vijf-en-vijftig-jarigen ouderdom*, ofschoon geen *veertig jaren dienst* hebbende ;
- c. van *verwonding* of *verminking* in den strijd, bekomen of veroorzaakt door gevorderde of bevolene militaire diensten ; als ook ter zake van *ziels-* of *ligchaamsgebreken*, welke het gevolg zijn van omstandigheden, verrigtingen en vermoeyenissen aan de uitoefeningen van de militaire dienst verbonden, voor zooverre die *verwonding*, *verminking*, *ziels-* of *ligchaamsgebreken* den belanghebbende tot de verdere waarneming van de militaire dienst *voor altijd* ongeschikt maken ;
- d. van geheele ongeschiktheid voor den stand van officier, door het verlies van die vermogens van geest en ligchaam, welke daarvoor gevorderd worden, na minstens *dertig jaren dienst*, en niet vallende in de termen van litt. c en e ;
- e. van *verwonding*, *verminking*, *ziels-* of *ligchaamsgebreken*, hoezeer niet ontstaan in den strijd, of veroorzaakt door omstandigheden, verrigtingen en vermoeyenissen aan de militaire dienst verbonden, maar ook niet het gevolg van eigene moedwillige handelingen of van ongeregeld gedrag, voor zoover die *verwonding*, *verminking*, *ziels-* of *ligchaamsgebreken* den belanghebbende tot de verdere waarneming van de militaire dienst

voor altijd ongeschikt maken, en hij minstens *twintig jaren dienst* telt.

Bij minderen diensttijd dan van *twintig jaren*, doch voor zooveel overigens dezelfde bepalingen als bij litt. e zijn vermeld, op den belanghebbende van toepassing zijn, wordt hij door ons *tijdelijk* op pensioen gesteld.

Artikel 43.

Wij behouden Ons voor de gepensioneerde officieren in tijden van oorlog of gevaar op te roepen, om, na daartoe geschikt te zijn bevonden, weder in dienst gesteld te worden.

Het pensioen van den officier die, zonder geldige redenen, ter beoordeeling van den Minister van Oorlog, aan die oproeping niet voldoet, of zich aan de wederindienststelling onttrekt, wordt, op diens uitspraak, tijdelijk geschorst.

Deze schorsing neemt aanvang met den dag, waarop de betrokken officier zijne weigering heeft doen kennen en eindigt met dien, waarop de gepensioneerde officieren, die aan gemelde oproeping hebben voldaan, bij *algemeenen maatregel*, van hunne verplichting tot de dienst worden ontslagen.

Artikel 44.

De officier, die reeds op pensioen was gesteld en op nieuw bij de landmagt in dienst is getreden, wordt, bij het weder verlaten van de dienst, door Ons op nieuw op pensioen gesteld.

Artikel 45.

De tegenwoordige wet wordt in werking gebragt te rekenen van den 1sten October 1851.

Met dat tijdstip zijn alle vroegere reglementen of bepalingen, regelende het bevorderen, ontslaan en op pensioen stellen van militaire officieren der landmagt, buiten werking gesteld.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministeriële Departementen, Autoriteiten,

Collegiën en Ambtenaren, wien zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te 's Gravenhage, den 28sten Augustus 1851.

WILLEM.

De Minister van Oorlog,

VAN SPENGLER.

Uitgegeven den *twaalfden* September 1851.

De Staatsraad, Directeur van het Kabinet des Konings,

A. G. A. VAN RAPPARD.

TABEL, *aanwijzende de zamenstelling van de Raden van onderzoek, in verhouding tot den rang van den beschuldigten officier.*

2de Luitenant	<ul style="list-style-type: none"> 1 Luitenant-kolonel, voorzitter, 1 Majoor, 1 Kapitein, 1 1ste Luitenant, 3 2de Luitenants.
1ste Luitenant	<ul style="list-style-type: none"> 1 Luitenant-kolonel, voorzitter, 1 Majoor, 2 Kapiteins, 3 1ste Luitenants.
Kapitein	<ul style="list-style-type: none"> 1 Kolonel, voorzitter, 1 Luitenant-kolonel, 2 Majoors, 3 Kapiteins.
Majoor	<ul style="list-style-type: none"> 1 Generaal-majoor, voorzitter, 1 Kolonel, 2 Luitenant-kolonels, 3 Majoors.
Luitenant-kolonel	<ul style="list-style-type: none"> 1 Generaal-majoor, voorzitter, 3 Kolonels. 3 Luitenant-kolonels.
Kolonel	<ul style="list-style-type: none"> 1 Luitenant-generaal, voorzitter, 3 Generaal-majoors, 3 Kolonels.
Generaal-majoor of Luitenant-generaal.	<ul style="list-style-type: none"> 7 Generaals, de oudste voorzitter.

Bij ontstentenis van Generaals in active dienst, wordt de Raad van onderzoek voltallig gemaakt door opper-officieren op non-activiteit, of, des needs, door gepensioneerde Generaals.

DERTIENDE HOOFDSTUK.

**Wet van den 28sten Julij 1850, ter uitvoering van art. 7
der Grondwet.**

Wij WILLEM III, *bij de gratie Gods*,
(N°. 44). KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN
ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEM-
BURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat er noodzakelijkheid bestaat, om, met het oog op de artt. 5 en 6 der Grondwet, uitvoering te geven aan het 1ste lid van art. 7 dier wet, alsmede om door de wet te doen verklaren, wie als ingezetenen te beschouwen zijn, en dat het wenschelijk is bij de wet de algemeene voorwaarden en vormen vast te stellen, naar welke de hoedanigheid van Nederlander bij wege van naturalisatie in ieder bijzonder geval zal kunnen worden aangevraagd en verleend :

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze :

Artikel 1.

Nederlanders, ten aanzien van het genot van burgerschapsregten, zijn :

1°. die geboren zijn uit ouders binnen het Rijk in Europa gevestigd ;

2°. die, binnen het Rijk in Europa uit aldaar niet gevestigde ouders geboren, binnen het jaar, nadat zij den vollen ouderdom van 23 jaren hebben bereikt, hun voornemen om daar te blijven wonen aan het bestuur hunner woonplaats hebben verklaard.

Zij echter welke dien ouderdom bij de afkondiging dezer wet reeds hebben bereikt, kunnen die verklaring nog gedurende het jaar na die afkondiging doen.

3°. die genaturaliseerd zijn ;

4°. die van de in de voorgaande nummers genoemden afstammen, ten ware de geboorte op een tijdstip mogt hebben plaats gehad, waarop de ouders in een der termen van art. 9 waren vervallen.

Artikel 2.

Natuurlijke, door eenen Nederlandschen vader erkende, kinderen ;

natuurlijke, door den vader niet erkende kinderen eener Nederlandsche vrouw ;

vondelingen binnen het Rijk in Europa, die aldaar verbleven zijn tot aan den vollen ouderdom van 23 jaren ;

zijn met hunne afstammelingen, overeenkomstig de bepaling van n°. 4 van het voorgaand artikel, eveneens Nederlanders.

Artikel 3.

Gevestigd of ingezetenen zijn, die binnen het Rijk in Europa hebben gewoond :

1°. gedurende de drie laatste jaren ;

2°. gedurende achttien maanden na aan het bestuur hunner woonplaats het voornemen tot vestiging te hebben verklaard.

Nederlanders zijn gevestigd of ingezetenen, die gedurende de laatste achttien maanden hunne woonplaats binnen het Rijk in Europa hebben gehad.

Nederlanders, die ter zake van 's Lands dienst in een vreemd land wonen, worden voortdurend als ingezetenen beschouwd.

De bepalingen van ingezetenschap, in bijzondere wetten voorkomende, gelden alleen voor zooveel betreft de onderwerpen, in die wetten behandeld.

Artikel 4.

Zij op wier staat van Nederlander de afscheiding der voormalige Nederlandsche provincien, welke thans het Koninkrijk België uitmaken, van invloed heeft kunnen zijn, doch die tijdens de bekrachtiging der tractaten van den 19den April 1839 (*Staatsblad* n°. 26), binnen het Rijk in Europa of in de kolonien of bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen, hunne woonplaats hadden, of er zich binnen twee jaren na dat tijdstip hebben nedergezet, en sedert hunne woonplaats hebben gehouden, of tijdens zij die woonplaats hadden, overleden zijn, zijn Nederlanders, of worden gerekend, die hoedanigheid tot aan hunnen dood te hebben bezeten.

Artikel 5.

De vereischten om te kunnen worden genaturaliseerd, zijn:

- I. de volle ouderdom van drie en twintig jaren;
- II. een gevestigd verblijf in het Rijk in Europa, of in de kolonien of bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen gedurende zes achtereenvolgende jaren, met het verklaard voornemen er gevestigd te blijven.

Artikel 6.

Bij het in te dienen verzoekschrift om naturalisatie worden gevoegd:

- a. de geboorte-acte van den verzoeker, of zoodanige andere acte, welke volgens het regt van het land, waartoe hij behoort, daarvoor in de plaats treedt;
- b. het bewijs van het gevorderd zesjarig verblijf;
- c. een bewijs, afgegeven door het bestuur van de plaats binnen welke de verzoeker gevestigd is, der door dezen voor hetzelfde afgelegde verklaring, dat hij voornemens is in het Rijk in Europa, of in de kolonien of bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen gevestigd te blijven.

Artikel 7.

De naturalisatie kan mede verleend worden ter belooning van uitstekende diensten, aan het Rijk in Europa of deszelfs kolonien of bezittingen in andere werelddelen bewezen, of om andere overwegende redenen van staatsbelang.

De artt. 5 en 6 zijn daarbij niet van toepassing.

Artikel 8.

Aan ieder, die door de wet genaturaliseerd is, zullen door Ons brieven van naturalisatie worden uitgereikt.

Artikel 9.

Het genot der regten, door de naturalisatie verkregen, vangt aan zoodra de wet, waarbij zij verleend is, van verbindende kracht is geworden, en de genaturaliseerde aan het bestuur zijner woonplaats de geregistreerde brieven van naturalisatie vertoond, en de verklaring heeft afgelegd, dat hij de naturalisatie aanneemt.

Indien, in het geval van art. 7, de genaturaliseerde buiten 's lands woont, geschiedt de aanneming bij verklaring aan den Minister van Buitenlandsche Zaken. Bij die verklaring moet een afschrift van de geregistreerde brieven van naturalisatie overgelegd worden.

Behalve in het geval van art. 7, vervalt de naturalisatie indien de aanneming niet binnen zes maanden heeft plaats gehad, nadat de wet, die haar verleend heeft, van verbindende kracht is geworden.

Artikel 10.

De staat van Nederlander wordt verloren :

- 1°. door het aannemen van naturalisatie in een vreemd land ;
- 2°. door buiten Onze toestemming zich in vreemde krijgsveld

te begeven, of openbare bedieningen aan te nemen, welke door eene vreemde regering zijn opgedragen;

3°. door een vijfjarig verblijf in een vreemd land, met het kennelijk oogmerk om *niet* terug te keeren.

Het oogmerk om terug te keeren wordt geacht te bestaan bij buitenlandsch verblijf in verband met inlandsche handels-inrigtingen.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministeriële Departementen, Autoriteiten, Collegien en Ambtenaren, wien zulks aangaat, aan de naauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven op het Loo, den 28sten Julij 1850.

WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

THORBECKE.

De Minister van Justitie,

N. v. ROSENTHAL.

Uitgegeven den *negen en twintigsten* Julij 1850.

De Staatsraad, Directeur van het Kabinet des Konings,

S. P. L'HONORÉ. *l. D.*

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

Reglement op het geneeskundig onderzoek omtrent de geschiktheid voor de dienst bij de Zee- en Landmagt.

Vastgesteld bij Kon. besluit van den 3en Maart 1871 (*Staatsblad* n°. 9) en gewijzigd bij Kon. besluit van den 7en April 1881 (*Staatsblad* n°. 47).

PERSONEEL EN MILITAIRE

ZAKEN.
N°. 75 P.

's Gravenhage, den 30sten Maart 1871.

DE MINISTER VAN OORLOG,

Ontvangen hebbende Zijner Majesteits besluit van den 3den Maart 1871 (*Staatsblad* n°. 9), houdende vaststelling van het reglement op het geneeskundig onderzoek omtrent de geschiktheid voor de dienst bij de zee- en landmagt, en zulks met intrekking van het reglement vastgesteld bij Koninklijk besluit van 25 Maart 1862 (*Staatsblad* no. 31);

Brengt voorschreven besluit met het daarbij behoorend reglement bij deze ter kennis van de verschillende militaire autoriteiten, onder mededeeling, dat ter beschikking van den eerstaanwezenden officier van gezondheid bij elk garnizoen en bij de Koninklijke militaire akademie, alsmede van den eersten officier van gezondheid, belast met de leiding der studiën van de studenten voor de militaire geneeskundige dienst, gesteld wordt:

1°. een exemplaar van het bovenbedoeld reglement met het aanhangsel bevattende de proeven van letters, figuren en kleuren, tot het onderzoek benodigd;

2°. een letterbord met beweegbare regels en,

3°. eene kist met brillen van PÄTZ en FLOHR, waarin ook de bril van $+\frac{1}{6\frac{1}{2}}$ positieven brandpuntsafstand, bedoeld in n. 195 van het reglement.

Gelast, dat deze in het *Recueil Militair* worde geplaatst tot algemeene kennisgeving.

A. ENGELVAART.

(Staatsblad n°. 9). **BESLUIT** van den 3den Maart 1871, houdende vaststelling van het reglement op het geneeskundig onderzoek omtrent de geschiktheid voor de dienst bij de zee- en landmagt, en zulks met intrekking van het reglement, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 25 Maart 1862 (Staatsblad n°. 34).

Wij WILLEM III, *bij de gratie* Gods,
KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN
ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN LUXEM-
BURG, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de gemeenschappelijke voordragt van Onze Ministers van Oorlog, van Marine en van Binnenlandsche Zaken, van 29 November 1870, n°. 60 P, van 5 December daaraanvolgende, n°. 47, litt. B, en van 22 dier maand, n°. 122, 4de afdeeling;

Gezien Ons besluit van 25 Maart 1862 (Staatsblad n°. 34), houdende vaststelling van een nieuw reglement op het geneeskundig onderzoek omtrent de geschiktheid voor de krijgsveld dienst te land en te water;

Overwegende, dat het noodig is omtrent het voorschreven onderzoek nadere voorschriften te geven;

Den Raad van State gehoord (advies van 24 Januarij 1871, n°. 37);

Gelet op het nader gemeenschappelijk rapport van Onze Ministers van Oorlog, van Marine en van Binnenlandsche Zaken, van 24 Februarij 1871, n°. 41 P, van 25 daaraanvolgende, n°. 27, litt. B, en van 27 dier maand, n°. 244, 4de afdeeling.

Hebben goedgevonden en verstaan:

1°. met intrekking van het reglement, vastgesteld bij Ons besluit van 25 Maart 1862 (Staatsblad n°. 34), vast te stellen het reglement op het geneeskundig onderzoek omtrent de geschiktheid voor de krijgsveld dienst bij de zee- en landmagt, gelijk het bij Ons tegenwoordig besluit is gevoegd;

2°. te bepalen, dat het thans vastgestelde reglement zal in werking treden op 1 Mei 1871.

Onze Ministers van Oorlog, van Marine en van Binnenlandsche

Zaken zijn, ieder voor zoo veel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en gelijktijdig in de *Staatscourant* zal worden geplaatst.

's Gravenhage, den 3den Maart 1871.

WILLEM.

De Minister van Oorlog,

A. ENGELVAART.

De Minister van Marine,

BROCK.

De Minister van Staat en van

Binnenlandsche Zaken,

THORBECKE.

Uitgegeven den zes en twintigsten Maart 1871.

De Minister van Justitie,

J. A. JOLLES.

REGLEMENT op het geneeskundig onderzoek omtrent de geschiktheid voor de dienst bij de zee- en landmagt. (Vastgesteld bij Koninklijk besluit van den 3den Maart 1871 (Staatsblad n°. 9) en gewijzigd bij Koninklijk besluit van den 7den April 1881 (Staatsblad n°. 47).

Artikel 1.

De geschiktheid voor de dienst bij de zee- en landmagt wordt onderzocht en beoordeeld overeenkomstig dit reglement.

Artikel 2.

De ziekten of gebreken, in dit reglement vermeld, maken ongeschikt voor de dienst bij de zee- of landmagt, behoudens de in artt. 3, 4 en 8 van dit reglement omschreven uitzonderingen.

Artikel 3.

Lotelingen der nationale militie en militiepligtigen, wier aangifte ter inschrijving is verzuimd, van wie het moeilijk *terstond*

is te beslissen of en in welken graad er ziekten of gebreken bij hen bestaan, kunnen voor de krijgsdienst geschikt verklaard en na hunne inlijving tot nader onderzoek in eene maritieme of militaire ziekeninrigting opgenomen worden.

Lotelingen en andere militiepligtigen, lijdende aan ziekten of gebreken, waarvan de genezing binnen korten tijd mogelijk wordt geacht, kunnen in eene maritieme of militaire ziekeninrigting ter verpleging worden opgenomen.

Het beproeven der genezing moet binnen 4 maanden afgelopen zijn; heilkundige kunstbewerkingen zullen daarbij niet verrigt mogen worden zonder toestemming van den belanghebbende.

Lotelingen en andere militiepligtigen kunnen voor de krijgsdienst geschikt verklaard worden met ziekten of gebreken, waarvan geene verergering te verwachten is, en die geacht worden zoo geringe misvorming of stoornis in de verrigtingen te veroorzaken, dat de dienst, waarvoor die personen zijn bestemd, in alle opzigten behoorlijk kan worden waargenomen.

Artikel 4.

Vrijwilligers voor de landmagt en voor de krijgsdienst in 's Rijks overzeesche bezittingen en koloniën, alsmede de vrijwilligers voor de militie, kunnen worden aangenomen, wanneer de ziekte of het gebrek van hem, die verlangt te worden toegelaten, van zoo voorbijgaanden en onbeduidenden aard is, dat aan de genezing binnen korten tijd niet kan worden getwijfeld.

Gelijke toelating kan geschieden ook bij de zeemagt, wanneer de ziekte of het gebrek ten volle valt in de termen der slotbepaling van art. 3 van dit reglement.

Artikel 5.

In de gevallen, vermeld in het voorgaand artikel, geschiedt mededeeling van de toelating aan de maritieme of militaire autoriteit in loco.

De ontdekte ligte ziekten of gebreken worden in den engagementsstaat vermeld en in het stamboek aangeteekend.

Artikel 6.

Op *reeds vroeger gediend hebbende* (gepasporteerde), of op vroeger voor de dienst *afgekeurde* militairen, die sedert blijkbaar geheel hersteld zijn, en vooral op *nog dienende* militaire personen bij de zee- of landmagt, die eene nieuwe verbindtenis (reëngagement) verlangen aan te gaan, moeten bij het geneeskundig onderzoek de bepalingen van art. 3 worden toegepast.

Hunne ligte ziekten of gebreken worden in den engagementsstaat vermeld en in het stamboek aangeteekend.

Artikel 7.

Ingelijfd en bij de militie en vrijwilligers bij de zee- of landmagt, die, ofschoon ongeschikt voor de dienst bij het wapen waartoe zij behooren, echter in staat worden geoordeeld tot de dienst bij een ander wapen, kunnen daarbij overgeplaatst worden.

Artikel 8.

Voor de krijgslid dienste moeten ongeschikt verklaard worden militaire personen van alle rangen, die ziekten of gebreken hebben, in dit reglement vermeld, voor zooverre deze ongeneeslijk zijn of de genezing daarvan vruchteloos is beproefd, en de dienst daarmede niet meer naar behooren waargenomen kan worden.

Indien het verrigten eener heelkundige kunstbewerking uitzigt geeft op het terugkeeren der geschiktheid, maar de operatie door den belanghebbende wordt geweigerd, verliest hij door die weigering niets van zijne aanspraak op ontslag of pensioen.

Artikel 9.

In de verklaringen van ongeschiktheid tot verdere dienst moeten naauwkeurig vermeld worden de aard, de oorzaak en de tijd van het ontstaan der ziekten of gebreken, alsmede de § en het nummer, waaronder deze in het reglement omschreven zijn.

Omtrent de waardering van het ontstaan der gebreken zullen de volgende bepalingen in acht genomen behooren te worden:

Buiten de dienst ontstaan zijn alle slepende gebreken, welke binnen 12 maanden na de indiensttreding te voorschijn komen,

zonder dat daarvoor eene bepaalde oorzaak *door de dienst* kan worden aangetoond. Hiertoe behooren derhalve aan de waarneming ontsnapte en verzwegen ziekten, bijv. enuresis, epilepsie, strictura urethrae, enz.

In doch niet door de dienst ontstaan zijn alle gebreken, verkregen door eigen toedoen, tengevolge van dronkenschap, syphilis, vechtpartijen (wanneer de persoon niet diensthalve daarbij tegenwoordig moest zijn), zelfverminking, poging tot zelfmoord of tot het ontvlugten uit provoosten, kazernen, hospitalen, schepen, enz.

In en door de dienst ontstaan zijn die gebreken, welke het gevolg zijn van bevolen militaire diensten, van klimaatsinvloeden, of ook in het algemeen van de verrigtingen, omstandigheden en vermoeijenissen, aan de uitoefening der militaire dienst verbonden; alsmede die, welke tijdens het in dienst zijn, buiten schuld of opzet van den schepeling of militair, hem ongeschikt maken voor de verdere uitoefening van de dienst.

In en door de dienst toegenomen zijn die gebreken, welke, van ligteren aard zijnde, bij het in dienst treden bekend waren, maar *gedurende* de dienst zoodanig verergerd zijn, dat nu afkeuring moet geschieden, bijv. varicocele, kleine aderspatten, scoliosis, enz. Bij het beoordeelen van den graad der geschiktheid, om, na afkeuring voor de dienst, door *handenarbeid* in het dagelijksch onderhoud te kunnen voorzien, moet in het oog gehouden worden, dat *handenarbeid* op te vatten is in den zin van *zware arbeid*, bijv. veldarbeid, ploegen, spitten, het dragen van zware lasten, enz.

In plaats van *voortdurende* ongeschiktheid zal het in vele gevallen verkieslijk zijn, aanvankelijk eene *tijdelijke* ongeschiktheid aan te nemen.

Bij de beoordeeling in hoeverre „het gemis van het *gebruik*“ van een of meer ledematen „gelijk staat“ met het *verlies* van het deel, behoort de waardering in vrijgevingen zin te geschieden.

Artikel 10.

Voor het gezichtsvermogen worden ten aanzien van hen, die zich voor de dienst bij de zee- of landmagt wenschen te verbinden, de navolgende eischen gesteld:

A. Hij, die als *vrijwilliger* bij de zee- of landmagt (onder het woord « *vrijwilliger* » hier niet te verstaan de *vrijwilliger* voor de militie) als *adelborst*, *kadet* of *scheepsklerk* verlangt te worden toegelaten, moet eene gezigtsscherpte bezitten van minsten $\frac{3}{4}$, op één oog en van minstens $\frac{1}{2}$ op het andere, te bepalen zonder aanwending van brilglazen. (1)

Wanneer door bijziendheid niet aan deze voorwaarden kan worden voldaan, is de aspirant nog geschikt te achten, indien hij, jonger dan 20 jaren zijnde, met negatieve spherische glazen van hoogstens 1 Dioptrie op beide oogen volkomen gezigtsscherpte verkrijgt, of indien hij, den leeftijd van 20 jaren bereikt of overschreden hebbende, die gezigtsscherpte met negatieve glazen van hoogstens 1.5 Dioptrie erlangt.

B. Voor hem, die als *officier* of *student* voor de *militaire geneeskundige* of *pharmaceutische dienst*, als *kweekeling voor de veearsternijkundige dienst*, als *adpirant-kwartiermeester* of in eenige andere militaire betrekking, waarbij scherpzien in de verte niet vereischt wordt, verlangt te worden toegelaten, gelden de volgende bepalingen:

1°. bij het aanwezig zijn van één normaal oog is gezigtzwakte of eene refractie-afwijking op het andere oog geene reden tot afwijzing, wanneer zonder aanwending van glazen niet minder dan $\frac{1}{4}$ gezigtsscherpte verkregen wordt;

2°. bijziendheid van hoogstens 2 Dioptriën op beide oogen, die door een bril zoodanig gecorrigeerd wordt, dat het eene oog volkomen, het andere halve gezigtsscherpte verkrijgt, is geene reden tot afwijzing.

Aan de militairen sub B vermeld, wier gebrek onder de laatste alinea valt, wordt het dragen van een bril in dienst toegestaan.

Bij het onderzoek van het gezichtsvermogen moet steeds beproefd worden, of de persoon in staat is de hoofdkleuren duidelijk te onderscheiden; wordt een zekere graad van onvermogen hiertoe aangetroffen, dan behoort daarvan aantekening te geschieden

(1) Het oog is in het bezit van *normale* of *volkomen* gezigtsscherpte ($S = 1$), wanneer het zwarte letters of figuren op een witten grond, onder een hoek van 5 minuten, duidelijk kan onderscheiden.

De proeven worden genomen op een afstand van niet minder dan 5 meter.

in den engagementsstaat en het stamboek, en bij de zeemagt óók op de eerste bladzijde van het conduiteboekje,

Wat de zeemagt betreft, dient te worden in acht genomen, dat zij, die als *student* voor de militaire geneeskundige of pharmaceutische dienst wenschen te worden toegelaten, — zij, die als *officier van gezondheid* of *apotheker* in dienst wenschen te treden, als ook *adspirant-adelborsten*, *adspirant-scheepsklerken*, *adspirant-stuurmansleerlingen* en *adspirant-bootmansleerlingen* (behoudens de hierboven bepaalde eischen) in het bezit moeten zijn van volkomen kleuronderscheidingsvermogen op één oog en van minstens half kleuronderscheidingsvermogen op het andere oog. »

Artikel 11.

De ziekten en gebreken, bij de voorgaande bepalingen bedoeld, zijn de hierna vermelde.

§ 1. ZIEKTEN EN GEBREKEN, WELKE NIET TOT BIJZONDERE LIGCHAAMSSTREKEN BEPERKT ZIJN.

A. *Afwijkingen in de algemeene lichaamsgesteldheid.*

Nº. 1. Te groote omvang van het ligchaam, vooral van den buik, door vetvorming, gepaard met stoornis in de verrigtingen.

Nº. 2. Te groote gestalte met eene zwakke lichaamsgesteldheid (het zoogenaamd uit de krachten gegroeid zijn).

Nº. 3. Te geringe lichaamsontwikkeling.

Nº. 4. *a.* Algemeene of plaatselijke vermagering gepaard met lichaamszwakte. *b.* Algemeene lichaamszwakte.

Nº. 5. Vervroegde ouderdomstoestand (versleten ligchaamsgestel).

Nº. 6. Aanmerkelijk misvormde lichaamsgestalte ten gevolge van beenverweeking en zoogenaamde Engelsche ziekte (rachitis).

Nº. 7. Algemeene of plaatselijke volbloedigheid, bijv. buik-

---

* Dit teeken wijst de ziekten en gebreken aan:

- 1º. welke meer dan andere aanleiding kunnen geven tot bedrog;
- 2º. waarvan de herkenning moeilijk of niet altijd terstond mogelijk is;
- 3º. die door den ligten graad waarin zij bestaan of de geringe stoornis, die zij in de verrigtingen veroorzaken, geene afkeuring toelaten; en
- 4º. wier genezing binnen korten tijd verwacht kan worden.

volbloedigheid, gepaard met belangrijke stoornis in de verrigtingen.

B. Vreemde lichamen en concrementen.

N°. 8.* Vreemde lichamen in den gehoorgang, het oog, de gewrichten of in eenig ander lichaamsdeel, met stoornis in de verrigtingen,

N°. 9.* Concrementen, bijv. *a.* speekselsteen; *b.* galsteen; *c.* groote voorhuids- en balzaksteen; *d.* niersteen; *e.* blaassteen (ook graveel); *f.* steenen in de voorstanderklier; *g.* navelsteen; *h.* traansteen, enz.

C. Ziekelijke gesteldheid van zachte deelen en algemeene bekleedselen.

N°. 10.* Ziekelijke verkleuring der huid in belangrijken graad, bijv. argyria, morbus Addisonii, ook gemis van pigment (albinismus).

N°. 11.* Verouderde en hardnekkige huidziekten, bijv. baardvin (mentagra), schubuitslag (psoriasis), vischschubuitslag, in den hoornachtigen vorm (ichthyosis cornea), framboesia, kopervin van den neus (zoogenaamde couperose) in belangrijken graad, enz.

N°. 12.* Verouderde en hardnekkige venerische huidziekten (syphilides, condylomata).

N°. 13. Melaatschheid (lepra).

N°. 14.* Hardnekkige drooge kloven (rhagades).

N°. 15.* Verouderde hardnekkige zweren.

N°. 16.* Uitgebreide versterving.

N°. 17.* Likteekens gepaard met stoornis in de verrigtingen of met neiging tot weder openbreken.

N°. 18.* Uitgebreide verouderde verharding of verdikking van de huid of het onderhuids-bindweefsel, z. a. pachydermia cruris, elephantiasis scroti, enz.

N°. 19. Hardnekkige en belangrijke vergrooting en verharding van watervaatklieren: *a.* aan den hals; *b.* aan de oksels; *c.* in de liezen.

N°. 20.* Zeer stinkend algemeen of plaatselijk zweet, vooral aan de voetsool, vergezeld van een roosachtigen toestand of van hebbelijke zwelling der voeten.

- N°. 21.* Plaatselijke zuchtige zwelling in belangrijken graad.
 N°. 22.* Ziekelijke zamentrekking of verkorting van spieren, pezen, peesscheeden of peesvliezen.
 N°. 23.* Ontsteking of minder-voeding (atrofie) van spieren.
 N°. 24.* Belangrijke verwondingen (vulnera).
 N°. 25. Verouderde schouring (rhexis) van belangrijke spieren, pezen en banden, bijv. van den band der knieschijf, van de pees van Achilles, enz.
 N°. 26.* Bindweefsel-pijpzwear.

D. Ziekelijke veranderingen in de beenderen en gewrichten.

- N°. 27.* Beenbreuken.
 N°. 28.* Beenvlies- of beenontsteking met beenverzwering en beenversterving (caries et necrosis) of daarna teruggebleven pijpzwear- of cloakenvorming.
 N°. 29. *a.* Verminderde voeding (atrofie); *b.* buitengewone broosheid der beenderen.
 N°. 30. Vaneenwijking van beenderen of van gedeelten daarvan (diastasis epiphysium).
 N°. 31.* *a.* Ontwrichting; *b.* verslapping van spieren en banden met herhaalde (zoogenaamde atonische) ontwrichting.
 N°. 32.* *a.* Gewrichtsontsteking; *b.* Gewrichtswaterzucht (hydarthron); *c.* gewrichtsverstijving (anhylosis).
 N°. 33. Uittering van een gewricht, bijv. van het heup- of schoudergewricht (zoogenaamde morbus senilis articularum).
 N°. 34.* Tegennatuurlijke gewrichts-kraakbeenderen (zoogenaamde mures articularum).
 N°. 35. Tegennatuurlijke gewrichten na ontwrichtingen of beenbreuken (pseudarthrosis).

E. Gezwollen en voortbrengselen van ziekelijken groei.

- N°. 36.* Hoornuitwassen.
 N°. 37. Belangrijke of veelvuldige vet-, vezel-, slijm- of beursgezwellen.
 NB. Kleine niet hinderlijke vet- en beursgezwellen, alsmede de zoogenaamde lipknoop (nodulus) geven geene reden tot afkeuring.

N°. 38. Koude en verzakkings-ettergezwellen.

N°. 39. Kanker en andere kwaadaardige woekeringen.

N°. 40. Belangrijke peesknoopen (ganglia).

N°. 41.* Kraakbeenvorming in en verbeening van het bind- en spierweefsel, bijv. de zoogenaamde exerceerbeentjes.

N°. 42.* Gezwellen van het beenvlies, de beenderen en kraakbeenderen (hyperostosis, exostosis, enchondroma).

N°. 43.* Propgezwel (polyp): *a.* van de neusholte; *b.* van den voorhoofdsboezem; *c.* van den opperkaaksboezem; *d.* van het strottenhoofd of de luchtpijp; *e.* in het oor; *f.* van de keelholte en den slokdarm; *g.* van den endeldarm, enz.

N°. 44.* Zenuwgezwel (zenuwknoop, neuroma).

F. Ziekten der bloed- en watervaten.

N°. 45.* Ziekelijke verwijding der watervaten (lymphangiectasia).

N°. 46.* Watervaats-pijpzweer (fistula lymphatica).

N°. 47.* *a.* Slagaderbreuk (aneurysma); *b.* Slagaderverbeening.

N°. 48.* Ziekelijke verwijding der haarvaten (teleangiectasia) met neiging tot verbloeding of ontarding, of met belangrijke wanstaltigheid.

N°. 49. Groote en uitgebreide aderspatten (varices).

NB. Hiervan moeten uitgezonderd worden de zoogenaamde huidadernetten (varicositas) en de soms sterke ontwikkeling van overigens gezonde aderen.

N°. 50.* Uit- of inwendige bloedvloeijingen, hetzij habituële, hetzij in aanmerkelijken graad; *a.* bloedspuwing (haemoptoë), *b.* bloedbraking (haematemesis); *c.* neusbloeding; *d.* bloedloop (melaena), enz.

G. Ziekten van het zenuwstelsel.

N°. 51.* Belangrijke minder-voeding van een of meer ledematen.

N°. 52.* Slepende of hebbelijke zenuwpijn in belangrijken graad, bijv. hoofdpijn, aangezigtspijn, zitbeens-zenuwpijn, maag-, darm-, nier-, lever-zenuwpijn, enz.

N°. 53.* Hardnekkige en aanhoudende hik.

N°. 54.* Hebbelijk beven (tremor artuum).

N°. 55.* St. Vitus-dans (chorea) en andere stuip- en krampachtige aandoeningen.

N°. 56.* Hebbelijke duizelingen.

N°. 57.* Hebbelijke zeeziekte.

N°. 58.* Vallende ziekte (epilepsia).

N°. 59.* Zinvang (catalepsia).

N°. 60.* Volkomene of onvolkomene, plaatselijke of algemeene verlamming van de bewegings- of van de gevoelszenuwen (paresis, paralysis, hemiplegia, paralysis agitans, progressieve spieratrofie, ataxie locomotrice progressive, enz.)

N°. 61.* Ruggemergs-ontsteking.

N°. 62. Heimwee, met vermagering of met blijkbare stoornis in de verrigtingen.

N°. 63.* Zwaarmoedigheid (melancholia) en andere ziekelijke wijzigingen in het voorstellingsvermogen (hypochondria) in belangrijken graad.

N°. 64.* Slaapwandelen (somniaambulismus).

N°. 65.* Zich tot een enkel punt bepalende waanzinnigheid (monomania).

N°. 66. Herhaalde dronkaards-waanzinnigheid (delirium tremens sive potatorum).

N°. 67.* Krankzinnigheid (mania).

N°. 68. Na krankzinnigheid overgebleven bijzondere voorbeschiktheid tot wederinstorting.

N°. 69.* Onnoozelheid (idiotismus) en stompzinnigheid (stupiditas).

N°. 70. Domheid (imbecillitas) in dien graad, dat de persoon onbekwaam is om in de dienst geoefend te worden.

H. *Bloed- en bloedsontmengings-ziekten.*

N°. 71.* *a.* Waterige gesteldheid van het bloed (hydraemia);
b. algemeene zuchtige zwelling van het ligchaam (anasarca).

N°. 72.* Bloedarmoede en bleekzucht (anaemia, chlorosis, leukaemia).

N°. 73.* Verouderde hardnekkige scheurbuik.

N°. 74.* Beriberi.

- N°. 75.* Bloedvlekziekte (morbus maculosus Werlhoffii).
 N°. 76.* Sterk uitgedrukte klierzieke ligchaamsgesteldheid.
 N°. 77.* Algemeen of plaatselijk rheumatismus in belangrijken graad.
 N°. 78. Verouderde jicht en jichtknobbels.
 N°. 79.* Bloederziekte (haemorrhophilia).
 N°. 80.* Pis- en suikerpislloed (polyuria et diabetes mellitus).
 N°. 81. Alcohol-kwaadsappigheid.

§ 2, ZIEKTEN EN GEBREKEN AAN HET HOOFD.

- N°. 82.* Misvorming van het hoofd, waardoor het dragen van het hoofddekseel verhinderd wordt.
 N°. 83. Het waterhoofd (hydrocephalus).
 N°. 84. Het openblijven der fontanellen.
 N°. 85.* *a.* Geheel of gedeeltelijk gemis van hoofdhaar in zoodanigen graad, dat de schedel niet genoegzaam is beschut of het dragen van het hoofddekseel bemoeijelijkt wordt; *b.* de zoogenaamde Poolsche vlecht.
 N°. 86.* Hoofdzeer (tinea).
 N°. 87.* Beenverlies door schedelwonden of na panboring.
 N°. 88.* Belangrijke indrukken aan den schedel, met stoornis in de verrigtingen.
 N°. 89. Hersenbreuk (hernia cerebri).
 N°. 90. Belangrijke misvorming van den mond en verdikking van de lippen, met belemmering in het kaauwen of spreken.
 N°. 91. Spletting van de lip (zoogenaamde hazenlip in belangrijken graad).
 N°. 92. Verlies van de lip of van een belangrijk gedeelte daarvan.
 N°. 93.* Aanhoudende speekselvloed in belangrijken graad.
 N°. 94.* Mondontsteking en spruw (stomacace, aphthae) in belangrijken graad.
 N°. 95.* Uitgebreide verzwering van het tandvleesch.
 N°. 96.* Vezelgezwel van het tandvleesch in dien graad, dat daardoor het bijten, kaauwen en spreken bemoeijelijkt wordt.
 N°. 97.* Verlies of beenbederf van het meerendeel der tanden en kiezen, met belemmering in het spreken, bijten en kaauwen.

N°. 98. Aangeboren splijting of toevallige scheiding van het beenig verhemelte (palatum fissum); aanmerkelijk van zelfstandigheid of doorboring daarvan.

N°. 99.* Splijting of geheel of gedeeltelijk gemis van het zachte verhemelte, met stoornis in het spreken en slikken.

N°. 100.* Vergrooting met ontaarding van de lel, verlenging of splijting daarvan (uvula fissa), gepaard met stoornis in het spreken en slikken.

N°. 101. Vergroeiing van het zachte verhemelte met het hoofd van den slokdarm, met belemmering in het ademen, het slikken of het hooren.

N°. 102.* Geheel of gedeeltelijk verlies of misvorming van de boven- of onderkaak, met belemmering in het kaauwen of spreken.

N°. 103.* Verstijving (anchylosis) van de onderkaak.

N°. 104.* Pijpweez: *a.* van den voorhoofsboezem; *b.* van den opperkaaksboezem; *c.* van de boven- of onderkaak, met beenverzwering.

NB. Tandfistels en geringe kaakfistels zijn hiervan uitgezonderd.

N°. 105.* Speekselfistels.

N°. 106. Buitengewone vergrooting, verkleining of splijting van de tong.

N°. 107. Geheel gemis van de tong of van een belangrijk gedeelte daarvan.

N°. 108. Vergroeiing van de tong met de wanden der mondholten of van de wangen met het tandvleesch, zoodat het spreken of het kaauwen daardoor belemmerd wordt.

N°. 109.* Stotteren en andere belemmeringen in het spraakvermogen, wanneer deze gebreken den man in eenige dienstverrigting hinderlijk kunnen zijn, bijv. de veiligheid van een post gevaar kunnen doen loopen.

N°. 110.* Kikvorsch- of speekselgezwel (ranula) in belangrijken graad.

N°. 111.* Hebbelijke ontsteking en verzwering van de keel.

N°. 112. Hebbelijke ontsteking met belangrijke vergrooting en verharding van of steenvorming in de amandelen.

N°. 113.* Misvorming of geheel of gedeeltelijk verlies van den neus, met stoornis in de verrigtingen.

N°. 114.* *a.* Belangrijke doorboring of *b* gemis van het middenschot van den neus met verzwering.

N°. 115. Geheele of gedeeltelijke vergroeiing der neusgaten, indien daardoor de ademhaling of de spraak wordt bemoeijelikt.

N°. 116.* De kwaadaardige en voortknagende neuszweer (lupus).

N°. 117.* Inwendige neusverzwering (ozaena).

N°. 118.* Verouderde hardnekkige ontsteking van het neusslijmvlies, met belemmering in de ademhaling of in de spraak (coryza habitualis.)

N°. 119.* Zeer stinkende adem, als gevolg van ziekte-toestanden.

N°. 120.* Belangrijke misvorming en vergroeiing van de oorschelp met het hoofd.

N°. 121. Gemis van de oorschelp.

N°. 122.* Misvorming van den uitwendigen gehoorgang met belangrijke belemmering van het gehoor.

N°. 123.* Vernauwing van den uitwendigen gehoorgang, met belemmering van het gehoor.

N°. 124. Sluiting (atresia) van den uitwendigen gehoorgang.

N°. 125.* Woekeringen in den uitwendigen gehoorgang of op het trommelvlies.

N°. 126.* Slepde ontsteking van het trommelvlies.

N°. 127.* Gemis of doorboring van het trommelvlies (perforatio tympani), met belangrijke belemmering van het gehoor.

N°. 128.* Verstopping, vernauwing of sluiting van de Eustachiaansche buis, met belemmering van het gehoor.

N°. 129.* Hardnekkige of telkens wederkeerende oorenvloed (otorrhoea).

N°. 130.* Slepde ontsteking, organische gebreken of zenuwstoornissen van het middel- en binnenoer, hardhoorendheid, doofheid, gehoorverbijstering of hardnekkige oorsuizingen te weeg brengende.

N°. 131.* Doofstomheid (surdomutitas).

N°. 132.* Ontsteking van den traanzak met slijm-ettervloed (dacryocystitis, dacryorrhoea).

N°. 133.* Uitzetting van den traanzak (hernia sacci lacrymalis).

N°. 134.* Gezwellen van den traanzak.

N°. 135.* Traanpijpsweer.

Nº. 136.* Slepde tranenvloed (epiphora) in aanmerkelijken graad, hetzij met of zonder vernaauwing of sluiting in het gebied der traanwegen.

Nº. 137.* *a.* Gezwellen van de traanklier;

b. fistel van de traanklier.

Nº. 138. Overvloedige huid in de binnen-ooghoeken (epicanthus), met belangrijke wanstaltigheid.

Nº. 139. Geheele vergroeiing der oogleden, hetzij onderling, hetzij met den oogbol (ankyloblepharon et symblepharon).

Nº. 140.* Gedeeltelijke vergroeiing der oogleden, hetzij onderling, hetzij met den oogbol, in dien graad, dat het zien daardoor belangrijk wordt belemmerd, of dat het gebrek aanleiding geeft tot telkens terugkeerende ontsteking.

Nº. 141.* Splitsing der oogleden (coloboma palpebrarum), zoodat het oog niet volkomen kan gesloten worden en herhaalde ontsteking hiervan het gevolg is.

Nº. 142.* *a.* Geheel of gedeeltelijk gemis van een der oogleden;

b. verkorting van het bovenooglid (zoogenaamd hazen-oog, lagophthalmos), zoodat het oog niet volkomen kan gesloten worden en herhaalde ontsteking hiervan het gevolg is.

Nº. 143.* Hardnekkige ooglidskramp.

Nº. 144.* Verlamming in belangrijken graad: *a.* van den opligter van het bovenooglid (blepharoptosis); *b.* van één oogbolspier of van meer oogbolspiere.

NB. Scheelzien *op zich zelf* is geene reden tot afkeuring.

Nº. 145.* *a.* Buiten- of *b.* binnenwaartskeering der oogleden (ectropion, entropion).

Nº. 146.* Binnenwaartsche stand der ooghaartjes (trichiasis, districhiasis).

Nº. 147.* Beursgezwellen in de oogleden in dien graad, dat het zien daardoor belangrijk belemmerd wordt.

Nº. 148.* Geheel verlies der oogharen (maderosis).

Nº. 149.* *a.* Verzwering; *b.* hardnekkige ontsteking van den ooglidrand.

Nº. 150.* Woekeringen op het oogbindvlies (granulationes) in belangrijken graad.

NB. Bij de zeemagt zal, behoudens het bepaalde bij art. 116 der wet van 19 Augustus 1861 (*Staatsblad* n°. 72), betrekkelijk de nationale militie, omtrent de geschiktheid der door deze ziekte, ook zelfs in ligten graad, aangetaste personen in de maritieme directiën of in de kantoren van aanneming beslist worden.

N°. 151.* Atrophie van het ooglidsvlies, b. v. door trachomateuse ontsteking.

N°. 152.* Slepde bindvliesontsteking.

N°. 153.* Oogbolstuipen (nystagmus).

N°. 154.* Verdrooging van den oogbol (ophthalmoxerosis).

N°. 155.* Ziekte van Basedow.

N°. 156.* Uittering (phthisis, atrophia hulbi): a. van een oogbol; b. van beide oogbollen.

N°. 157.* Gemis: a. van een oogbol; b. van beide oogbollen.

N°. 158.* Etterachtige oogontsteking.

N°. 159.* Ontsteking van den geheelen oogbol.

N°. 160.* Hoornvliesontsteking (keratitis).

N°. 161.* Vleugelvel (pterygium) in belangrijken graad.

N°. 162.* Verduisteringen of andere weefselveranderingen (b. v. staphyloma) van het hoornvlies:

a. van één oog, wanneer de gezigtsscherpte, zonder aanwending van glazen, tot $\frac{1}{10}$ of lager is gedaald, en deze op het andere oog minder dan normaal is;

b. wanneer de gezigtsscherpte van het verduisterde oog, zonder aanwending van glazen, meer dan $\frac{1}{10}$, doch minder dan $\frac{1}{3}$ is, terwijl deze van het tweede oog, onverschillig door welke oorzaak, zonder aanwending van glazen, minder dan $\frac{2}{3}$ bedraagt;

c. wanneer de gezigtsscherpte van één oog, zonder aanwending van glazen, minder bedraagt dan $\frac{1}{20}$, ook wanneer het tweede oog normaal is.

N°. 163.* Hoornvlieszweer of fistel.

N°. 164.* Druifgezwel (staphyloma) van den harden oogrok.

N°. 165.* Inwendig etteroog (hypopyon).

N°. 166.* Bloeduitstorting in de voorste kamer.

N°. 167.* Ontsteking van den harden oogrok (scleritis).

N°. 168.* a. Ontsteking van den haarband (kyklitis); b. druifgezwel van den haarband (staphyloma corporis ciliaris).

- N°. 169. Gemis van den regenboog (irideremia).
- N°. 170.* Aangeboren sluiting van den oogappel (atresia pupillae).
- N°. 171.* Ontsteking van den regenboog en woekeringen of gezwellen aan dit vlies.
- N°. 172.* Ontsteking van het vaatvlies.
- N°. 173.* Verstopping van den oogappel (cataracta capsularis spuria).
- N°. 174.* Afscheuring en gedeeltelijk gemis van den regenboog en verplaatsing van den oogappel (pupilla artificialis), met verminderde gezigtsscherpte, zooals in n°. 162* onder *a*, *b* en *c* is opgegeven.
- NB. Aangeboren splijting van den regenboog (coloboma iridis) *op zich zelf* is geene reden tot afkeuring.
- N°. 175.* Vergroeiing van den regenboog met het hoornvlies (synechia anterior)
- N°. 176.* Geheele of nagenoeg geheele vergroeiing van den regenboog met het lensbeursje (synechia posterior).
- N°. 177.* Gemis van de lens (aphakia).
- N°. 178.* Verplaatsing van de lens (luxatis lentis), met verminderde gezigtsscherpte, zooals in n°. 162* onder *a*, *b* en *c* is opgegeven.
- N°. 179.* Verduistering in het lensstelsel, graauwe staar (cataracta).
- N°. 180.* *a*. Troebelheid van het glasvocht; *b*. vlokken in belangrijken graad in het glasvocht.
- N°. 181.* Blaasworm (cysticercus) en andere entozoa in het oog.
- N°. 182.* Groene staar (glaucoma).
- N°. 183.* Bloeduitstorting in het glasvocht of tusschen de vliezen.
- N°. 184.* Ontsteking van het netvlies met hare gevolgen, zooals: *a*. infiltratiën; *b*. pigment-afzetting; *c*. atrophie.
- N°. 185.* Loslating van het netvlies (solutio retinae).
- N°. 186.* Bloedarmoede van het netvlies (ischaemia retinae).
- N°. 187.* Gezwel van het netvlies (tumor retinae).
- N°. 188.* Zwarte staar, met gemis van lichtontzwareing (amaurosis).
- N°. 189.* Gezigtzwakte (amblyopia), wanneer de gezigtsscherpte is gedaald, zooals in n°. 162* onder *a*, *b* en *c* is opgegeven.

N°. 190.* *a.* Ontsteking, *b.* atrophie der gezigtssenuw.

N°. 191.* Vaatverstopping der centrale netvliesslagader (embolie).

N°. 192.* Beperking van het gezigtsveld.

N°. 193.* Verminderde netvlies-gevoeligheid (torpor retinae).

N°. 194.* Bijziendheid (myopia):

a. van 3 tot 5 Dioptriën op één oog (te bepalen na opheffing van het accomodatievermogen), wanneer de gezigtsscherpte van het andere oog, zonder aanwending van glazen minder bedraagt dan $\frac{1}{3}$;

b. van 6 Dioptriën op één oog (te bepalen als boven), wanneer de gezigtsscherpte van het andere oog, zonder aanwending van glazen, minder dan normaal is;

c. van 7 of meer Dioptriën op één oog, ook wanneer het andere oog normaal is.

n°. 195.* Oververziendheid (hypermetropia totalis):

a. van 6 tot 7 Dioptriën op één oog, wanneer de gezigtsscherpte van het andere oog, zonder aanwending van glazen, minder bedraagt dan $\frac{1}{3}$;

b. van 8 Dioptriën op één oog, wanneer de gezigtsscherpte van het andere oog, zonder aanwending van glazen, minder dan normaal is;

c. van 9 of meer Dioptriën op één oog, ook bij normalen toestand van het andere.

Personen, die met oververziendheid op één oog in dienst zijn getreden, kunnen dit gebrek nimmer als reden van afkeuring doen gelden, zoolang het tweede oog normaal is.

n°. 196.* Verschil van breking in twee tegenovergestelde meridianen van het oog (astigmatisme): *a.* van één oog met verminderde gezigtsscherpte, zonder aanwending van glazen, tot $\frac{1}{10}$, indien de gezigtsscherpte van het andere oog minder dan $\frac{1}{3}$ bedraagt; *b.* van één oog met verminderde gezigtsscherpte, zonder aanwending van glazen, tot beneden $\frac{1}{10}$, ook wanneer het andere oog normaal is.

N°. 197.* Verlamming der accomodatie van beide oogen.

§ 3. ZIEKTEN EN GEBREKEN AAN DEN HALS.

N°. 198. Kropgezwel (struma).

N°. 199.* Vergroeiing van den eersten halswervel met den tweeden of met het achterhoofdsbeen (onbeweeglijkheid van het hoofd).

N°. 200.* Aanmerkelijk verdraaide of scheve stand van het hoofd (torticollis, caput obstipum).

N°. 201.* Onwillekeurige beweging met het hoofd (zoogenaamd waggelhoofd).

N°. 202.* Aanhoudende heeschheid, te zwakke stem en stemmeloosheid, alsmede de zoogenaamde asphasia.

N°. 203.* Verlies of verzwering van het strotklepje.

N°. 204.* Ontsteking van het strottenhoofd.

N°. 205.* Ontsteking en verzwering van den slokdarm.

N°. 206.* Organische vernauwing van den slokdarm.

N°. 207.* Hevige en dikwerf terugkeerende kramp van den slokdarm (dysphagia spasmodica).

N°. 208.* Verlamming van den slokdarm (dysphagia paralytica).

N°. 209.* Pijpzweer van den slokdarm.

N°. 210.* Hernauwing (ruminatio habitualis) ten gevolge van slokdarmverwijding, gepaard met algemeene vermagering.

§ 4. ZIEKTEN EN GEBREKEN AAN DE BORST.

N°. 211. Buitengewone ontwikkeling der borsten, waardoor het dragen van den uniform bemoeijelijk wordt.

N°. 212. Spleijting van het borstbeen (fissura sterni).

N°. 213. Misvorming der borstkast (bijv. pectus carinatum, sternentupoma, enz.) in belangrijken graad.

NB. Bij het beoordeelen dezer afwijking moet als grondslag worden aangenomen, dat de *bovenste* perimeter der borstkast (over de tepels in de ademhalings-pauze gemeten) minstens 2 centimeters grooter behoort te zijn dan de halve lichaamslengte van den onderzochten persoon.

Eene belangrijke indrukking van het borstbeen (sternentupoma) behoeft, bij voldoende uitkomst der zoo even bedoelde meting, geene reden tot afkeuring te zijn van

werklieden, die dit gebrek als een gevolg der uitoefening van hun beroep gekregen hebben.

N°. 214. Belangrijke misvorming van het sleutelbeen wanneer daardoor het dragen en behandelen der wapenen en van het ledergoed belemmerd wordt.

N°. 215.* Luchtpijpsbreuk (bronchocele).

N°. 216.* Ontsteking, verwijding of vernauwing van de luchtpijp en luchtpijpstakken.

N°. 217.* Longluchtzucht (emphysema pulmonum) in belangrijken graad.

N°. 218.* Periodieke kortademigheid, met kramp der luchtpijpstakken (astma periodicum).

N°. 219.* Etterborst (empyema).

N°. 220.* Borstvlies- en longontsteking.

N°. 221.* Borstwaterzucht (hydrothorax).

N°. 222.* Aanmerkelijke vergroeiingen van het borstvlies der ribben en der longen.

N°. 223.* *a.* Luchtpijps-, *b.* long-knobbelzucht.

N°. 224.* Pijpzweer: *a.* van het strottenhoofd; *b.* van de luchtpijp; *c.* van de borstholte.

N°. 225.* Longbreuk (pneumocele).

N°. 226. Blaauwzucht (morbus coeruleus).

N°. 227.* Verplaatsing van het hart (ectopia cordis), met stoornis in de verrigtingen.

N°. 228.* Ontsteking: *a.* van het hart en *b.* van het hartzakje.

N°. 229.* Waterzucht van het hartzakje (hydrops pericardii).

N°. 230.* Organische ziekten van het hart, met inbegrip van de zoogenaamde hartvang (angina pectoris)

N°. 231.* Dikwijls terugkeerende versnelling der hartbeweging, zoogenaamde zenuwachtige hartkloppingen, met stoornis in de verrigtingen.

§ 5. ZIEKTEN EN GEBREKEN IN DE BUIKHOLTE.

N°. 232.* *a.* Ziekelijke eetlust, bijv. wolfshonger, hondshonger; *b.* onoverwinnelijke afkeer (idiosyncrasie) voor sommige spijzen, bijv. aardappelen.

N°. 233.* Ontsteking: *a.* van de maag; *b.* van de dunne darmen; *c.* van de dikke darmen; *d.* van den blinden darm.

N°. 234.* Maagverzwering, doorborende maagzweer.

N°. 235.* *a.* Persloop (dysenterie); *b.* darmverzwering (enterohelcosis); *c.* slepende en hardnekkige buik-, spijs- en chyl-loop (lienterie en fluxus coeliacus).

N°. 236. Indische spruw (aphthae tropicae).

N°. 237.* Vernauwing: *a.* van den endeldarm; *b.* van den karteldarm.

N°. 238.* Hardnekkige etter- en slijmvloed van den endeldarm.

N°. 239. Navelsplijting (urachus apertus).

N°. 240.* *a.* De tegennatuurlijke en *b.* de kunstmatig gevormde aars.

N°. 241.* Pijpzwear: *a.* van de buikholte; *b.* van de maag; *c.* van de lever; *d.* van de galblaas; *e.* van de milt; *f.* van de darmen.

N°. 242.* *a.* Liesbreuk; *b.* dijbreuk; *c.* navelbreuk; *d.* andere buik- en bekkenbreuken (herniae).

NB. Bij reeds dienenden moet de bepaling van art. 8 in acht genomen worden, indien de breuk door het dragen van een band goed in te houden is.

De zoogenaamde lieswands-dunheid geeft geene reden tot afkeuring.

N°. 243.* Vergroeiing van het net, de darmen of andere ingewanden, na buikwonden, bekleemde breuken, enz., met stoornis in de verrigtingen.

N°. 244.* *a.* Ontsteking; *b.* aanmerkelijke verkleining, *c.* aanmerkelijke vergrooing; *d.* verharding van de lever.

N°. 245.* Ettergezwel van de lever (abscessus hepatis).

N°. 246.* Ontaarding der lever.

N°. 247.* Wandelende milt.

N°. 248.* *a.* Ontsteking; *b.* belangrijke vergrooing; *c.* verharding of ontaarding van de milt.

N°. 249.* Ontsteking of belangrijke vergrooing en verharding van de alvleeschklier.

N°. 250.* *a.* Ontsteking; *b.* verettering; *c.* knobbelzucht der nier; *d.* Brightsche ziekte (albuminuria); *e.* zoogenaamde wandelende nier.

N°. 251.* Verharding of ontaarding van de darmsscheilsklieren.

N°. 252.* Hebbelijke buikwindzucht (tyimpanitis).

N°. 253.* Buikwaterzucht.

N°. 254.* Lintworm (taenia), wanneer daardoor belangrijke stoornis in de spijsvertering, de voeding, enz. te weeg gebracht wordt.

NB. In het bijzonder zij men hier bedacht op de bepaling van artt. 4 en 8.

§ 6. ZIEKTEN EN GEBREKEN IN DE BEKKENSTREEK.

N°. 255.* Misstand van de heup, vooral de hooge heup, in zoodanigen graad, dat daardoor bij het gekleed individu nog eene belangrijke wanstaltigheid zichtbaar is.

N°. 256.* Volkomen of bijna volkomen gemis van de roede zoodanig, dat de pisloozing niet zonder verontreiniging der kleederen geschieden kan.

N°. 257.* Zoogenaamde tweeslagtigheid (hermaphroditismus).

N°. 258. Splitsing der roede (penis bifidus).

N°. 259. Aangeboren splitsing van de pisblaas of gemis van den voorsten blaaswand (inversio vesicae).

N°. 260.* Vernauwing van de voorhuid (phimosis) met zeer moeilijke of pijnlijke pisloozing.

N°. 261.* Piswegsplitsing (hypo- et epispadias) in die vormen, waarbij de pisloozing niet zonder verontreiniging der kleederen geschieden kan.

N°. 262.* Slepene ontsteking van: *a.* de pisbuis, *b.* den bal of bijbal; *c.* de zaadstreng.

N°. 263.* Pisgezwel van: *a.* de roede; *b.* den balzak; *c.* den bilnaad.

N°. 264.* Vernauwing van den pisweg.

N°. 265.* Terughouding van één of beide ballen in het lieskanaal, bij inspanning of ligchaamsbeweging pijnlijk zijnde; *b.* dwalende bal.

N°. 266.* Krampachtige optrekking van één of beide ballen tegen den uitwendigen liesring.

N°. 267. *a.* Verminderde voeding (atrophia); *b.* gemis der beide ballen.

N°. 268. Knobelachtige ontaarding van den bal (tuberculosis testiculi).

N°. 269.* Pijpzweer van. *a.* den pisweg; *b.* den balzak; *c.* den bal, enz.

N°. 270.* *a.* Waterbreuk; *b.* bloedbreuk; *c.* aderbreuk van den balzak, de zaadstreng of den bal, in een zeer belangrijken graad.

N°. 271. Balzaksverslapping in een zeer hoogen graad.

N°. 272.* Hebbelijke zaadvloed.

N°. 273.* Ontsteking en verzwering der pisblaas.

N°. 274.* Hebbelijk bloedwateren.

N°. 275.* *a.* Ontsteking; *b.* verharding en ontaarding van de voorstanderklier.

N°. 276.* Dikwerf terugkeerende pisopstopping (retentio urinae).

N°. 277.* Onwillekeurige afvloed der pis (incontinentia urinae).

N°. 278.* Splitsing of verlamming der sluitspier van den aars, met onvermogen om de drekstoffen terug te houden.

N°. 279.* Voorvalling van den endeldarm.

N°. 280.* Hardnekkige aarskloven, met moeilijken en pijnlijken stoelgang.

N°. 281.* Organische vernauwing der aarsopening.

N°. 282.* Pijpzweer van den endeldarm.

N°. 283.* Groote speenadergezwellen (haemorrhoides), met stoornis in de verrigtingen.

§ 7. ZIEKTEN EN GEBREKEN AAN DEN RUG.

N°. 284.* Misstand van den schouder in zoodanigen graad, dat daardoor bij het gekleed individu nog eene belangrijke wanstaltigheid zichtbaar is.

N°. 285.* Belangrijke misvorming van het schouderblad.

N°. 286.* Vleugelvormige afwijking van het schouderblad ten gevolge van spierverslaving (paralysis musculi serrati majoris).

N°. 287.* Verstijving van wervelgewrichten (anchylosis spinae), met blijkbare belemmering in de beweging.

N°. 288.* Buitengewone blijvende kromming van de ruggegraat: *a.* zijdelingsche (scoliosis); *b.* achterwaartsche (kyphosis); *c.* voorwaartsche (lordosis).

N°. 289. Gespleten ruggegraat (hydrorachis).

N°. 290. Wervelgewrichts-ontsteking of onttaarding (spondylarthrocace).

§ 8. ZIEKTEN EN GEBREKEN AAN DE LEDEMATEN.

N°. 291. Te groote of te geringe omvang of lengte der ledematen, hetzij in hun geheel, hetzij gedeeltelijk.

N°. 292. Belangrijke verkromming der ledematen.

N°. 293.* Kwaadaardige nagelzweer.

N°. 294.* Splitsing, misvorming en onttaarding der nagels, met pijn of belemmering in de bewegingen.

N°. 295. Gemis van alle of van de meeste nagels aan handen of voeten.

N°. 296.* Verplaatsingen van: *a.* de kniegewrichtskraakbeenderen; *b.* de ellepijpszenuw; *c.* het lange hoofd der pees van de tweehoofdige armspier; enz.

N°. 297.* Slijmbeurs-weigezel (hygroma cysticum): *a.* aan de knie; *b.* aan den elleboog, enz.

N°. 298. Aanmerkelijke vergroeiing van ledematen, onderling of met den tronk, bijv. na verbranding.

N°. 299.* Vergroeiing van twee of meer beenderen onderling, bijv. van ellepijp en spaakbeen.

N°. 300. Gemis van het bovenste lid, *geheel* in het schoudergewricht of *gedeeltelijk*: *a.* in de lengte van het opperarmbeen; *b.* in het elleboogsgewricht; *c.* in de lengte van den voorarm; *d.* in het handgewricht, of *e.* in de hand.

N°. 301. *a.* Geheel gemis van een der duimen of van een of meer der vingers; *b.* gedeeltelijk gemis van een der duimen of van een of meer der overige vingers.

N°. 302.* Misvorming der hand, met belemmering in de beweging.

N°. 303. Overtollige of gespleten vingers.

N°. 304.* Aaneengroeiing van twee of meer vingers.

N°. 305.* *a.* Verstijving; *b.* blijvende rechte, gebogen of scheeve stand van een der duimen, van een of meer der overige vingers of vingerleden, in een graad, dat daardoor de dienstverrigtingen bemoeijelijk worden.

N°. 306.* Verlamming: *a.* van een der duimen; *b.* van een of meer vingers.

N°. 307. Gemis van het onderste lid, *geheel* in het heupgewricht, *gedeeltelijk*: *a.* in de lengte van het dijbeen; *b.* in het kniegewricht; *c.* in de lengte van het scheen- en kuitbeen; *d.* in het voetgewricht en *e.* in den voet.

N°. 308.* Mankgaan (claudicatio).

N°. 309. Verdraaijing of overkruising der onderste ledematen, bijv. na niet herstelde of aangeborene ontwrichting (zoogenaamde claudicatio spontanea).

N°. 310.* Buiten- of binnenwaartsche, voor- of achterwaartsche kromming van eene of beide knieën, waardoor het gaan zeer bemoeijelijk wordt of de militaire houding niet kan worden aangenomen.

N°. 311.* Misvorming of verkromming van den voet (zoogenaamde horrel- en platvoeten), waardoor het marcheren bemoeijelijk wordt.

NB. De vol- en breedvoet moet hieronder niet begrepen worden.

N°. 312.* Verzwering van de voetsool in belangrijken graad (mal de pied perforant).

N°. 313. Aaneengroeiing van al de teenen van een der voeten, wanneer het marcheren daardoor bemoeijelijk wordt.

N°. 314. Buitenwaartsche stand van den grooten teen, met misvorming van het navoets-gewricht, wanneer daardoor het marcheren bemoeijelijk wordt.

N°. 315 *a.* Verstijving (anchylosis); *b.* verkromming; *c.* over elkander ligging der teenen, wanneer daardoor het marcheren of het dragen van het schoeisel bemoeijelijk wordt.

N°. 316. *a.* Gemis van den grooten teen; *b.* gemis van den kleinen teen, met het navoetsbeen; *c.* gemis van twee of meer teenen aan een der voeten; *d.* gemis of verminking van het nagellid der meeste teenen aan een der voeten.

N°. 317. Overtollige teenen, wanneer daardoor het marcheren of het dragen van het schoeisel belemmerd wordt.

Ons bekend,

De Minister van Oorlog,

A. ENGELVAART.

De Minister van Marine,

BROCX.

De Minister van Staat en van

Binnenlandsche Zaken,

THORBECKE.

INLICHTINGEN, *welke door de Commissie, die het reglement heeft zamengesteld, gegeven zijn nopens het gebruik der letterproeven bij het onderzoek van het gezichts-vermogen.*

De letterproeven, in het aanhangsel voorkomende en die op de letterborden, dienen om den graad van gezigtsscherpte te bepalen.

Daarbij valt het volgende op te merken.

De gezigtsscherpte wordt bepaald naar den hoek, waaronder het oog in staat is, voorwerpen duidelijk te onderscheiden.

Hoe kleiner die hoek is, des te grooter de gezigtsscherpte.

Tot maatstaf is aangenomen, dat het oog, hetwelk zwarte letters of daarmede overeenkomstige figuren op een witten grond, onder een hoek van 5 minuten, duidelijk onderscheidt, *normale of volkomen gezigtsscherpte bezit.*

De letters en figuren zijn zoodanig ingerigt, dat het oog die onder een hoek van 5 minuten waarneemt, wanneer het zich op den afstand bevindt, die in parijsche voeten (van $32\frac{1}{2}$ centimeter) boven elke lettersoort is aangegeven.

Wordt dus n°. 3 gelezen op 3 voet ($97\frac{1}{2}$ centimeter) of n°. 40 op 40 voet (13 meter), dan worden in beide gevallen de letters onder een hoek van 5 minuten onderscheiden en de gezichts-

scherpte is volkomen; hetgeen men gewoon is uit te drukken door $S = 1$.

Kan de onderzochte persoon n°. 3, in plaats van op 3 voet of 36 par. duim, slechts op 9 duim (25 centimeter) lezen, dan leest hij op $\frac{1}{4}$ van den afstand, die voor volkomen gezichtscherpte vereischt wordt, en men heeft $S = \frac{1}{4}$.

Dit voorbeeld komt overeen met de proef van art. 10a, waar de gezigtsscherpte bepaald wordt, die de vrijwilliger, zonder aanwending van glazen, op beide oogen voor de nabijheid moet bezitten.

Als n°. 40, in plaats van op 40 voet, op niet meer dan 10 voet ($3\frac{1}{4}$ meter) gelezen wordt, beantwoordt dit ook aan $\frac{1}{4}$ S (art. 10b).

Wanneer n°. 200 op 25 voet (8 meter), in plaats van op 200 voet, wordt onderscheiden, dan verkrijgt men op dezelfde wijze $S = \frac{25}{200} = \frac{1}{8}$ (art. 10c).

Wordt n°. 20 op 12 voet (3.9 meter) of n°. 30 op 18 voet (5.85 meter) gelezen, dan bedraagt $S \frac{12}{20}$ of $\frac{18}{30} = \frac{3}{5}$ (mede in art. 10 vermeld).

**STANDPLAATSEN der militaire zieken-inrigtingen
en opgave van het geneeskundig personeel, in
de verschillende garnizoenen werkzaam.**

STANDPLAATSEN DER ZIEKEN-INRIGTINGEN.	Officieren van gezondheid.	Apo- thekers.	Apothekers bedienden.	<i>Aanmerkingen.</i>
<i>Militaire hospita'len.</i>				
Amsterdam	7	1	1	(a) Waarvan 1 bij den Inspecteur werkzaam.
's Gravenhage	7 (a)	2	1	
Utrecht	6	1	1	(a) Waarvan 1 bij de militaire academie.
Amersfoort	2	1	"	
Arnhem	4	1	"	
Bergen op Zoom	3	1	"	
Breda	5 (a)	1	1	
Delft	3	1	"	
Deventer	3	"	"	
Doesborgh	1	"	"	
Dordrecht	1	"	"	
Gorinchem	1	1	"	
Gouda	2	1	"	
Grave	1	"	1	
Groningen	2	1	"	
Haarlem	3	1	"	
Harderwijk	2	"	1	
Helder	2	1	"	
Hoorn	1	"	"	
Kampen	2	1	"	
Leeuwarden	3	1	"	
Leiden	3	1	"	
Maastricht	2	1	"	
Middelburg	2	"	"	
Naarden	1	"	1	
Nijmegen	2	"	1	
Schoonhoven	1	"	"	
Venlo	2	"	"	
Vlissingen	3	"	"	
Willemstad	1	"	"	
Zutphen	2	"	1	

STANDPLAATSSEN DER ZIEKEN-INRIGTINGEN.	Officiëren van gezondheid of burger geneesheer.	Apo- thekers.	Apothekers bedienden.	<i>Aanmerkingen.</i>
<i>Ziekenkamers.</i>				
Assen	1*	"	"	
Nieuwersluis	1*	"	"	
Woerden	1*	"	"	
Zwolle	1	"	"	
Roermond	1	"	"	
Brielle	1*	"	"	
Geertruidenberg	1	"	"	
Ter Neuzen	1*	"	"	
Heusden	1*	"	"	
Loevestein	1*	"	"	
Woudrichem	1*	"	"	

- 1) Op het bureau van de Inspecteur is 1 officier van gezondheid werkzaam.
  - 2) Voor het onderwijs bevinden zich te Amsterdam 3 officieren van gezondheid.
  - 3) Voor de behandeling van de militairen in de burger zieken-inrigtingen en van het overige garnizoen bevinden zich te 's Hertogenbosch 3 officieren van gezondheid en 1 apotheker.
  - 4) Aan 's Rijks magazijnen van geneesmiddelen bevinden zich 5 apothekers en 1 apothekers bediende.
- NB. Met een * gemerkt zijnde, zijn burger-geneesheeren.